

WONINGHUURCONTRACTEN VAN KORTE DUUR

A. Inleiding

1. De invoering van de Woninghuurwet van 20 februari 1991¹ bracht een uitgewerkt, bijzonder huurstelsel tot stand voor woningen die de huurder als hoofdverblijfplaats dienen. Deze nieuwe reglementering bracht op vele punten aanzienlijke verbeteringen aan in de rechtspositie van huurder en verhuurder² en verschaft hun rechtsverhouding meer rechtszekerheid omdat de meeste bepalingen van deze nieuwe wet als regels van dwingend recht werden opgevat³.

Het creëren van nieuwe wetgeving gaat, zeker in een praktisch belangrijke sector als het huurrecht, niet zonder slag of stoot. Bovendien verliest de wetgever steeds – onvermijdelijk – een aantal concrete problemen uit het oog, soms omdat hij ze niet kent, maar nog vaker omdat hij de praktische gevolgen van een slecht of dubbelzinnig geformuleerd wetsartikel onvoldoende kan inschatten. Dat was niet anders bij de creatie van de Woninghuurwet.

In het bijzonder willen wij in deze bijdrage ingaan op zo'n onmiskenbaar belangrijk probleem dat in de rechtspraktijk tot allerlei disproporties kan leiden, namelijk de woninghuurcontracten van korte duur, waarover op een aantal vlakken onzekerheid en juridische onduidelijkheid bestaat.

B. Duur van woninghuurcontracten

2. Men zal zich herinneren dat de Woninghuurwet, wat de duur van de huurovereenkomst betreft, voorziet in een algemene regel en in twee uitzonderingen.⁴ Algemene regel is duur van negen jaar, een regel die wordt beschermd door een wettelijk (weerlegbaar: *infra*) vermoeden dat alle huurovereenkomsten die materieel en temporeel onder het toepassingsgebied van de Woninghuurwet vallen, in principe negen jaar duren.⁵ Aldus zal een mondeling gesloten woninghuurovereenkomst negen jaar duren, of ook een woninghuurovereenkomst die voor vijf jaar is gesloten.⁶ De negenjarige duur is immers een minimumduur.⁷

3. De Woninghuurwet staat echter toe – schriftelijk – af te wijken van dat principe van negenjarige duur. Op die manier is het geoorloofd een contract te sluiten van maximaal drie jaar (zgn. contract van korte duur)⁸ of van langer dan negen jaar.⁹ Het is evident dat voor die uitzonderingsgevallen een

geschriftvereiste¹⁰ wordt opgelegd. Enerzijds levert dit geschrift het bewijs dat uitdrukkelijk van het vermoeden van de negenjarige duur wordt afgeweken. In deze optiek zal een overeenkomst van maximaal drie jaar die niet bij geschrift is aangegaan, in principe geacht worden voor negen jaar te zijn gesloten.¹¹⁻¹²⁻¹³ Anderzijds zal het geschrift een noodzakelijke voorwaarde zijn bij contracten voor langer dan negen jaar. Huurovereenkomsten voor langer dan negen jaar zijn immers voor hun integrale tegenwerpbaarheid onderworpen aan een overschrijving in het hypotheekkantoor, hetgeen een geschrift (zelfs een authentieke akte) onderstelt.¹⁴

4. Aangezien de wetgever erg spaarzaam met woorden is geweest bij de omschrijving van de juridische context waarin voormelde uitzonderingsgevallen zich voordoen, inzonderheid welke andere regels van de Woninghuurwet al dan niet op deze uitzonderingsgevallen van toepassing zijn, levert dit in de praktijk diverse interpretatieproblemen op, waarop wij – wat de contracten van korte duur betreft – hierna uitgebreider zullen ingaan.

C. Ratio voor een huurcontract van korte duur

5. Vooraf zij nog even aangegeven wat zoal de redenen kunnen zijn waarom partijen een overeenkomst van korte duur sluiten. Een kort contract kan bijvoorbeeld interessant zijn voor de huurder die van plan is slechts korte tijd in een bepaalde stad te verblijven omdat hij daar slechts tijdelijk tewerkgesteld is. Ook voor studenten of voor gezinnen die binnen afzienbare tijd een woning willen kopen of bouwen, kan zo'n contract zinvol zijn.¹⁵ Vaak echter zal zo'n contract interessant zijn voor de verhuurder. Enerzijds kan hij door het sluiten van een contract van korte duur zijn huurder aan een korte proefperiode onderwerpen, alvorens zich voor langere tijd te verbinden. Anderzijds – en interessanter – kan hij zo'n contract ook gebruiken wanneer hij van plan is het goed bin-

¹⁰ Een onderhandse akte zal steeds volstaan, onverminderd de bijzondere regels die gelden voor de overschrijving van contracten van langer dan negen jaar. Ons inziens is het hier echter niet mogelijk om een begin van geschreven bewijs (bv. een slechts door één partij ondertekende huurovereenkomst) via getuigenissen en vermoedens aan te vullen om aldus aan het hier bedoelde geschriftvereiste te voldoen.

¹¹ *Gedr.St., Kamer*, 1990-91, nr. 1357/1, 16.

¹² Het bewijs van de korte duur kan echter ook – zij het vrijwel theoretisch – met andere middelen worden geleverd. Voor een toepassing: Rb. Luik, 31 januari 1994, *T.V.red.*, 1994, 202, met noot HUBEAU, B.

¹³ Daarenboven menen HERBOTS en MERCHERS dat het niet vereist is om de precieze korte duur in de overeenkomst op te nemen. Zodra de vermelding «van korte duur» aanwezig is, zou men te maken hebben met een huurcontract, gesloten voor de maximale periode van drie jaar. Men consultere HERBOTS, J. en MERCHERS, Y. (red.), *Woninghuur en nieuw algemeen huurrecht*, Brugge, die Keure, 1991, nr. 61.

¹⁴ Art. 1, tweede lid, en art. 2, eerste lid, Hyp.W. Uitgebreid: DE BRUYN, W. en VANBELLE, J., o.c., 10 en 53-54.

¹⁵ Voorgaande voorbeelden: VAN OEVELEN, A., o.c., 49-50.

¹ Wet van 20 februari 1991 houdende wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek inzake huishuur, *B.S.*, 22 februari 1991.

² VAN OEVELEN, A., *Het nieuwe huurrecht anno 1991*, Antwerpen, Maklu, 1991, 83-84.

³ Art. 12 Woninghuurwet.

⁴ DE BRUYN, W. en VANBELLE, J., *Praktijkboek Huurrecht 1995*, Gent, Mys & Breesch, 1995, 100-107.

⁵ Artikel 3, § 1, Woninghuurwet.

⁶ MELLAERTS, J., ROODHOOF, J. en WYNANT, L. (red.), *Recente evoluties in het burgerlijk recht 1987-1992*, deel 2, Antwerpen, Kluwer, 1994, 99.

⁷ VAN OEVELEN, A., o.c., 42.

⁸ Art. 3, § 6, Woninghuurwet.

⁹ Art. 3, § 7, Woninghuurwet.

nen afzienbare tijd (maar nog niet onmiddellijk) zelf te gaan betrekken of het te verkopen.¹⁶ Op die manier ontwijkt hij de soms lastige en bezwarende opzeggingsvoorwaarden die gelden voor contracten van negen jaar,¹⁷ maar niet (*infra*) voor contracten van korte duur.

D. Tussentijdse opzegbaarheid

6. De wettelijke regeling van de contracten van korte duur, is te vinden in artikel 3, § 6, van de Woninghuurwet dat bepaalt dat, in afwijking van § 1 (contracten van negen jaar) tevens bij geschrift een overeenkomst kan worden gesloten voor een duur die korter is dan of gelijk aan drie jaar. Deze overeenkomst is niet onderworpen aan de §§ 1 tot 5 van artikel 3 (opzeggingsmodaliteiten voor contracten van negen jaar).

Deze laatste zinsnede is oorzaak van vele problemen in de rechtspraktijk. Aangezien de wet immers uitdrukkelijk aangeeft dat contracten van korte duur niet kunnen worden opgezegd zoals contracten van negen jaar en de wet zelf nergens in een specifieke opzeggingsmodaliteit voor korteduurcontracten voorziet, moet de vraag worden gesteld of zulk een overeenkomst van korte duur wel tussentijds door opzegging kan worden beëindigd.

7. Het antwoord op deze vraag verdient een zekere nuancering. Indien het contract zelf niet in een opzeggingsmodaliteit voorziet, lijkt een tussentijdse opzegging onmogelijk te zijn.¹⁸ Het tegendeel beweren vindt geen enkele steun in de wetgeving. Anderzijds lijkt niets te verhinderen dat in de tekst van de huurovereenkomst zelf een clause wordt opgenomen waarin partijen in een concrete opzeggingsmogelijkheid voorzien. Zulks berust op de contractsvrijheid en is niet in strijd met een regel van dwingend recht. De opname van zulk een clause verbetert immers de rechtspositie van beide partijen in aanzienlijke mate.¹⁹

8. Men kan zich immers inbeelden wat er gebeurt indien zulk een clause niet in de overeenkomst wordt opgenomen (hetgeen in de praktijk vaak gebeurt). Veronderstellen we dat het gaat om een contract van drie jaar, dan zijn beide partijen gedurende drie jaar gebonden en kunnen zij niet tussentijds eenzijdig de overeenkomst beëindigen, tenzij door ze wederrechtelijk te verbreken en aan de wederpartij een schadevergoeding verschuldigd te zijn wegens wanprestatie. Wel zal een beëindiging met gemene toestemming, berustend op de wilsautonomie van de partijen, mogelijk zijn.²⁰

¹⁶ Deze voorbeelden: MEULEMANS, D., *De nieuwe woninghuurwet*, Kalmthout, Biblo, 1991, 38.

¹⁷ Bijvoorbeeld een opzeggingstermijn van zes maanden, een wettelijke opzeggingsvergoeding, enz. Uitgebreid: DE BRUYN, W. en VANBELLE, J., *o.c.*, 108-112.

¹⁸ MEULEMANS, D., *o.c.*, 39-40.

¹⁹ Zodoende is een dergelijk bedongen opzeggingsrecht niet in strijd met de *ratio legis*. *Contra*: HERBOTS, J. en MERCHERS, Y., *o.c.*, nr. 63.

²⁰ In de woninghuur vereist dit minnelijk akkoord geen bevestiging in een notariële akte of in een verklaring voor de vrederechter, zoals dat wel behoort te gebeuren in de Handelshuurwet en de Pachtwet. Zie ook MEULEMANS, D., *o.c.*, 40, en HERBOTS, J. en MERCHERS, Y., *o.c.*, nr. 121. Het is wel aangeraden om, ten behoeve van het bewijs, de concrete modaliteiten van deze minnelijke beëindiging (schadevergoeding, zoeken van een nieuwe huurder, enz.) in

De ervaring leert echter dat zulk een akkoord meestal niet kan worden bereikt, meestal omdat de verhuurder onwillig is en – vaak om financiële en praktische redenen – ten minste de verhuring gedurende deze korte duur gehandhaafd wil zien. Niettemin zijn er, terecht overigens, gevallen in de rechtspraak bekend, waarin de onwil van de verhuurder om minnelijk een einde te maken aan de huurovereenkomst, als een misbruik van recht wordt aangemerkt.²¹

Wordt dan wel een opzeggingsclause in het contract opgenomen, dan kan men hiermee nog steeds alle kanten op. Zo kan geldig worden bepaald dat alleen de verhuurder of de huurder tussentijds zal kunnen opzeggen, of dat beide partijen dat kunnen, maar met verschillende regelingen (andere termijn, opzeggingsvergoeding). Het meest billijk lijkt echter te zijn dat men een opzeggingsmogelijkheid bedingt die voor beide partijen dezelfde is. Meestal komt een beding voor waarin partijen op het einde van elk jaar kunnen opzeggen, met een opzeggingstermijn die varieert tussen drie en zes maanden.

Het spreekt voor zich dat de partijen niet altijd overeenstemming zullen bereiken omtrent de inhoud van zo'n opzeggingsbeding, bijvoorbeeld wanneer slechts een contract van één jaar of van enkele maanden werd gesloten. De verhuurder zal dan meestal de opname van een conventioneel opzeggingsbeding weigeren om toch enige financiële opbrengst van het huurgoed gegarandeerd te zien.

E. Stilzwijgende verlenging of vernieuwing

9. Artikel 3, § 6, bepaalt vervolgens dat een contract van korte duur zelfs stilzwijgend kan worden verlengd of onder dezelfde voorwaarden vernieuwd, zonder dat de totale duur ervan drie jaar mag overstijgen. De hypothese van stilzwijgende verlenging viseert het geval waarin geen van beide partijen het contract van korte duur tegen het einde van de looptijd ervan opzegt (*infra*). Het geval van vernieuwing onder dezelfde voorwaarden impliceert de situatie waarin het eerste contract van korte duur wel werd beëindigd door opzegging en partijen – onder dezelfde contractsvoorwaarden – een nieuwe overeenkomst van korte duur sluiten.

10. In het geval van stilzwijgende verlenging (eerste hypothese) geldt de algemene regel (cf. art. 1738 B.W.) dat de huurovereenkomst wordt verlengd met dezelfde duur als de oorspronkelijke overeenkomst van korte duur en onder dezelfde voorwaarden (onder meer wat de prijs betreft). Bij een uitdrukkelijke vernieuwing (tweede hypothese) gebeurt hetzelfde, maar kunnen partijen vrij de (nieuwe) korte duur bepalen.²²

Voorbeeld: Op 1 januari 1994 wordt een huurovereenkomst van één jaar gesloten, tegen een prijs van 20.000 fr.

– Eerste hypothese: de huurovereenkomst wordt verlengd met één jaar tegen dezelfde prijs.

– Tweede hypothese: de eerste huurovereenkomst wordt beëindigd. De partijen sluiten een nieuwe overeenkomst van

een geschrift op te nemen. Voor een toepassing: Rb. Brussel, 11 januari 1988, *Pas.*, 1988, I, 55.

²¹ Voor enkele toepassingen: Rb. Verviers, 16 januari 1985, *Jur. Liège*, 1985, 349; Rb. Luik, 13 juni 1986, *Rev. Liège*, 1987, 874; Rb. Luik, 19 mei 1989, *J.L.M.B.*, 1989, 1316; Vgl. Rb. Bergen, 4 maart 1988, *J.T.*, 1989, 479.

²² VAN OEVELEN, A., *o.c.*, 50; MEULEMANS, D., *o.c.*, 41-42.

korte duur, waarvan zij de duur kunnen vaststellen op bv. zes maanden, één jaar of (maximaal) twee jaar, telkens tegen dezelfde prijs.

11. In elk van beide hypothesen geldt echter de regel dat verlengingen of hernieuwingen onbeperkt kunnen geschieden, zonder dat de gezamenlijke duur van al deze contracten van korte duur de drie jaar mag overschrijden. Gebeurt zulks wel, dan vindt de regel van artikel 3, § 6, geen toepassing meer en valt men terug op het algemeen vermoeden van de negenjarige duur (artikel 3, § 1). Deze negen jaar wordt dan geacht begonnen te zijn vanaf de aanvangsdatum van de eerste overeenkomst van korte duur (artikel 3, § 6, vijfde lid). Op dat ogenblik heeft men dus te maken met een gewone overeenkomst van negen jaar, die wel onderworpen is aan de opzeggingsmodaliteiten van artikel 3, §§ 2 tot 5.²³

Voorbeeld: Op 1 januari 1994 wordt een huurovereenkomst van één jaar gesloten. Deze wordt hernieuwd voor één jaar, vervolgens voor acht maanden en ten slotte voor zes maanden. Welnu, vanaf deze laatste overeenkomst wordt de gezamenlijke duur van drie jaar overschreden (*in casu* 38 maanden). Op dat moment wordt – van rechtswege en zonder enige mogelijke uitzondering – een negenjarig contract gecreëerd met aanvangsdatum op 1 januari 1994.

12. Deze wijziging van een contract van korte duur in een negenjarig contract geldt echter uitsluitend in het geval dat de wetgever viseerde, namelijk indien het contract van korte duur steeds verder werd verlengd of hernieuwd onder dezelfde voorwaarden. Men zou derhalve, eens de maximale termijn van drie jaar bereikt, een essentiële contractvoorwaarde kunnen wijzigen om zodoende niet onder voorgaande regel te vallen en derhalve een nieuwe periode van maximaal drie jaar aan te vatten.

Voorbeeld: Op 1 januari 1994 wordt een huurovereenkomst van drie jaar gesloten tegen een prijs van 20.000 fr. Op het einde daarvan, sluiten partijen een nieuwe overeenkomst van drie jaar met een prijs van 25.000 fr. Aangezien een essentiële contractvoorwaarde (de prijs) is gewijzigd, wordt deze situatie niet geïmpliceerd door artikel 3, § 6, vijfde lid.

13. Men zal begrijpen dat zulke constructies, indien zij op grond van de tekst van de wet al toelaatbaar zouden zijn, zonder twijfel in strijd kunnen zijn met de geest van de wet die *a priori* woonzekerheid heeft willen verschaffen door de invoering van de algemene regel van de negenjarige huur en die de twee afwijkingen op deze algemene regel (onder meer de korte duur) als uitzonderingen heeft willen zien die derhalve – zoals steeds – beperkend moeten worden uitgelegd. Een systematische uitholling van de toepassing van de negenjarige duur via deze constructie kan derhalve niet worden aangenomen.²⁴ Zolang een wetgevende interventie daarover uitblijft, behoort het derhalve tot de taak van de rechter om hierover te waken.

E. Opzegging bij het einde van het huurcontract

14. Het vierde lid van artikel 3, § 6, bepaalt dat de huurovereenkomst in elk geval wordt beëindigd mits één van de

partijen een opzegging betekent, ten minste één maand voor het verstrijken van een periode van drie jaar die ingaat op de datum waarop de aanvankelijke huurovereenkomst van korte duur werd gesloten.²⁵

Gebeurt zulk een opzegging niet en blijft de huurder het goed verder bewonen, dan wordt (zoals hierboven al aangegeven) een huurovereenkomst van negen jaar gecreëerd met als aanvangsdatum, de datum van sluiting van de eerste huurovereenkomst van korte duur (art. 3, § 6, vijfde lid)²⁶.

15. Dat vierde lid viseert enerzijds, zonder het goed te formuleren, de situatie waarin een contractspartij een contract van korte duur wil beëindigen tegen het einde van zijn normale looptijd. Heeft men bijvoorbeeld een contract van één jaar gesloten dat men tegen het einde van dat jaar wil beëindigen, dan moet men het contract opzeggen met een opzeggingstermijn van minstens één maand. Het zij benadrukt dat deze opzeggingswijze alleen toepassing kan vinden op het einde van de huurovereenkomst en niet kan worden gehanteerd voor tussentijdse opzeggingen, die in principe onmogelijk zijn, tenzij anders is overeengekomen (*supra*).

Zegt men de overeenkomst niet op, dan treedt de stilzwijgende verlenging in voor dezelfde duur en onder dezelfde voorwaarden (*supra*). Doet men dat wel, dan is het contract beëindigd bij het einde van zijn oorspronkelijke looptijd en verkrijgen partijen daarna de volle vrijheid om al dan niet opnieuw te contracteren, al dan niet voor een korte duur en – indien weer voor een korte duur wordt gekozen – al dan niet onder dezelfde voorwaarden.

16. Anderzijds regelt dat lid het geval waarin de maximale termijn van drie jaar is bereikt en waarbij de huurovereenkomst van korte duur zal worden omgezet in een overeenkomst van negen jaar indien geen van de partijen de huurovereenkomst uitdrukkelijk opzegt. De opzegging zal hier dus verhinderen dat men terecht komt in een negenjarig huurcontract. Het komt in de praktijk regelmatig voor dat partijen zulks vergeten, de huurder het goed zonder protest van de verhuurder verder blijft bewonen, en de verhuurder dan wordt geconfronteerd met een negenjarig huurcontract dat hij minder gemakkelijk dan zijn huurder zal kunnen beëindigen.

Deze aldus tot stand gekomen huurovereenkomst van negen jaar neemt een aanvang op de datum waarop de eerste huurovereenkomst van korte duur is gesloten. Van belang is hier derhalve de datum van ondertekening, niet de datum van inwerkingtreding. De wetgever heeft geoordeeld dat de datum van inwerkingtreding wellicht meer bewijsproblemen zou stellen dan de datum van ondertekening.²⁷

G. Enkele andere knelpunten

17. In de rechtspraak²⁸ werd onlangs ook geargumenteed dat het ongeoorloofd is om een contract van korte duur te sluiten, ter vervanging van een lopend negenjarig huurcontract. Men zou het einde van deze negenjarige huurover-

²³ MEULEMANS, D., o.c., 40-41.

²⁴ MEULEMANS, D., o.c., 43-44; DE BRUYN, W. en VANBELLE, J., o.c., 101; *Contra*, bv. HERBOTS, J. en MERCHERS, Y., o.c., nr. 64.

²⁵ Deze regel is een afwijking van de gemeenrechtelijke regel van art. 1737 B.W. die bepaalt dat een overeenkomst van bepaalde duur van rechtswege eindigt wanneer deze bepaalde duur verstreken is.

²⁶ MEULEMANS, D., o.c., 40-41; VAN OEVELEN, A., o.c., 50-51.

²⁷ *Gedr.St., Senaat*, 1990-91, nr. 1190/2, 104-105.

²⁸ *Vred. Sint-Niklaas*, 28 maart 1994, *R.W.*, 1994-95, 859.

eenkomst moeten afwachten, alvorens een overeenkomst van korte duur te kunnen sluiten.²⁹

Daaromtrent moet allereerst worden gezegd dat huurder en verhuurder, op grond van de bepalingen van artikel 3, §§ 2-5, Woninghuurwet, de negenjarige huurovereenkomst – mits ze eventueel bepaalde voorwaarden naleven,³⁰ door opzegging kunnen beëindigen. Op die manier kan een negenjarig contract worden beëindigd, bestaat tussen de partijen geen contractuele band meer, zodat het zeker toelaatbaar is om – zelfs lopende de opzeggingstermijn – reeds een nieuwe overeenkomst van korte duur te sluiten, met aanvangsdatum na het verstrijken van deze opzeggingstermijn.³¹

Anderzijds, mocht opzegging *in concreto* niet mogelijk zijn, dan staat het de partijen te allen tijde vrij om hun lopende huurovereenkomst in gemeen overleg te beëindigen. Zulks berust op de contractsvrijheid. Is dit contract eenmaal beëindigd, dan stelt de wilsautonomie de partijen ook in staat om een nieuwe overeenkomst, *in casu* van korte duur, te sluiten. Men kan wel de vraag stellen of zulk handelen niet in strijd is met het doel van de Woninghuurwet, die de huurder in belangrijke mate tegen misbruiken wil beschermen.³² Aan de andere kant lijkt dit antimisbruikargument op zich niet sterk genoeg om voormeld algemeen principe van contractsvrijheid te ontkrachten.

18. Ook wordt soms de vraag gesteld wat de opzeggingsstermijn (op het einde van het huurcontract) moet zijn indien de overeenkomst maar één of enkele maanden duurt. Moet men hier ook minstens één maand opzeggingstermijn in acht nemen (*supra*), of hoeft dit niet. Men kan zich de praktische relevantie van deze vraag voorstellen. Als een contract maar één of enkele maanden duurt, kan één maand in verhouding

tot de totale duur een lange opzeggingstermijn zijn. Herbots en Merchiers menen dat zulk een overeenkomst vervalt op de einddatum, zonder dat opzegging noodzakelijk is.³³ Ook Delcroix is die mening toegedaan.³⁴

Van Oevelen³⁵ en Meulemans³⁶ opteren – ons inziens verkieslijker – voor de stelling dat deze opzeggingstermijn van minstens een maand geldt voor alle soorten van huurcontracten van korte duur, ook die voor slechts enkele maanden.

Immers, wanneer men aanneemt dat een woninghuurcontract van korte duur eindigt door het enkele verstrijken van de duur, dan betekent dit dat de verhuurder geen opzegging hoeft te geven en er derhalve mee kan volstaan de huurder een kennisgeving te sturen waarin vermeld wordt dat hij, uit kracht van de wet (art. 1737 B.W.), het goed moet verlaten bij het bereiken van de einddatum. Zo'n kennisgeving is geen opzegging, zodat ook geen bijzondere opzeggingstermijnen moeten worden nageleefd.³⁷ Zodoende kan de verhuurder bijvoorbeeld één of enkele dagen voor het bereiken van de einddatum zo'n kennisgeving doen toekomen.

Op die manier kan de huurder tot op het laatste moment in het ongewisse worden gelaten omtrent het lot van zijn huurovereenkomst en omtrent zijn woonzekerheid in het onroerend goed. Zo'n werkwijze is manifest onverenigbaar met de ratio van de Woninghuurwet, die de huurder *a priori* woonzekerheid heeft willen verschaffen en, mede om die reden, heeft bepaald dat alle woninghuurcontracten voor een bepaalde duur worden aangegaan en – bij het naderen van hun einddatum – steeds door een opzegging moeten worden beëindigd. Bij woninghuurcontracten van korte duur is dat niet anders.

Jo VANBELLE
Advocaat

²⁹ Dit zou steun vinden in de parlementaire voorbereiding, hetgeen kan worden betwijfeld. Men consultere *Gedr.St., Kamer*, 1990-91, nr. 1357/10, 68. In het vonnis ging het weliswaar om een wat meer genuanceerde situatie. Men leze daaromtrent onze commentaar in het tijdschrift *Huurrecht* 1995, aprilnummer, te verschijnen.

³⁰ DE BRUYN, W. en VANBELLE, J., *o.c.*, 108-112.

³¹ Hetgeen dan een loutere verbintenis met tijdsbepaling uitmaakt (art. 1185 B.W.). Zie ook ROMMEL, G., «Le bail de la résidence principale», *T.Vred.*, 1992, 288; vgl. *Vred. Sint-Gillis*, 5 november 1992, *T.Vred.*, 1992, 228.

³² *Gedr.St., Kamer*, 1990-91, nr. 1357/1, 17.

³³ HERBOTS, J. en MERCHIERS, Y., *o.c.*, nr. 114.

³⁴ DELCROIX, L., noot onder Rb. Namen, 20 december 1993, *Waarvan Akte*, 1994, 84. Het vonnis van Rb. Namen heeft die stelling bekrachtigd.

³⁵ VAN OEVELEN, A., *o.c.*, 51.

³⁶ MEULEMANS, D., *o.c.*, 40.

³⁷ In die zin: MEULEMANS, D. (red.), *Een onroerend goed huren en verhuren*, Leuven, Acco, 1995, ter perse.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER – 26 MEI 1995

Voorzitter: de h. Verougstraete

Rapporteur: de h. Forrier

Openbaar ministerie: de h. Bresseleers

Advocaten: mrs. Verbist en Bützler

Deskundigenonderzoek – In tuchtzaken – Aard – 1. Toepasselijke regels – 2. Recht van verdediging – Mensenrechten

1. *In zoverre de artt. 978 en 979 Ger.W. bepalen dat, na afloop van de verrichtingen, de deskundigen kennisgeven van hun bevindingen aan de partijen, wier opmerkingen zij aantekenen, en dat het verslag de tegenwoordigheid van de partijen bij de verrichtingen, hun mondelinge verklaringen en hun vorderingen vermeldt, zijn ze niet toepasselijk op de deskundigenonderzoeken die in tuchtzaken worden bevolen.*

2. *Het niet-contradictoir deskundigenonderzoek in tuchtzaken kan noch het recht van verdediging noch art. 6, lid 1, E.V.R.M. schenden als uit de vaststellingen van de beslissing blijkt dat de vervolgte persoon het deskundigenverslag heeft kunnen bespreken en tegenspreken tijdens het debat ter terechtzitting.*

B. t/ Orde der Geneesheren

Conclusie van advocaat-generaal G. Bresseleers

Het eerste onderdeel van het eerste middel voert allereerst schending aan van de artikelen 2, 978 en 979 Ger. W. Ten aanzien van de toepasselijkheid van de artikelen 978 en 979 op het deskundigenonderzoek in tuchtzaken faalt het onderdeel waar het betoogt dat deze artikelen krachtens artikel 2 Ger. W. van toepassing zijn omdat zij niet onverenigbaar zijn met de bepalingen van het koninklijk besluit nr. 79 van 10 november 1967 en met de bepalingen van het koninklijk besluit van 6 februari 1970.¹

Artikel 2 had die beperkte draagwijdte in de oorspronkelijke voorgestelde versie: ² «De in dit wetboek bepaalde regels zijn van toepassing op alle rechtsplegingen tenzij de wet anders bepaalt.» In deze versie was de stelling van eiser wel-

licht verantwoord,³ maar de tekst was tijdens de parlementaire besprekingen⁴ meermaals geamendeerd en luidt nu: «De in dit wetboek gestelde regels zijn van toepassing op alle rechtsplegingen, behoudens wanneer deze geregeld worden door niet uitdrukkelijk opgeheven wetsbepalingen of door rechtsbeginselen waarvan de toepassing niet verenigbaar is met de toepassing van de bepalingen van dit wetboek.»

De betekenis van deze tekst is, volgens procureur-generaal Krings,⁵ niet zozeer de bepalingen van de burgerlijke rechtspleging als een soort gemeen recht van de rechtspleging aan te zien, als wel leemten aan te vullen, telkens als dit noodzakelijk blijkt te zijn.

Artikel 2 Ger. W. leidt ertoe dat de regels van het Gerechtelijk Wetboek betreffende het deskundigenonderzoek niet dienen te worden toegepast op het deskundigenonderzoek in tuchtzaken in de mate waarin dit beheerst en geregeld wordt door rechtsbeginselen waarvan de toepassing niet verenigbaar is met de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek. De rechtsverhoudingen van de civielrechtelijke procedure zijn niet noodzakelijk dezelfde als de rechtsverhoudingen op tuchtrechtelijk gebied. De procedure mag nooit volstrekt los van dit materieel recht tot stand komen.⁶

Het wordt niet betwist dat de hoofdbeginselen inzake het bewijs in het gerechtelijk privaatrecht niet kunnen dienen in het strafproces.⁷ Om de niet-toepasselijkheid van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek op de rechtspleging in tuchtzaken te illustreren, wordt in de rechtsleer de regel inzake de bewijslast aangehaald: evenmin als op de beklaagde in strafzaken rust op degene tegen wie een tuchtervolgving is ingesteld, enige bewijslast, en ook de tuchtrechtelijke vervolgte partij hoeft geen bewijs te leveren van door haar aangevoerde feiten of rechtvaardigingsgrond.⁸

Deze rechtsbeginselen, die niet stoelen op expliciete wetsbepalingen, gelden zowel in strafzaken als in disciplinaire zaken. Zowel straf- als tuchtervolgvingen zijn erop gericht bepaalde gedragingen te bestraffen in het openbaar belang, en het is dit openbaar belang dat eraan in de weg staat dat, zoals het in de regel in het gerechtelijk privaatrecht het geval is, de instructie van dergelijke zaken zou worden overgelaten aan de partijen.⁹

In strafzaken zijn, volgens constante rechtspraak, de bepalingen van de artikelen 962 e.v. Ger. W. betreffende de deskundigenonderzoeken die in burgerlijke zaken worden bevolen niet toepasselijk, in zoverre zij de oproeping van de partijen voor de verrichtingen van de deskundige voorschrijven, de partijen toestaan alle dienstige vorderingen aan de deskundige te richten, en de deskundige opdragen na afloop

¹ Het koninklijk besluit nr. 79 van 10 november 1967, betreffende de Orde der Geneesheren (Artsenwet), en het koninklijk besluit van 6 februari 1970 tot regeling van de organisatie en de werking der raden van de Orde der Geneesheren, regelen onder meer de procedure voor de provinciale raden en de raden van beroep; ze houden geen specifieke bepalingen in betreffende de bewijsmiddelen en het deskundigenonderzoek niettegenstaande de Koning krachtens art. 24, § 1, van de Artsenwet gemachtigd werd bepalingen betreffende de contradictoire aard van de rechtspleging vast te stellen.

² KRINGS, J.E., «De toepassing van de regels van het gerechtelijk wetboek op de rechtsplegingen in strafzaken, tuchtzaken, fiscale zaken e.a.», in *Actuele problemen van gerechtelijk privaatrecht*, VAN DIEVOET, G. (red.), Acco 1976, (9), 10.

³ HAYOIT DE TERMICOURT, R., «Considérations sur le projet du Code judiciaire», *J.T.*, 1966 (497), 498, nr. 4.

⁴ KRINGS, J.E., *l.c.*, 11.

⁵ KRINGS, J.E., *l.c.*, 9.

⁶ Zie KRINGS, J.E., *l.c.*, 11.

⁷ DECLERCO, R., «Raakvlakken gerechtelijk privaatrecht – strafprocesrecht», *T.P.R.*, 1980 (32), 54, nr. 33.

⁸ KRINGS, J.E., *l.c.*, 11 en 21; DECLERCO, R., *l.c.*, nr. 33.

⁹ Zie Cass., 2 augustus 1847, *Pas.*, 1848, I, 312.

van zijn bevindingen kennis te geven aan de partijen wier opmerkingen hij aantekent.¹⁰

Het komt mij voor dat dezelfde beginselen gelden voor deskundigenonderzoeken die in tuchtzaken worden gelast, gelet op de soortgelijke finaliteit en de verwantschap tussen straf- en tuchtvervolgingen, en gelet op de analoge rechtsbescherming waarop zowel de beklagde als de tuchtrechtelijk vervolgte partij aanspraak maken.

Het deskundigenonderzoek in de tuchtzaak ten laste van eiser had betrekking op het bewijs van de feiten; de raad van beroep wenste over een advies te beschikken betreffende een door eiser voorgedragen verweer dat (volgens de in het strafproces gebruikte terminologie) niet van alle grond ontbloot leek; in een dergelijk geval moeten de wetsbepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende het deskundigenonderzoek wijken voor rechtsbeginselen die het tuchtrecht ontleent aan het strafprocesrecht.

De beslissing dat, inzake tuchtrecht, de regels van het gerechtelijk recht betreffende de contradictoire aard van de deskundigenonderzoeken niet van toepassing zijn, lijkt mij naar recht verantwoord.

Uit vroegere arresten van het hof¹¹ valt daarnaast te concluderen dat de regeling die stoelt op deze rechtsbeginselen niet strijdig is met het recht van de vervolgte partij op een eerlijke behandeling van zijn zaak in de zin van artikel 6, lid 1, E.V.R.M., en geen schending inhoudt van haar recht van verdediging. Het blijkt dat tijdens de behandeling van deze zaak ter terechtzitting van de raad van beroep, de deskundigenverslagen zijn besproken en tegengesproken, wat onder meer ertoe heeft geleid dat het verslag van dr. B. uit de debatten werd geweerd.

Het eerste onderdeel treft geen doel.

Wat de door het tweede onderdeel voorgedragen schending van artikel 149 Gw. betreft, het komt mij voor dat in deze zaak de motiveringsverplichting principieel strikt moet worden beoordeeld. De wettelijke beperking van de gelegenheid om met de deskundige in discussie te treden, die volgt uit de niet contradictoire aard van het deskundigenonderzoek, wordt onder meer verantwoord door te wijzen op de mogelijkheid van het bespreken en het tegenspreken van het deskundigenverslag voor de rechter. Het gaat dan niet op dat die rechter het inhoudelijk debat dat eventueel kan leiden tot een aanvullend deskundigenonderzoek, uit de weg zou gaan.

Bij analyse van eisers appelconclusie blijkt echter dat deze in hoofdzaak betrekking heeft op het verslag van dr. B. De raad van beroep heeft expliciet beslist met dat verslag geen rekening te houden, en diende dan ook niet te antwoorden op de kritiek die eiser ertegen aanvoerde.

Omtrent de inhoud van het verslag van dr. P. heeft eiser voor de raad van beroep geen specifiek, concreet verweer voorgedragen; hij uitte wel kritiek op de wijze waarop de deskundige tot zijn advies kwam, en met name op het gebrek aan kennis en documentatie.

De raad van beroep had die kritiek in het algemeen reeds eerder weerlegd door te oordelen dat eiser op verscheidene tijdstippen de gelegenheid had om zijn documentatie en verklarende nota bij het dossier te voegen. De raad kon daarna volstaan met te zeggen dat er geen redenen waren om aan de besluiten van het verslag afbreuk te doen.

Bij ontstentenis van precieze, inhoudelijke grieven tegen het deskundigenverslag van dr. P. diende de bestreden beslissing niet nader te worden gemotiveerd.

Wat ten slotte eisers grief betreft dat de raad van beroep hem het recht zou hebben ontnomen om zijn bezwaren tegen het deskundigenverslag voor te dragen, blijkt uit de stukken waarop het hof vermag acht te slaan niet dat de raad een dergelijke beslissing heeft genomen.

Conclusie: verwerping.

Arrest

Gelet op de bestreden beslissing, op 26 september 1994 op verwijzing gewezen door de Raad van Beroep van de Orde der Geneesheren, met het Nederlands als voertaal;

Gelet op het arrest van het Hof van 27 april 1990;

Over het middel: schending van de artikelen 2, 978 en 979 van het Gerechtelijk Wetboek, 6, inzonderheid lid 1, van het Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden, ondertekend te Rome op 4 november 1950 en goedgekeurd bij wet van 13 mei 1955, van het algemeen rechtsbeginsel van de eerbiediging van het recht van verdediging en van artikel 149 van de Grondwet (nieuw),

doordat de raad van beroep vooraf het verslag opgesteld door prof. dr. med. B. uit het debat weert en vervolgens het hoger beroep van eiser ongegrond verklaart en de beslissing van de Provinciale Raad van de Orde der Geneesheren bevestigt met de enkele wijziging dat de aan eiser opgelegde tuchtstraf van schorsing van het recht om de geneeskunde uit te oefenen tot een duur van twee weken wordt vermindert, op de volgende gronden:

«Het verslag van prof. dr. med. P., neergelegd op 24 mei 1993 en onder eed ondertekend, besluit, na bespreking van de litigieuze problematiek, dat de wijze waarop voormelde test door (eiser) werd gebezigd, niet verantwoord was en niet beantwoordt aan de geldende regels van de medische ethiek.

Er bestaan geen redenen om aan de besluiten van dit verslag enige afbreuk te doen.

(Eiser) kan niet klagen dat hij onvoldoende tijd heeft gekregen om de vermelde verslagen door te nemen, zijn opmerkingen te formuleren en zijn verdediging voor te dragen, nu hij vanaf half december 1993 tot 7 februari 1994, over voldoende tijd beschikte.

Het stond betrokkene vrij vanaf het door hem instellen van het hoger beroep de documentatie bij het dossier te laten voegen, waarvan hij thans in zijn laatste conclusie onder nr. 12 gewag maakt. Dit kon hij nog gedaan hebben na kennisgeving van het bericht van 15 december 1993 met betrekking tot de nieuwe en laatste vaststelling van zijn zaak.

Irrelevant wordt opgeworpen dat de te beoordelen materie behoort tot de geschillen over subjectieve rechten en als burgerlijk recht, het recht om de geneeskunde uit te oefenen, aan de beoordeling ontsnapt van de provinciale raden en aan de raden van beroep van de Orde der Geneesheren; de te beoordelen problematiek gaat namelijk niet over het recht om al of niet de geneeskunde uit te oefenen maar, zoals reeds

¹⁰ DECLERCO, R., *I.c.*, nr. 37; HUTSEBAUT, F., «Het deskundigenonderzoek in strafzaken», in *Strafprocesrecht voor rechtspractici*, nr. 2, Acco 1986, (113), 117, nr. 5.

¹¹ Cass., 1 juni 1988, *A.C.*, 1987-88, nr. 603, en de verwijzingen in noot 3.

uiteengezet in de beslissing van 14 december 1992, om de wetenschap of de uitoefening van dit recht geschiedde overeenkomstig de voorschriften van de medische deontologie en ethiek, die ontegenzegglijk ter appreciatie van de tuchtrechtelijke instellingen staan.

Daaruit volgt dat het verzoek tot het stellen van een prejudiciële vraag aan het Arbitragehof om uit te maken of door artikel 1, 8°, a, van de wet van 31 maart 1967 betreffende de uitoefening van de geneeskunde, de uitoefening van dit voormeld burgerlijk recht in de zin van artikel 92 van de Grondwet aan de rechtelijke macht onttrokken kan worden, zonder voorwerp is.

Het recht van verdediging is in dezen volkomen geëerbiedigd en van een schending van het contradictoir karakter van de expertise kan evenmin sprake zijn, nu gesteld dient te worden dat inzake tuchtrecht de regels van het gerechtelijk recht betreffende de contradictoire aard van de deskundigenonderzoeken niet van toepassing zijn; de bepaling van artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens is dus evenmin geschonden.

Bij het kennis nemen van de beslissing van 14 december 1992 had (eiser) ook nog de mogelijkheid om aan de aangeestelde deskundigen een verklarende nota en bijkomende documentatie te doen toekomen.

De raad is volledig ingelicht om een beslissing te nemen en acht de telastlegging betreffende de aanwending van wetenschappelijk niet verantwoorde procédés, waaruit logischerwijze een misbruik van de diagnostische vrijheid volgt, samen en als één geheel bewezen.

De beslissing van de provinciale raad is derhalve te bevestigen, met dien verstande nochtans dat de opgelegde sanctie dient te worden aangepast, gelet op de verlopen tijdspanne sedert de ten laste gelegde feiten»,

terwijl, eerste onderdeel, luidens artikel 2 van het Gerechtelijk Wetboek de in dat wetboek gestelde regels van toepassing zijn op alle rechtsplegingen behoudens wanneer deze geregeld worden door niet uitdrukkelijk opgeheven wetsbepalingen of door rechtsbeginselen, waarvan de toepassing niet verenigbaar is met de toepassing van de bepalingen van dat wetboek;

daaruit voortvloeit dat de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek, waaronder de bepalingen van de artikelen 962 tot 991 inzake het deskundigenonderzoek, ook van toepassing zijn op de rechtspleging voor de tuchtorganen van de Orde der Geneesheren nu deze bepalingen niet onverenigbaar zijn met de bepalingen van het koninklijk besluit nr. 79 van 10 november 1967 betreffende de Orde der Geneesheren of van het koninklijk besluit van 6 februari 1970 betreffende de inrichting en de werking van de raden van de Orde der Geneesheren;

daaruit volgt dat op het door de raad van beroep bevolen deskundig onderzoek artikel 978 van het Gerechtelijk Wetboek van toepassing is, overeenkomstig hetwelk, na afloop van de verrichtingen, de deskundigen kennis moeten geven van hun bevindingen aan de partijen en zij hun opmerkingen moeten aantekenen, alsook artikel 979 overeenkomstig hetwelk het verslag de tegenwoordigheid van de partijen bij de verrichtingen, hun mondelinge verklaringen en hun vorderingen moet vermelden;

dat dit vereiste van het contradictoir karakter van het deskundig onderzoek verder voortvloeit zowel uit het algemeen rechtsbeginsel dat de eerbiediging van het recht van verdediging voorschrijft als uit artikel 6 E.V.R.M., overeenkomstig hetwelk een ieder recht heeft op een eerlijke behandeling van zijn zaak;

de appelrechters derhalve, door te oordelen dat er van een schending van het contradictoir karakter van de expertise geen sprake kan zijn nu gesteld dient te worden dat inzake tuchtrecht de regels van het gerechtelijk wetboek betreffende de contradictoire aard van de deskundige onderzoeken niet van toepassing zijn en de bepaling van artikel 6 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens dus evenmin is geschonden en door op die grondslag de door eiser aangevoerde exceptie van nietigheid van het verslag van prof. dr. med. P. impliciet te verwerpen, de artikelen 2, 978 en 979 van het Gerechtelijk Wetboek, artikel 6, lid 1, E.V.R.M. en het algemeen rechtsbeginsel inzake het recht van verdediging schenden;

...

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat de bepalingen van de artikelen 978 en 979 van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de deskundigenonderzoeken die in burgerlijke zaken worden bevolen, in zoverre zij bepalen dat na afloop van de verrichtingen de deskundigen kennisgeven van hun bevindingen aan de partijen, wier opmerkingen zij aantekenen, en dat het verslag de tegenwoordigheid van de partijen bij de verrichtingen, hun mondelinge verklaringen en hun vorderingen vermeldt, niet toepasselijk zijn op de deskundigenonderzoeken die in tuchtzaken worden bevolen;

Dat het onderdeel in zoverre faalt naar recht;
Overwegende dat het niet-contradictoir deskundigenonderzoek het recht van verdediging niet heeft kunnen schenden, daar uit de vaststellingen van de bestreden beslissing blijkt dat eiser het deskundigenverslag heeft kunnen bespreken en tegenspreken tijdens de debatten ter terechtzitting;

Dat het onderdeel, in zoverre het schending aanvoert van artikel 6, lid 1, van het Europees verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en schending van het recht van verdediging, niet kan worden aangenomen;

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER – 26 MEI 1995

Voorzitter: de h. Verougstraete

Rapporteur: mevr. Bourgeois

Openbaar ministerie: de h. Bresseleers

Advocaat: mr. Houtekier

Rechtsmiddelen – Herroeping van het gewijsde – Verzoek – Ontvankelijkheid – Vereisten

Het verzoek tot herroeping van het gewijsde kan niet worden ingediend om redenen waarvan de partij kennis had of kon hebben vóór de beslissing waarvan de intrekking gevorderd wordt of vóór het verstrijken van de termijn van de rechtsmiddelen.

N.V. O. t/ S. en D.

Gelet op het bestreden arrest, op 22 november 1991 gewezen door het Hof van Beroep te Gent;

Over het middel: schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1132, 1133, 1° en 2°, van het Gerechtelijk Wetboek,

doordat het arrest het door eiseres ingestelde verzoek tot herroeping van het gewijsde, waarmee het arrest verleend op 23 maart 1987 door de vijfde kamer van het Hof van Beroep te Gent bekleed is, afwijst als ontoelaatbaar op de volgende gronden: het verzoek tot herroeping van het gewijsde is gefundeerd «op het stelselmatig verbergen door de partij S. van beslissende stukken en gegevens», derwijze dat na het arrest waartegen thans het buitengewoon rechtsmiddel is ingesteld, eiseres opzoekingen ondernam waardoor (voor de beoordeling van de grond van de zaak) determinerende elementen aan het licht zijn gekomen (p. 3 al. 1 van het verzoekschrift houdende de middelen tot herroeping van het gewijsde). Aldus zouden diverse schulden (vervat in de bovenvermelde veroordeling van eiseres) zijn betaald via financieringsmaatschappijen of tenietgegaan door compensatie met tegoeden van eiseres op de partij S. of giraal betaald door eiseres op de post- of bankrekening van S. Afgezien dat van procespartijen een correcte en loyale samenwerking met het oog op de bewijslevering kan worden verwacht, behoorde eiseres - in het kader van de procedure, resulterend in haar veroordeling door de vijfde kamer van dit Hof - bewijs te leveren van haar beweerde betalingen en, geconfronteerd met de in hoger beroep geconcretiseerde tegeneis van S. en de door hem ten bewijze overgelegde stukken, niet passief toe te zien. Eiseres behoorde evenzeer (als S.) tijdig de vereiste opzoekingen en bewijsstukken over te leggen aan het Hof - hij die beweert betaald te hebben, moet daarvan het bewijs leveren - wat zij duidelijk niet heeft gedaan. De elementen en gegevens waarop het verzoek tot herroeping van het gewijsde is gebaseerd, zijn redenen waarvan eiseres kennis had ten tijde van de procedure die resulteerde in het arrest van de vijfde kamer van 23 maart 1987, minstens, zo zij haar opzoekingen tijdig deed - waarvan ze kennis kon hebben. Het buitengewoon rechtsmiddel van herroeping van het gewijsde mag geen middel zijn om een niet diligente procespartij toe te staan laattijdig haar belangen te verdedigen, op het ogenblik dat zij geschikt oordeelt. Eiseres was perfect in de mogelijkheid - te meer gezien het tussenarrest verleend op 28 juni 1983 (ruim twee jaar vóór dat eindarrest werd verleend) waarbij de debatten werden heropend om de «partijen toe te staan verder conclusies te nemen over de wederzijdse gevorderde faktuurschuld en de eventuele compensatie» - om voor de vijfde kamer alle elementen en gegevens voor te leggen die thans haar verzoek tot herroeping van het gewijsde funderen. Zij behoorde te bekwaamere tijd de nodige opzoekingen te doen, zoals ze heeft gedaan met het oog op het instellen van het verzoek tot herroeping van het gewijsde.

terwijl, eerste onderdeel, het arrest het door eiseres gedane verzoek tot herroeping van het gewijsde van het arrest van 23 maart 1987, gebaseerd op het feit dat er, sinds deze uitspraak, beslissende stukken aan het licht waren gekomen die door toedoen van S. waren achtergehouden, ten onrechte heeft verworpen omdat eiseres in de mogelijkheid was, toen de zaak ten gronde behandeld werd, alle elementen en gege-

vens voor te leggen die vervolgens haar verzoek tot herroeping van het gewijsde funderden en eiseres nagelaten heeft de bewijzen te leveren van de beweerde betalingen; immers eiseres de stukken, die zij in haar verzoekschrift tot herroeping van het gewijsde aan het licht bracht, toen niet kende; het immers stukken zijn betreffende betalingen rechtstreeks verricht door derden, nl. de financieringsinstelling Fidisco en de Bank Brussel Lambert, aan verweerder en deze stukken derhalve enkel in handen waren van en gekend waren door deze derden en verweerder en eiseres zelf deze stukken betreffende de door die derden gedane betalingen niet kon voorleggen, daar zij er niet over beschikte; het feit dat eiseres weliswaar reeds ten tijde van de behandeling van het geding ten gronde inlichtingen had kunnen verschaffen aangaande de materialiteit der door deze derden aan verweerder gedane betalingen geen afbreuk doet aan het feit dat eiseres de bewijsstukken toen niet kende en niet kon voorleggen, zodat zij gerechtigd is deze grond tot herroeping van het gewijsde op te werpen; evenmin het feit dat verweerder uit nalatigheid en niet met bedrieglijk opzet deze betalingen niet heeft vermeld noch de desbetreffende stukken heeft medegedeeld, tot gevolg heeft dat het verzoek tot herroeping van het gewijsde ontoelaatbaar zou zijn; immers desaanvaande geen bedrog bij verweerder vereist is (schending van art. 1132, 1133, 2°, Ger. W.);

...

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat het verzoek tot herroeping van het gewijsde niet kan worden ingediend om redenen waarvan de partij kennis had of kon hebben vóór het arrest waarvan de intrekking gevorderd wordt of vóór het verstrijken van de termijn van de rechtsmiddelen;

Dat het arrest op feitelijke gronden oordeelt dat eiseres ten tijde van het arrest, waarvan de intrekking wordt gevorderd, kennis kon hebben van de gegevens waarop het verzoek tot herroeping van het gewijsde steunt maar in haar bewijsvoering onzorgvuldig is geweest door niet tijdig haar opzoekingen te doen en door niet correct en loyaal samen te werken in verband met de bewijsvoering;

Dat het aldus zijn beslissing naar recht verantwoordt;

...

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

6e KAMER – 18 NOVEMBER 1993

Raadsheer: de h. Blondeel

Advocaten: mrs. Impens loco Durnez en Grosjean loco Caronoy

Onrechtmatige daad – Aansprakelijkheid – Gebrekkige zaak – Gebrek – Bewijs – Afgebroken boomstam

Wanneer een boomstam niet kan weerstaan aan windsnelheden van 60 km per uur, geldt meteen als bewezen dat hij door een gebrek is aangetast. Er is in dit geval geen andere verklaring voor het afbreken van de boomstam dan dat hij door een gebrek was aangetast, nu hij in de gegeven omstandigheden normaal overeind diende te blijven.

R. t/ V.Z.W. P.

Gelet op de overgelegde gedingstukken, waaronder een afschrift van het bestreden vonnis dat op 18 april 1991 op tegenspraak werd gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Leuven, beslissing waarvan geen akte van betekening wordt overgelegd en waartegen tijdig een regelmatig hoger beroep werd ingesteld met verzoekschrift dat op 17 mei 1991 werd neergelegd ter griffie van het hof;

Appellante dagvaardde op 13 augustus 1990 geïntimeerde met het oog op dezer veroordeling tot betaling van 144.283 frank schadevergoeding in hoofdsom. Dit bedrag stemt overeen met de schade welke appellante beweert geleden te hebben toen een boom, eigendom van geïntimeerde, op 27 februari 1990 's ochtends in ruige weersomstandigheden afknapte en terecht kwam op haar geparkeerd voertuig.

Zij beriep zich zowel op artikel 544 als op de artikelen 1382, 1383, en 1384, eerste lid van het Burgerlijk Wetboek.

...

Beoordeling

1. Er werd betreffende de litigieuze schade een geseponeerd proces-verbaal opgesteld en daaruit kunnen de volgende gegevens onthouden worden:

- appellante deed op 28 februari aangifte van het voorval en daarbij verklaarde ze dat er daags voordien omstreeks kwart voor acht een hevige rukwind was opgestoken en dat daarbij een denneboom doormidden was gebroken en op het dak van haar wagen terechtgekomen;

- de wagen Nissan Sunny stond toen geparkeerd voor de garage van haar huis en de boom stond op het aanpalend domein dat toebehoort aan geïntimeerde;

- een lid van geïntimeerde verklaarde dat hij de feiten had vastgesteld en zijn verzekeraar had ingelicht, maar dat deze had meegedeeld dat stormschade overmacht vormde en de aansprakelijkheid niet in het gedrang bracht;

- bij het proces-verbaal werden twee foto's gevoegd, waarop het nog opstaand deel van de boomstam te zien is, evenals de beschadigde wagen;

Er werd een expertise uitgevoerd betreffende de aan de wagen veroorzaakte schade en deze werd begroot op 140.783 frank, inclusief BTW.

Uit twee overgelegde foto's blijkt verder dat de afgeknapte den een boomstam had die nog zeer weinig takbegroeiing vertoonde, dat die boom in de onmiddellijke nabijheid van een wijdvertakte loofboom stond en dat de stam op grote hoogte afgebroken was.

De echtgenoot van appellante verzocht een deskundig landmeter Van D., om zijn mening te formuleren en deze verklaarde op een niet nader te bepalen datum in 1990 dat de boom een hoogstammige *epicea* betrof van 25 jaar oud, die op drie meter afstand van de perceelsgrens stond, met een hellende neiging naar het naburig pand. De boom vertoonde volgens hem diepe schuurwonden tot in het hart van de boom.

Het K.M.I. bevestigde op 5 juli 1990 dat er ten tijde van het voorval windstoten genoteerd werden met een maximale snelheid van 60 km per uur.

2. Appellante stelt in haar conclusie dat zij haar vordering primair baseert op artikel 1384, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, en geïntimeerde dus als bewaarder van een gebrekkige zaak aansprakelijk stelt voor haar schade.

Uit de overgelegde foto's, waarvan de waarheidgetrouwheid niet wordt betwist, blijkt dat de afgeknapte *epicea* een behoorlijk dikke stam bezat en dat die op ettelijke meters hoogte is afgebroken: in feite blijkt dus de kruin met het bovenste deel van de stam het te hebben begeven.

Eén van die foto's doet ook blijken dat die boomstam over vrijwel zijn hele lengte omgeven wordt door takken van een dichtbij opgegroeide loofboom, maar er dient met geïntimeerde vastgesteld te worden dat de bewering van deskundige Van D., dat die takken schuurwonden tot in het hart van de boomstam hadden veroorzaakt als eenzijdig, en niet ten genoegen van recht bewezen beschouwd dient te worden.

Uit de mededeling van het K.M.I. blijkt anderzijds dat er ten tijde van het ongeval te Leuven weliswaar windstoten geregistreerd werden, maar dat die geen grotere sterkte dan 60 km per uur haalden.

3. Op grond van artikel 1384, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek treft geïntimeerde objectieve aansprakelijkheid als bewaarder van een zaak die behept is met een gebrek dat aan derden schade kan berokkenen. Als gebrek van de zaak moet beschouwd worden elke eigenschap of toestand ervan die ze ongeschikt maakt voor normaal gebruik en waardoor ze schade kan veroorzaken en dat op dat punt volkomen irrelevant is of de bewaker al dan niet van het gebrek op de hoogte was (Cass., 29 oktober 1987, *Pas.*, 1988, I, 245).

Appellante mag als schadelijder het gebrek bewijzen door eliminatie van uitwendige oorzaken en is niet gehouden om een welomschreven gebrek aan te tonen (Cass., 1 juni 1973, *Pas.*, 1973, I, 915). Anderzijds moet nochtans bewezen worden dat de schade enkel te verklaren valt door een gebrek in de zaak in kwestie, bij uitsluiting van overmacht of een vreemde oorzaak (cf. L. Cornelis, *Beginselen van het Belgische buitencontractuele aansprakelijkheidsrecht*, Maklu, 1989, nrs. 300-301 en 306).

In casu beroept geïntimeerde zich op de beweerde stormachtige omstandigheden ten gevolge waarvan de boom afgebroken zou zijn, en stelt dat zulks een geval van overmacht vormt waarvoor zij niet moet instaan.

Het attest van K.M.I., waarin gewag gemaakt wordt van maximale windsnelheden van 60 km per uur, maakt meteen duidelijk dat van «stormachtige windsnelheden» zelfs bij benadering geen sprake is. Zulks was volkomen voorzienbaar en er is in casu beslist geen overmacht voorhanden.

Wanneer een boomstam niet kan weerstaan aan de weersomstandigheden die in dit geschil aan de orde zijn, geldt meteen als bewezen dat hij door een gebrek is aangetast (vgl. H. Vandenberghe, M. Van Quickenborne, e.a., «Overzicht van rechtspraak Onrechtmatige daad, 1979-1984», *T.P.R.*, 1987, nr. 76, p. 1402).

Er is in dit geval geen andere verklaring voor het afbreken van de boomstam dan dat deze door een gebrek was aangetast, nu hij in de gegeven omstandigheden normaal overeind diende te blijven, en bijgevolg bewijst appellante op afdoende manier dat de zaak waarover geïntimeerde als eigenaar de bewaring had door een gebrek was aangetast.

Verder bestaat er geen betwisting over dat de schade door de neervallende boomstam werd veroorzaakt en zodoende treft geïntimeerde zonder meer aansprakelijkheid voor de betwiste schade.

...

NOOT – Zie in dezelfde zin Rb. Dendermonde, 23 oktober 1992, *R.W.*, 1994-95, 646, met noot.

ARBEIDSHOF TE ANTWERPEN

3e KAMER – 5 SEPTEMBER 1994

Voorzitter: de h. Duys

Raadsheren in sociale zaken: de hh. Cools en Meulendijks

Openbaar ministerie: de h. D'Halleweyn

Advocaten: mrs. Jamar, Wuyts en Wijnen loco Van de Put

Arbeidsongeval – 1. Vergoedingen – Prothese – Begrip – Auto – Aanpassingen – 2. Arbeidsongeschiktheid – Vergoeding – Basisloon – Begrip – Verblijfsvergoeding – C.A.O. – Vervoerondernemingen

1. *De aanpassing van een auto kan een prothese zijn indien ze betrekking heeft op een functie die het de getroffene, gelet op zijn leeftijd, beroepsmogelijkheden, gezins- en sociale positie, mogelijk moet maken een zo normaal mogelijk leven te leiden.*

2. *De verblijfsvergoeding bedoeld in de c.a.o.'s toepasselijk in de vervoerondernemingen maakt geen deel uit van het basisloon.*

N.V. A. t/ N. en Fonds voor Arbeidsongevallen

De prothese voor de wagen

Overwegende dat appellante betwist dat de aanpassingen aan het voertuig dienden te worden beschouwd als prothesen waarvoor een tegemoetkoming verleend dient te worden;

dat onder zulk een prothese verstaan dient te worden: «kunst- en hulpmiddelen die een valide persoon niet behoeft en die als gevolg van het ongeval nodig zijn om aangetaste of verzwakte lichaamsdelen te steunen of te vervangen, dan wel het gebruik of de functies ervan te bevorderen» (Cass., 15 oktober 1990, *S.R.K.*, 1991, 54);

dat appellante aan die definitie toevoegt dat het om «natuurlijke» functies moet gaan;

dat zij als dusdanig «het verplaatsingsvermogen» als natuurlijke functie erkent;

dat zij te dezen echter een onderscheid maakt tussen het volstrekte verlies zich autonoom te verplaatsen (zoals bij verlies van de onderste ledematen) en de beperking ervan;

Overwegende dat eerste geïntimeerde ondanks zijn handicap nog wel degelijk in staat is zich autonoom te verplaatsen; dat het derhalve niet gaat om het verlies van een functie maar wel om het verlies van het vermogen daartoe een welbepaald verplaatsingsmiddel, namelijk de auto, aan te wenden.

Overwegende dat appellante in haar gedachtengang deels kan worden gevolgd, in die zin dat niet voor elke denkbare functie of modaliteit ervan in een aangepaste prothese dient te worden voorzien, maar dat een criterium kan zijn dat het functies betreft die de getroffene, gelet op zijn leeftijd, beroepsmogelijkheden, gezins- en sociale positie, mogelijk moeten maken een zo normaal mogelijk leven te laten leiden;

dat de modaliteiten van deze functies die hersteld dienen te worden die zijn welke overeenstemmen met het resultaat

dat redelijkerwijze in de concrete omstandigheden verwacht kan worden; dat, gelet op de leeftijd van eerste geïntimeerde, de omstandigheid dat hij beroepshalve reeds met de wagen reed en gelet op de overgebleven economische restcapaciteit, de mogelijkheid om zich met de wagen te verplaatsen overkomt als een functie die hersteld dient te worden;

dat de door de deskundige voorgestelde aanpassingen derhalve als prothese dienen te worden beschouwd.

Basisloon

Overwegende dat een laatste betwisting de vraag inhoudt of de verblijfsvergoeding waarop eerste geïntimeerde recht had ingevolge de collectieve arbeidsovereenkomst gesloten in het paritair comité nr. 140.04 van 25 januari 1985, gewijzigd bij C.A.O.'s van 25 juli 1986 en 20 februari 1987, al dan niet opgenomen dient te worden in de berekening van het basisloon;

dat in artikel 2 van deze c.a.o. uitdrukkelijk wordt vermeld dat deze vergoedingen beschouwd dienen te worden «als zijnde een forfaitaire terugbetaling» van opgesomde kosten;

dat de artikelen 3 en 5 bepalen dat de toekenning ervan afhankelijk is van de omstandigheid dat de werklieden «uit noodzaak van de dienst, verplicht zijn buiten hun woonplaats of de in hun arbeidsovereenkomst voorziene arbeidsplaats te overnachten»;

dat artikel 5-1.1 expliciet vermeldt dat het de terugbetaling van de kosten betreft «eigen aan de onderneming», en die kosten dus op de fiche 281.10 geboekt dienen te worden onder de rubriek «kosten eigen aan de werkgever»;

dat tweede geïntimeerde stelt dat, nu deze vergoeding niet vermeld wordt in de uitzonderingen bepaald in artikel 35 van de Arbeidsongevallenwet, zij in het basisloon opgenomen dient te worden;

dat het limitatieve karakter van de aldaar vermelde lijst in ieder geval niet expliciet in het artikel vermeld wordt;

dat het principe dat niet elke geldelijke bijdrage van de werkgever als loon aangemerkt dient te worden in de zin van de Arbeidsongevallenwet, daarentegen volgt uit de nuancering van de voordelen in het eerste lid van het artikel, te weten dat het moet gaan om een voordeel dat «rechtstreeks of onrechtstreeks door de werkgever aan de werknemer wordt toegekend ingevolge de tussen hen bestaande arbeidsverhouding»;

dat het Hof van Cassatie in zijn arrest van 12 februari 1990 (*R.W.*, 1989-90, 1361, met conclusie van advocaat-generaal H. Lenaerts) sommige voordelen niet als loon aanvaardt omdat zij niet voldoen aan het in het eerste lid vervatte criterium, zonder dat het noodzakelijk is dat zulk een voordeel in de lijst van het tweede lid is opgenomen;

dat de partijen niet betwisten dat de kosten van eerste geïntimeerde voor zijn verblijf reëel zijn, noch dat de forfaitaire bepaalde vergoedingen in overeenstemming zijn met de hoegrootheid van deze normale kosten;

dat uit de bewoordingen van de collectieve arbeidsovereenkomst blijkt dat de toekenning ervan afhankelijk is van reëel gemaakte kosten, althans van een effectief verblijf buitenshuis (cf. Cass., 22 juni 1992, *S.R.K.*, 1992, 407), alsmede dat het geviseerde verblijf voortvloeit uit de opgelegde arbeidsvoorwaarden of arbeidsomstandigheden en dus ten laste vallen van de werkgever;

dat deze verblijfsvergoeding derhalve als analoog aangemerkt kan worden met de verfrissingsvergoeding welke het

Hof van Cassatie in zijn voornoemd arrest van 12 februari 1990 niet als loon heeft erkend;
dat de verblijfsvergoeding derhalve geen deel uitmaakt van het basisloon;
...

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof Gent (17e Kamer), 19 april 1994

Hinder – Overlast – Beoordeling

De eerste rechter heeft de appellanten, de echtgenoten V.-L., bevolen binnen 24 uur na betekening van het vonnis alle voor hun activiteit dienstige stenen, machines en materialen weg te halen, zodoende de voor hun exploitatie gebruikte percelen te ontruimen en hun activiteit op die percelen te staken. De appellanten voeren daartegen aan dat de van 1991 daterende weigering van exploitatievergunning geen betekenis meer heeft omdat hun stapelplaats voor ongeveer 5000 kg bouwmaterialen niet meer vergunningsplichtig is. De geïntimeerden, die in dezelfde straat wonen als de appellanten, breiden hun eis uit en vorderen dat de door appellanten in maart 1989 op kavel 6 aangebrachte betonlaag wordt opgebroken en weggehaald zodat de kavel zijn bestemming van bouwgrond terugkrijgt. Het hof beslist:

«Centraal staat echter het besluit van de bestendige deputatie van 12 november 1992, waaruit duidelijk blijkt dat sinds de VLAREM-reglementering de inrichting van de appellanten niet meer vergunningsplichtig is; de geïntimeerden hebben tegen die administratieve beslissing blijkbaar geen annulatieberoep ingesteld bij de Raad van State, en men vergete niet dat krachtens de beginselen van het administratief recht die administratieve beslissing niet alleen uitvoerbare kracht heeft (exécution d'office, hetgeen betekent dat de beslissing van het administratief bestuur in principe verbindend is én uitvoerbaar zonder formulier van tenuitvoerlegging), maar bovendien ook dwingende kracht (privilège du préalable, hetgeen betekent dat die beslissing wordt vermoed in overeenstemming met het recht te zijn, en een (eventueel) administratief beroep tegen die bestuursbeslissing werkt in principe niet opschortend – cf. Van Gerven, *T.P.R.*, 1987, 1735).

«Nu de door de appellanten overgelegde stukken aantonen dat er van Lebeke tot Vondelen meer dan veertig bedrijven in ex-Denderhoutem zijn gevestigd (dossier appellanten, kافت B, subkافت 2, stuk 32, mét kaart en opgave van bedrijven), dat een groot aantal bureا en omwonenden verklaren geen hinder van de opslag van bouwmaterialen te ondervinden (ibidem, stuk 36), dat er in groot-Haaltert geen industrieterrein bestaat (ibidem, stuk 28) en dat de appellanten op kavel 6 van de verkaveling een bouwvergunning (tot het oprichten van een woning) hebben verkregen terwijl de exploitatie van de stapelplaats niet meer vergunningsplichtig is, is het Hof in strijd met de visie van de eerste rechter, van oordeel dat de exploitatie van de stapelplaats van bouwmaterialen niet als een fout in de zin van de artt. 1382/1383 B.W. kan worden beschouwd, en dat er onvoldoende concrete, vast-

staande en decisieve gegevens zijn om te kunnen besluiten tot een abnormale burenhinder (volgens de AROL-administratie van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap is er geen strijdigheid met de bestemming van het gebied – dossier appellanten, kافت B, subkافت 2, stuk 4bis).»

(Voorzitter: de h. Lievens – Openbaar ministerie: de h. Vandeputte – Advocaten: mrs. Vander Bracht en Van der Jeught – In de zaak: V.-L. t/ De J.-G. en P.-C.)

Hof Antwerpen (4e Kamer), 21 februari 1995

Verbintenissen – Rente – Moratoire rente – Gerechtelijke rente – Hoogte van de rente

«Overwegende dat geïntimeerde terecht betoogt dat de gerechtelijke interesten meer kunnen bedragen dan de wettelijke rentevoet; dat de moratoire rente in beginsel de wettelijke rente bedraagt; dat de partijen contractueel een moratoire rente kunnen bepalen die hoger ligt dan de wettelijke rentevoet; dat de gerechtelijke interest geen afzonderlijke rente is, maar gewoon het voortzetten van hetzij de moratoire of de vergoedende interest na de dagvaarding; dat de hoogte van die gerechtelijke interest in casu bepaald wordt door die van de daaraan voorafgaande moratoire rente; dat men overigens moeilijk kan verklaren waarom een debiteur die in gebreke blijft zijn betalingsverplichting na te komen tot een lagere rente is gehouden zodra zijn verzuim in een rechterlijke beslissing is vastgesteld.»

(Voorzitter: mevr. Bosmans – Raadsheren: de hh. Dirix en Adriaensen – Advocaten: mrs. Mailleux en Teughels – In de zaak: N.V. L. t/ A.M.)

Rb. Leuven (7e Kamer), 15 februari 1995

Gemeenschap en gewest – Vlaams Gewest – Openbare werken – Verbintenissenrechtelijke opvolging – Belgische Staat en Wegenfonds – Art. 544 B.W.

Door trillingen tijdens een in 1983 door de N.V. W. uitgevoerd openbaar werk werd schade veroorzaakt aan het eigendom van geïntimeerde D. De eerste rechter heeft de aannemer op grond van een fout en het Vlaams Gewest op grond van art. 544 B.W. tot schadeloosstelling veroordeeld. Wat de opvolging van het Vlaams Gewest in de verbintenissen van de opdrachtgever (Belgische Staat – Wegenfonds) betreft, beslist de rechtbank in hoger beroep:

«Overwegende dat art. 61, § 1, van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gemeenschappen en Gewesten bepaalt dat deze laatsten de rechten en verplichtingen van de Staat overnemen, die betrekking hebben op de bevoegdheden die hen worden toegekend bij de wet van 8 augustus 1988 tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, 'met inbegrip van de rechten en verplichtingen die voortkomen uit hangende en toekomstige gerechtelijke procedures';

«Overwegende dat te dezen niet betwist is dat ook het Vlaams Gewest bevoegd werd wat de openbare werken en het vervoer betreft (art. 6, § 1, X, van de wet van 8 augustus

1980, gewijzigd op 8 augustus 1988), inzonderheid 'de wegen en hun aanhorigheden' (ibid. 1°).

«Overwegende dat voornoemd artikel 61, § 1, geen onderscheid maakt wat de overname van rechten en verplichtingen van de Staat betreft, zodra het Gewest of de Gemeenschap bevoegd is gemaakt tijdens de staatshervorming; dat partijen er niet over twisten dat het Vlaams Gewest te dezen onder toepassing valt van art. 61, § 1, W. 16 januari 1989; dat dit gewest de verbintenisrechtelijke opvolging betwist en daarom de Belgische Staat in vrijwaring roept.

«Overwegende dat de eerste rechter heeft beslist dat de verbintenis, stoelend op art. 544 B.W., geen betrekking heeft op een van de uitzonderingen, beschouwd door bedoelde financieringswet, dit t.a.v. het Wegenfonds (cf. art. 61, §§ 1 en 3, Financieringswet);

«dat, hoewel de woorden 'rechten en verplichtingen die voortkomen uit hangende en toekomstige gerechtelijke procedures' uit art. 61, § 1, eerste lid, niet tekstueel herhaald werden betreffende de overdracht van instellingen van openbaar nut, waartoe het Wegenfonds behoort, in art. 61, § 3, verwezen wordt naar art. 57, alwaar in § 5 voormelde bepaling inzake gerechtelijke procedures wel voorkomt en hier toepasselijk is, gelet op de bepalingen van art. 57, § 2, waarin 'openbare werken en vervoer' uitdrukkelijk voorkomen (cf. de verwijzing naar art. 6, § 1, X, van de wet van 8 augustus 1980);

«dat zulks overeenstemt met de wil van de wetgever: in het ontwerp *Gedr.St., Kamer*, 1988-89, nr. 635/1, 115, staat de bewuste zinsnede tekstueel onder art. 61, toen nog 56; dat tijdens de bespreking in de kamercommissie werd gesteld dat de datum van het vonnis beslissend zal zijn voor de aanduiding wie de rechten en verplichtingen bezit, Staat of overnemende Gemeenschappen en Gewesten; dat de betrokken vice-minister er tevens bevestigend antwoordde op de vraag of de Gewesten veroordeeld kunnen worden voor fouten die door de Staat begaan werden (zie *Gedr.St., Kamer*, nr. 635/18, 589 e.v. tot 601; verslag Duroi, Van Helmont en Lebrun, inz. blz. 589 tussenkomst L. Michel, blz. 594 tussenkomst Daems);

«dat dezelfde redenering moet aangehouden worden ten aanzien van het Wegenfonds, nu de overdracht wat de principes betreft reeds geregeld werd door de financieringswet van 1989, terwijl de uitwerking in detail later door de gewone wetgever geschieden zou en ook gebeurde;

«dat de stelling van het Vlaams Gewest ter veroordeling van de Belgische Staat en het Wegenfonds, ingevolge de ingestelde vordering in vrijwaring, alle grond mist in rechte.»

(Voorzitter: mevr. Van Bruystegem – Rechters: mevr. De Kempeneer en de h. Haex – Advocaten: mrs. Schrevels loco Hermans, Stabel, Stinckens loco Legrand en Portaels en Vanzavelberg – In de zaak: Vlaams Gewest en N.V. Wegebo t/ D. e.a.)

Kh. Tongeren (1e Kamer), 21 november 1994

Voorrechten – Onbetaalde verkoper – Faillissement – Neerlegging factuur – Bedrijfsuitrustingsmaterieel – Begrip

«Om aanspraak te kunnen maken op het voorrecht is het de niet-betaalde verkoper die moet bewijzen dat het om een werkinstrument gaat, gebruikt door de schuldenaar voor zijn handelsactiviteit.

«In verband met het bedrijfskarakter van luxepersonenwagens zijn een aantal betwistingen beslecht in de rechtspraak (zie *Artikelsgewijze Kommentaar Voorrechten en Hypotheken*, «Art. 20, 5°, Hyp.W.», p. 43). De rechtspraak aanvaardt dat het de rechtbank toekomt uit te maken of een personenwagen bij de aankoop bestemd was tot voldoening van de behoeften van het bedrijf aan de hand van de feitelijke omstandigheden.

«Het feit dat de wagen ook gebruikt wordt voor privé-gebruik is onvoldoende om te stellen dat het geen bedrijfsuitrusting is (zie Luik, 5 december 1966, *Jur. Liège*, 1966-67, nr. 146). Nergens blijkt dat de gefailleerde meerdere personenwagens ter beschikking had voor het bedrijf. In casu kan aanvaard worden dat voor de exploitatie van het transportbedrijf, rekening houdend met zijn ligging, een personenwagen noodzakelijk is. Het voorrecht kan dan ook worden aanvaard.»

(Voorzitter: de h. Lysens – Advocaten: mrs. Noelmans en Stas loco Reard – In de zaak: Faill. B.V.B.A. T. t/ N.V. N.)

Vred. Leuven, 22 december 1994

Onteigening – Formele motiveringsplicht – Draagwijdte

De onteigende werpt op dat het onteigeningsbesluit niet voldoet aan de vereisten van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van bestuurshandelingen. De vrederechter verwerpt dit argument als volgt:

«Overwegende dat niet kan worden betwist dat op een onteigeningsbesluit de verplichting tot uitdrukkelijke motivering van bestuurshandelingen, zoals bepaald bij de wet van 29 juli 1991, van toepassing is;

«Dat die motivering van die aard dient te zijn dat ze enerzijds aan de justitiabelen verantwoording verschafft over de genomen beslissing doch anderzijds eveneens aan de rechter een ernstige basis biedt om zijn legaliteitscontrole uit te voeren (Lagasse, «La loi du 29 juillet 1991 relative à la motivation formelle des acts administratifs», *J.T.*, 1991, 737; P. Van Orshoven, «De uitdrukkelijke motivering van administratieve handelingen», *R.W.*, 1991-92, 488 e.v.);

«Dat een onteigeningsbesluit bijgevolg dermate gemotiveerd dient te zijn dat het ons in staat stelt te onderzoeken of de onteigening van die aard is dat de bepalingen van de wet van 26 juli 1962 betreffende de onteigeningen ten algemene nutte toegepast kunnen worden;

«Dat bijgevolg de motivering ons de mogelijkheid dient te bieden enerzijds het algemeen nut en anderzijds de urgentie van de onteigening te beoordelen;

«Dat het immers aan de rechter staat om niet alleen na te gaan of de onteigende overheid wel de bevoegdheid hier toe heeft, en of de wettelijke vormvoorschriften zijn nageleefd, maar dat hij eveneens dient te appreciëren of het algemeen belang door de onteigening wordt gediend en het vereiste van urgentie aanwezig is;

«Dat immers bij afwezigheid van deze elementen geen toepassing kan gemaakt worden van de wet van 26 juli 1962

(zie M. Paques e.a., *L'Expropriation pour cause d'utilité publique*, 51 e.v.; zie eveneens Arbitragehof, 14 juli 1992, arrest nr. 57/92);

«Overwegende dat het onteigeningsbesluit van 13 juli 1994 uitdrukkelijk vermeldt dat de onteigening noodzakelijk is om de verkeerscapaciteit van de Tiensesteenweg te verhogen en om de verkeersveiligheid voor fietsers en voetgangers langs deze weg te bevorderen;

«Dat dit besluit eveneens verwijst naar de ter plaatse heersende verkeersproblematiek;

«Dat niet ontkend kan worden dat het verbeteren van de verkeersveiligheid voor voetgangers en fietsers een der taken van de overheid is en tot algemeen nut strekt;

«Dat door de aangewende motivering de onteigenende overheid op voldoende wijze het algemeen nut van haar beslissing gestaafd heeft;

«Dat anderzijds, m.b.t. de urgentie in dit besluit wordt verwezen naar het feit dat het werk reeds gestart is zodat een inneming van de te onteigenen gronden wel degelijk als urgent moet worden geacht;

«Dat het feit dat het werk reeds gestart is aan overige delen van de Tiensesteenweg, er inderdaad toe leidt dat deze onteigening een zeer dringend karakter heeft;

«Dat immers hierdoor een onmiddellijke inbezitting van het te onteigenen perceel vereist is teneinde onredelijke vertraging in het werk te verhinderen;

«Dat het algemeen belang evenmin gediend zou zijn indien het werk al te lang zou aanslepen;

«Overwegende dat aldus het onteigeningsbesluit op voldoende wijze aantoonde dat door de beslissing het algemeen nut wordt gediend en de onmiddellijke inbezitting dringend noodzakelijk is.»

(Rechter: de h. Gutschoven – Advocaten: mrs. Ryckeboer, Szerer, Ghysels en Blancke – In de zaak: Vlaams Gewest t/ N.V. L.)

NOOT – Cf. Vred. Leuven, 10 mei 1994, *R.W.*, 1994-95, 370, noot.

WETGEVING IN KORT BESTEK

Onder de zorg van de Faculteit van de Rechtsgeleerdheid van de V.U.B. (coördinatie: prof. dr. M. van Damme)

Dit overzicht betreft de wetgeving bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van april 1995 en kwam tot stand met medewerking van K. Bodard, K. Byttebier, G. Debersaques, V. De Saedeleer, P. Dufaux, G. Van Limberghen en L. Vény.

Arbeidsongevallenwet – Toepassingsgebied

Bij besluit van de Vlaamse regering is een stelsel van bedrijfsopleidingen met het oog op de integratie van personen met een handicap in het arbeidsproces ingericht. Het toepassingsgebied van de Arbeidsongevallenwet wordt uitgebreid tot de personen die een dergelijke opleiding volgen (K.B. 7 maart 1995 tot aanvulling van artikel 1 van het koninklijk besluit van 25 oktober 1971 tot uitbreiding van het toepassings-

gebied van de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, *B.S.*, 1 april 1971). De uitbreiding heeft uitwerking met ingang van 31 december 1992.

De organisatoren van sportmanifestaties en de personen, met uitzondering van de betaalde sportbeoefenaars bedoeld bij de wet van 24 februari 1978 en de houders van een door de Belgische Wielrijdersbond uitgereikte vergunning van beroepsrenner, die zij uitsluitend op de dag van de manifestatie tewerkstellen, worden eveneens in het toepassingsgebied van de Arbeidsongevallenwet ondergebracht (K.B. 7 maart 1995 tot wijziging van artikel 1, 2°, van het koninklijk besluit van 25 oktober 1971 tot uitbreiding van het toepassingsgebied van de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, *B.S.*, 1 april 1995). De nieuwe regeling treedt in werking op 1 juli 1995 en is slechts van toepassing op de schadeloosstelling van ongevallen die zich vanaf die datum hebben voorgedaan.

G.V.L.

Artikel 103 Gw. – Tijdelijke wet die de vervolging van ministers regelt

Ministers zijn wat hun burgerrechtelijke en strafrechtelijke verantwoordelijkheid betreft, onderworpen aan een van het gemene recht afwijkend stelsel (zie inz. Delanghe, H., «Overwegingen over de strafrechtelijke verantwoordelijkheid en de burgerlijke aansprakelijkheid van de ministers en staatssecretarissen», *R.W.*, 1976-77, 385-426 en 449-494, en *J.T.*, 1976, 653-661, 669-676 en 690-695, en recent Vandenberghe, H., «De Nieuwe Grondwet en de strafrechtelijke ministeriële verantwoordelijkheid», in *Om deze redenen. Liber Amicorum A. Vandeplas*, Gent, Mys en Breesch, 1994, 399-413). Luidens artikel 103, tweede lid, van de Grondwet (deze bepaling is vatbaar voor herziening verklaard: zie de lijst bekendgemaakt in *B.S.*, 12 april 1995), bepaalt de wet in welke gevallen de ministers verantwoordelijk zijn, welke straffen hun kunnen worden opgelegd en op welke wijze tegen hen in rechte wordt opgetreden, zowel bij inbeschuldigingstelling door de Kamer van Volksvertegenwoordigers als bij vervolging door de benadeelde partijen. Tot op heden is evenwel die wet nog niet tot stand gekomen: alleen een tijdelijke wet van één jaar – de wet van 19 juni 1865, *Moniteur*, 19-20 juni 1865 – kwam tot stand en een alomvattend wetsontwerp – *Gedr. St., Kamer*, 1974-75, nr. 651/1 – stierf een stille dood. De overgangsbepaling gold derhalve onverkort (zie Alen, A., *Algemene inleiding en grondslagen van het Belgisch Publiek recht*, Antwerpen, Kluwer, 1988, 187-188).

De wet van 3 april 1995 (*B.S.*, 5 april 1995, err. *B.S.*, 8 april 1995) geeft, zoals het opschrift ervan stelt, een tijdelijke én een gedeeltelijke uitvoering aan de voornoemde grondwetsbepaling.

Luidens artikel 1, kan de Kamer van Volksvertegenwoordigers gelasten de door haar aangewezen daden van onderzoek, de aanhouding uitgezonderd, te verrichten ten aanzien van een minister, op een met redenen omkleed verzoek van de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie en met vermelding van de feitelijke omstandigheden van de zaak. De daden van onderzoek kunnen slechts worden verricht tot de dag van de installatie van de eerstkomende algeheel vernieuwde Kamer.

De wet trad in werking op 5 april 1995.

G.D.

Wapenwet

In het *Belgisch Staatsblad* van de maand april 1995 werden een aantal belangrijke wijzigingen aan de wapenwetgeving gepubliceerd (zie overigens ook reeds de bijdrage in «Wetgeving in kort bestek», *R.W.*, 1994-95, 1342).

1° Een eerste belangrijke wijziging betreft de classificatie van de anti-personenmijnen, valstrikmijnen en soortgelijke mechanismen als verboden wapens (wet van 9 maart 1995, *B.S.*, 1 april 1995). Als anti-personenmijn, valstrikmijn of soortgelijk mechanisme moet worden beschouwd ieder tuig dat op of onder enig oppervlak of in de nabijheid daarvan wordt geplaatst, en ontworpen of aangepast is om te ontploffen of uiteen te spatten door de aanwezigheid of nabijheid van of het contact met een persoon (art. 4, vijfde lid (nieuw), van de wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in en het dragen van wapens en op de(n) handel in munitie, *B.S.*, 22 juni 1933, en *F.B.W.*, IV.130, hierna te noemen de *Wapenwet*).

Voortaan zijn dergelijke tuigen onderworpen aan het stelsel van de verboden wapens, wat o.m. impliceert dat het bezit of het voorhanden hebben ervan vrij is, doch dat het te koop stellen, verkopen, uitdelen, vervaardigen en herstellen, vervoeren, dragen, opslaan, in-, uit- en doorvoeren verboden is (zie, voor de analyse van het stelsel, Debersaques, G., v° «Verboden wapens», in *Commentaar strafrecht en strafverordering*, nrs. 49-72, en Hesse, M., *Armes et munitions*, Luik, Ed. Jeune Barreau, Liège, 1993, 67-72). Wat deze laatste drie handelingen betreft, moet bovendien worden gewezen op het nieuwe artikel 4, vierde lid, van de Wapenwet en op de bepalingen van artikel 2, eerste lid, van de wet van 5 augustus 1991 betreffende de in-, uit- en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik dienstig materieel en daaraan verbonden technologie (*B.S.*, 10 september 1991, in werking getreden op 16 april 1993) en op artikel 3, j°, de eerste categorie van wapens opgesomd in de lijst gevoegd als bijlage bij het koninklijk besluit van 8 maart 1993 tot regeling van de in-, uit- en doorvoer van wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik dienstig materieel en de daaraan verbonden technologie (*B.S.*, 6 april 1993).

Er zij bovendien opgemerkt dat het gebruik, de verwerving en het verstrekken van de voornoemde tuigen door de Staat of de overheidsbesturen verboden is voor een periode van vijf jaar, welk verbod verlengbaar is voor een zelfde periode (art. 22, vierde en vijfde lid, Wapenwet). A fortiori geldt dit verbod ook voor de Belgische Krijgsmacht. Uitzondering op dit verbod wordt evenwel gemaakt in het raam van de opleiding of bijscholing van specialisten die deelnemen aan operaties die ten doel hebben de gevaren te beperken in gebieden waar mijnen liggen, die mijnen op te ruimen of onschadelijk te maken (artikel 22, zesde lid, van de Wapenwet).

2° Een tweede belangrijke inhoudelijke wijziging betreft de reglementering van de zogenaamde «namaakwapens». Het koninklijk besluit van 30 maart 1995 tot indeling van sommige gas- en luchtwapens en tot wijziging van het koninklijk besluit van 20 september 1991 betreffende de wapens voor wapenrekken en het koninklijk besluit van 11 januari 1995 tot indeling van sommige alarmwapens bij de categorie verweerwapens (*B.S.*, 13 april 1995, 9385, inwerkingtreding op 23 april 1995, behalve de artikelen 4, § 1, 2°, en 6, die in werking treden op 1 oktober 1995) maakt inzake de classificatie van die wapens het volgende onderscheid (zie ook het be-

richt aan de bevolking van 11 april 1995, *B.S.*, 13 april 1995, 9478):

- de namaakwapens (i.e. natuurgetrouwe imitaties van echte vuurwapens en de kopieën of replica's van vuurwapens) (art. 2), de slingerwapens en de korte repeteer-, semi-automatische of automatische wapens «die projectielen kunnen afschieten door middel van een ander aandrijvingsmechanisme dan de verbranding van kruit» – i.e. door gas of lucht;

- indien de kinetische energie van het projectiel, gemeten op 2,5 m. afstand van het uiteinde van de loop, minder dan 7,5 Joule bedraagt (art. 2, j° art. 3, eerste lid), alsook de korte wapens die projectielen kunnen afschieten met een kinetische energie van meer dan 7,5 Joule maar die op basis van de in artikel 3, tweede lid, opgesomde eigenschappen, ontworpen zijn voor het sportschieten (art. 3, tweede lid). Deze wapens worden gerangschikt onder de «jacht- en sportwapens»;

- de korte vuurwapens en de korte slingerwapens die projectielen kunnen afschieten «door middel van een ander aandrijvingsmechanisme dan de verbranding van kruit», met een kracht van meer dan 7,5 Joule gemeten op 2,5 meter afstand van het uiteinde van de loop, worden voortaan gerangschikt onder de categorie van de «verweerwapens» (art. 3, eerste lid);

- de «nep-» of «inerte» namaakwapens die niet bedoeld zijn in artikel 1, eerste lid, van het koninklijk besluit van 11 januari 1995 tot indeling van bepaalde alarmwapens bij de categorie verweerwapens (*B.S.*, «Wetgeving in kort bestek», *R.W.*, 1994-95, 1342, en Vandeplas, A., «De nieuwe reglementering inzake alarmwapens», *R.W.*, 1994-95, 1176). Deze «tuigen» – ze kunnen inderdaad moeilijk nog als «wapens» worden beschouwd – worden voortaan ingedeeld bij de categorie «wapens voor wapenrekken» (art. 3bis (nieuw) van het koninklijk besluit van 20 september 1991 betreffende de wapens voor wapenrekken, *B.S.*, 21 september 1991).

Tot slot: de bepalingen van het voornoemde besluit zijn niet van toepassing op het speelgoed dat ontworpen of kenmerkend is om door kinderen beneden de leeftijd van veertien jaar bij het spelen te worden gebruikt (art. 8, eerste lid), noch op de katapulten bedoeld in artikel 1, 2°, van het koninklijk besluit van 9 augustus 1980 tot indeling bij de categorie verboden wapens van de korte vlegel, bekend onder de benaming «Nunchaku» en van bepaalde katapulten (*B.S.*, 1 oktober 1980: voor deze categorie, zie Debersaques, G., o.c., nrs. 37 en 38) (art. 8, tweede lid).

3° Een derde wijziging legt een aantal verplichtingen op aan erkende personen (koninklijk besluit van 30 maart 1995 tot wijziging van het koninklijk besluit van 20 september 1991 tot uitvoering van de wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in en het dragen van wapens en op de handel in munitie, *B.S.*, 13 april 1995, 9387, inwerkingtreding op 23 april 1995).

- De erkende persoon dient voortaan binnen acht dagen aan de gouverneur kennis te geven van wijzigingen van de gegevens gevoegd bij de aanvraag tot erkenning, alsook, bij rechtspersonen, bij verandering van bestuurder, zaakvoerder, commissaris of persoon aangesteld voor het bestuur of het beheer (art. 8, tweede lid (nieuw), van het koninklijk besluit van 20 september 1991 tot uitvoering van de wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in en het dragen van wapens en op de handel in munitie, *B.S.*, 21 sep-

tember 1991, en *F.B.W.*, nr. IV.130, ingevoegd bij artikel 1 van het voornoemd besluit van 30 maart 1995);

- erkende personen die vuurwapens verkopen of overdragen aan een andere erkende persoon zijn gehouden zich vooraf te vergewissen van de identiteit van de persoon, van de echtheid en van de geldigheid van zijn erkenning;

- verzamelaars zijn voortaan verplicht de plaatselijke politie in te lichten binnen acht dagen volgend op de overdracht of de verkoop van een verweer- of een oorlogsvuurwapen aan welke persoon ook. Bovendien moeten ze jaarlijks aan die politie een volledige en getrouwe kopie bezorgen van de inschrijvingen die zij deden in de loop van het voorafgaande burgerlijk jaar;

- de verkoop of overdracht van een verweer- of een oorlogsvuurwapen en van de munitie voor die wapens kan slechts plaatsvinden na voorlegging van een identiteitskaart of een reispas die overeenstemt met de op de vergunning vermelde identiteit (art. 23bis (nieuw) van het voornoemde koninklijk besluit van 20 september 1991).

4° Door een vierde wijziging ten slotte worden, behalve enige redactionele wijzigingen, de hoofden en de leden van de Diensten Enquêtes van de Vaste Comités van toezicht op de politiediensten en op de inlichtingendiensten, opgenomen onder de diensten van het openbaar gezag of van de openbare macht waarvan de ambtenaren krachtens artikel 22 van de Wapenwet niet aan de bepalingen van deze laatste zijn onderworpen (koninklijk besluit van 31 maart 1995 tot wijziging van het koninklijk besluit van 12 augustus 1991 betreffende het voorhanden hebben en het dragen van wapens door de diensten van het openbaar gezag of van de openbare macht, *B.S.*, 13 april 1995, 9391).

G.D.

Onderhoudspremie voor gerangschikte landschappen

Met het besluit van 12 oktober 1994 (*B.S.*, 1 april 1995), dat in werking is getreden op 1 januari 1995, voorziet de Vlaamse regering in de toekenning van een premie voor onderhoudswerken in gerangschikte landschappen. De regering wil hiermee tegemoet komen aan de noodzaak om, met het oog op het in stand houden van het cultureel erfgoed, te voorzien in een financiële tegemoetkoming voor dergelijke werken en beoogt, door het bevorderen van tijdige onderhoudswerken, ingrijpende en dure werken tot herstel van gerangschikte landschappen te beperken.

Het besluit geeft een omschrijving van het begrip «onderhoudswerken» en somt de werken en werkzaamheden op die als onderhoudswerken te beschouwen zijn. Voorts bepaalt het de voorwaarden waaraan de premienemer moet voldoen om voor de onderhoudspremie in aanmerking te komen. Zo moet o.m. de aanvraag in drievoud elk jaar uiterlijk op 1 oktober bij een ter post aangetekend schrijven ingediend of tegen ontvangstbewijs afgegeven worden bij de respectieve buitendienst van het Bestuur Monumenten en Landschappen van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

De Vlaamse regering zal de onderhoudspremie toekennen overeenkomstig de in het besluit beschreven procedure. De premie wordt in eenmaal uitbetaald na voorlegging van facturen zodra de regering heeft vastgesteld dat de werken beëindigd zijn en volgens de regels van de kunst zijn uitgevoerd. Al naargelang het bedrag van de onderhoudswerken bedraagt de premie 40 of 25% van de voor die werken gedane

uitgaven, met dien verstande dat voor het gedeelte van de uitgaven boven de 1 200 000 frank geen premie wordt toegekend. Een onderhoudspremie die kleiner is dan 50 000 frank wordt niet toegekend.

V.D.S.

Wapen en vlag van provincies en gemeenten

In tegenstelling tot de Vlaamse Gemeenschap (decreet van 7 november 1990) en de Vlaamse gemeenten (decreet van 28 januari 1977), bestond tot op heden geen wettelijke regeling voor de wapens en de vlaggen van de Vlaamse provincies. Het decreet van 21 december 1994 (*B.S.*, 4 april 1995) beoogt deze leemte op te vullen. Voorts worden, in navolging van een opmerking van de Raad van State (*Gedr. St.*, *VI.R.*, 1993-94, nr. 603/1, 13), de bepalingen die gelden voor het wapen en de vlag van de Vlaamse gemeenten door het decreet van 21 december 1994 overgenomen. Op die wijze worden alle bepalingen inzake het wapen en de vlag van de Vlaamse lokale besturen in één tekst samengevoegd en wordt voorzien in één uniforme procedure.

Zowel het provincieraadsbesluit als het gemeenteraadsbesluit tot vaststelling van een wapen en vlag moeten ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Vlaamse regering die, na het advies van de Vlaamse Heraldische Raad te hebben ingewonnen, een besluit tot goedkeuring neemt ofwel tot de provincie of de gemeente een gemotiveerd verzoek richt om haar besluit te herzien. In voorkomend geval zal, indien een provincie of een gemeente nalaat binnen de in het decreet vermelde termijnen een besluit aan de Vlaamse regering voor te leggen, deze laatste van ambtswege een wapen en een vlag kunnen vaststellen.

Het decreet, dat past in het streven van de Vlaamse Gemeenschap en haar geledingen naar een verhoogde herkenbaarheid door middel van historisch en wetenschappelijk verantwoorde symbolen, is op 1 januari 1995 in werking getreden.

V.D.S.

Erkenning en subsidiëring van het landelijk georganiseerd jeugdwerk

Met het decreet van 21 december 1994 (*B.S.*, 4 april 1995), beoogt de Vlaamse regering artikel 8, § 1, van het decreet van 22 januari 1975 houdende regeling van de erkenning en subsidiëring van het landelijk georganiseerd jeugdwerk, te vervangen. Deze decreetswijziging heeft tot gevolg dat voortaan in het decreet zelf geen salarisschalen meer worden vermeld, en machtigt de Vlaamse regering deze salarisschalen, die in de toekomst zullen worden gebruikt om de personeels-subsidies van de erkende landelijke jeugdorganisaties te berekenen, te bepalen.

Voor het berekenen van de subsidies wordt tevens voorzien in de vervanging van het begrip «personeelslid» door het begrip «voltijdse equivalent».

De datum van inwerkingtreding is 1 januari 1994.

V.D.S.

Bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten

Het decreet van 22 februari 1995 (*B.S.*, 5 april 1995) beoogt een actualisering door te voeren van het decreet van 3

maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten. Diverse wijzigingen met het oog op de vereenvoudiging van de beschermingsprocedures worden doorgevoerd. Hierdoor wordt niet alleen een grotere rechtszekerheid voor de betrokken partijen bewerkstelligd maar ook een betere bescherming van het bouwkundig patrimonium. Zo wordt onder meer de omschrijving van het begrip stads- of dorpsgezicht gewijzigd (art. 2) en wordt de regeling inzake de voorontwerpen van lijst opgenomen in het decreet van 3 maart 1976, vervangen (art. 4).

Nieuw is dat de procedure tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten voortaan nog slechts uit twee fasen bestaat, namelijk het opmaken van ontwerpen van lijst en het vaststellen van definitieve beschermingsbesluiten (artt. 4 en 6). Deze ontwerpen van lijst van voor bescherming vatbare monumenten en stads- en dorpsgezichten worden door de regering vastgesteld. Vervolgens worden ze 1° bij een ter post aangetekende brief voor advies voorgelegd aan de bestuurlijke entiteit bevoegd voor ruimtelijke ordening en stedenbouw en aan de betrokken gemeenten en provincies; 2° bij de betrokken gemeentebesturen neergelegd voor het openen van een openbaar onderzoek en het opstellen van een proces-verbaal waarin de opmerkingen en bezwaren worden opgenomen; 3° bij ter post aangetekende brief betekend aan de eigenaars, erfpachthouders, enz.; deze personen kunnen hun bezwaren en opmerkingen indienen bij de respectieve buitendiensten van het Bestuur Monumenten en Landschappen; 4° bij uittreksel gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad.

De vergunningverlenende instanties en de gemachtigde ambtenaar van stedenbouw zijn er verder toe gehouden advies in te winnen bij de regering of haar gemachtigde voor alle vergunningen die verleend worden overeenkomstig de wet- en decreetgeving inzake ruimtelijke ordening en stedenbouw.

Verder genieten de onroerende goederen, vermeld in het betrokken besluit, vanaf de betekening van het ontwerp van lijst, van een voorlopige bescherming van maximaal 18 maanden. De regering stelt, de Koninklijke Commissie gehoord, het besluit tot definitieve bescherming van de op het ontwerp van lijst voorkomende monumenten en stads- en dorpsgezichten vast.

Tot slot worden de procedures tot bescherming begonnen onder het stelsel van het decreet van 3 maart 1976 overeenkomstig het bedoelde decreet voortgezet.

Het decreet treedt op 5 april 1995 in werking.

V.D.S.

Gerechtelijk recht – Voordracht van kandidaten

De wet van 17 januari 1995 (B.S., 6 april 1995) wijzigd enerzijds meerdere bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek m.b.t. de voordrachten en anderzijds artikel 64 van de Provinciewet. Deze wijzigingen zijn noodzakelijk wegens de inwerkingtreding van enkele herziene grondwettelijke bepalingen.

Krachtens de nieuwe procedureregels behoort de voordracht, al naargelang van het geval, hetzij aan de provincieraad die belast is wegens de plaats waar het ambt openstaat, hetzij aan de Raad van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, dit nadat de procureur-generaal een uitgifte van de kandidatenlijst aan de gouverneur, respectievelijk de voorzitter van

de Brusselse Hoofdstedelijke Gewestraad heeft toegezonden. Leden van een provincieraad of de Raad van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kunnen op zijn vroegst één jaar na het einde van hun mandaat in de betrokken raad, als kandidaat worden voorgedragen. De bevoegde raad bezorgt daarop zijn dubbelat aan de procureur-generaal en de minister van Justitie; beide dubbeltallen worden in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt.

Met het oog op de nieuwe bevoegdheidsverdeling tussen de federale Kamers zendt de procureur-generaal een uitgifte van de voordracht beurtelings aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Senaat. De bevoegde Kamer maakt vervolgens een dubbelat op en zendt een uitgifte ervan zowel aan de procureur-generaal als aan de minister van Justitie. De twee dubbeltallen worden in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt.

De bepalingen betreffende de voordracht door de provincieraden en de Raad van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest traden in werking op 1 januari 1995; de nieuwe voordrachtsregels voor de federale Kamers zijn van kracht sinds de algehele vernieuwing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

L.V.

Bescherming tegen ongewenst seksueel gedrag op het werk – Federale besturen

Het K.B. van 9 maart 1995 (B.S., 6 april 1995) is tot stand gekomen omdat men in de federale besturen een analoge regeling wilde invoeren als die welke reeds sinds 1992 van toepassing is in de privé-sector, teneinde de werknemers van deze sector een gelijkwaardige bescherming tegen ongewenst seksueel gedrag op het werk te garanderen.

Dit K.B. is van toepassing op besturen en andere diensten van de federale ministeries en op de instellingen van openbaar nut bedoeld in de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut en die onderworpen zijn aan het gezag, de controle of de voogdijbevoegdheid van de federale overheid. Instellingen die een industriële of commerciële activiteit uitoefenen of die een geneeskundige, profylactische of hygiënische verzorging verlenen vallen evenwel buiten het toepassingsgebied van het besluit.

Ongewenst seksueel gedrag wordt in artikel 2 van het K.B. omschreven als «elke vorm van verbaal, niet-verbaal of lichamelijk gedrag van seksuele aard waarvan diegene die er zich schuldig aan maakt, weet of zou moeten weten, dat het afbreuk doet aan de waardigheid van vrouwen en mannen op het werk».

Binnen drie maanden na de inwerkingtreding van dit besluit richt elk ministerie en elke instelling die onder het toepassingsgebied van dit K.B. valt, een *vertrouwensdienst* op. Deze vertrouwensdienst, waarvan de leden vertrouwenspersonen worden genoemd, is samengesteld uit minstens één ambtenaar per taalrol van niveau 1 of niveau 2+ die ten minste vijf jaar niveau-anciënniteit heeft. In functie van het personeelsbestand van het betrokken ministerie of de betrokken instelling kan de vertrouwensdienst aangevuld worden met één of meer ambtenaren in de hoofdbesturen en de buitendiensten.

Deze vertrouwenspersonen worden door de leidende ambtenaar van het ministerie of de instelling aangesteld

voor een hernieuwbare termijn van drie jaar. De aanstelling en hernieuwing gebeuren na een met redenen omkleed advies van het bevoegd overlegcomité. Indien de vertrouwenspersoon niet voldoet, kan de leidende ambtenaar, na een met redenen omkleed advies van het bevoegd overlegcomité, een einde maken aan het lopende mandaat. In dat geval zal een nieuwe vertrouwenspersoon aangewezen worden die het lopende mandaat zal voleindigen.

De taak van de vertrouwenspersonen bestaat erin raad te geven en hulp te bieden aan de personeelsleden die het slachtoffer zijn geworden van ongewenst seksueel gedrag. Bovendien moeten die vertrouwenspersonen bijdragen tot een formele of informele oplossing van het probleem. De leidende ambtenaar zal, na een met redenen omkleed advies van het bevoegde overlegcomité, de nodige tijd en middelen vrijmaken voor de uitoefening van het mandaat van vertrouwenspersoon.

Wanneer de feiten van ongewenst seksueel gedrag die worden meegedeeld aan een lid van de vertrouwensdienst, een onderzoek noodzakelijk maken, wordt dit onderzoek gedaan door de ambtenaar van niveau 1 of 2+. Op vraag van de persoon die de feiten heeft aangegeven, wordt het verslag van het onderzoek voorgelegd aan de bevoegde hiërarchische meerdere van de vermeende dader.

Het slachtoffer van ongewenst seksueel gedrag op het werk kan de feiten ook ter kennis brengen van de hiërarchische meerdere van de vermeende dader. Indien een statutair personeelslid slachtoffer wordt van ongewenst seksueel gedrag op het werk, kan dit aanleiding geven tot een tuchtprocedure en tot het uitspreken van tuchtstraffen. Wanneer een contractueel personeelslid slachtoffer wordt van ongewenst seksueel gedrag op het werk, kunnen de sanctiebepalingen van de arbeidsovereenkomst of van de wet van 3 juli 1978 op de arbeidsovereenkomsten worden toegepast.

P.N.D.

Federale ombudsmannen

De wet van 22 maart 1995 (*B.S.*, 7 april 1995) tot instelling van federale ombudsmannen hoort thuis in het concreet actieplan van de regering Dehaene i.v.m. de bestuurlijke vernieuwing (cf. de beleidsnota *Overheid nieuwe stijl*, Brussel, Inbel, 1993, p. 25). Naast de invoering van een regeling betreffende de openbaarheid van bestuur (wet van 11 april 1994), de uitwerking van een handvest van de gebruiker van de openbare dienst (goedgekeurd op 4 december 1992, *B.S.*, 22 januari 1993), de motivering van bestuursbeslissingen met individuele strekking (zie de wet van 29 juli 1991), de grondige herziening van het ambtenarenstatuut, o.a. op het vlak van het spreekrecht van de federale ambtenaren (o.a. het K.B. van 31 maart 1995, *B.S.*, 22 april 1995, zie elders in deze kroniek), was de invoering bij de wet van een ombudsfunctie bij de federale overheidsdiensten een van de prioritaire beleidsperspectieven (hierover *Gedr. St., Kamer*, 1993/94, nr. 1436/1, 1 e.v.).

Tot de taken van de federale ombudsmannen («ombudsvrouwen» in geval van vrouwelijke ambtenaren) behoren het ontvangen van klachten betreffende en, op verzoek van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, het voeren van onderzoek naar de werking van federale administratieve overheden. Inzake beide voorgaande opdrachten brengen zij jaarlijks aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers

verslag uit; dit verslag bevat eventueel aanbevelingen (cf. artikel 14, derde lid, juncto artikel 15, eerste lid), het respecteert de anonimiteit van zowel de klager als de personeelsleden en wordt door de federale Kamer openbaar gemaakt. De tussenkomst van de federale ombudsmannen streeft op de eerste plaats verzoening in de standpunten van de klager en de overheid na.

De Kamer van Volksvertegenwoordigers benoemt de federale ombudsmannen voor hernieuwbare periodes van zes jaar. Als benoemingsvoorwaarden somt artikel 3 op: de Belgische nationaliteit, van onberispelijk gedrag zijn en de burgerlijke en politieke rechten genieten, het bezit van een universitair diploma of een diploma van universitair niveau, een voldoende kennis van de andere landstalen en een nuttige beroepservaring van ten minste vijf jaar op juridisch, administratief, sociaal of enig ander dienstig gebied. Artikel 5 stelt de gebruikelijke onverenigbaarheden vast en regelt de rechtspositie van de kandidaten die de benoeming in een ombudsfunctie aanvaarden en die voordien tot een openbaar ambt verkozen waren. Aan het mandaat als ombudsman komt een einde hetzij op eigen verzoek, hetzij bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, hetzij bij definitieve arbeidsongeschiktheid, hetzij door afzetting of wegens een ernstige reden.

De ombudsmannen en -vrouwen zijn onderworpen aan het beroepsgeheim ex artikel 458 Sw. en oefenen hun functie op onpartijdige wijze uit. Derhalve kan de overheid hen geen instructies geven, noch kan zij de ombudsamtenaren wegens hun optreden in het kader van hun ambtsuitoefening ontslaan. Ombudsmannen treden gezamenlijk als college op (artikel 1, in fine), kunnen elkaar onderling delegaties verlenen (artikel 19) en zijn in het raam van de gecoördineerde bestuursalwetten als een nationale dienst, waarvan de werkkring het hele grondgebied omvat, te beschouwen (artikel 2).

Nadat de geadministreerde vooraf met de administratieve overheid contact heeft gezocht, kan elke belanghebbende schriftelijk of mondeling een klacht formuleren. Onder de strikte voorwaarden van de wet kunnen of moeten de ombudsmannen weigeren een klacht te behandelen; ingeval de klacht een federale, gewestelijke, gemeenschaps- of andere administratieve overheid betreft die over een eigen ombudsfunctie beschikt, stuurt de federale ombudsman de klacht onverwijld door.

Betreffende de verdere afhandeling van een klacht stellen de ombudsmannen een huishoudelijk reglement vast. Indien de ombudsmannen een klacht onderzoeken, stellen zij de administratieve overheid steeds van dit voornemen in kennis. Zij kunnen alle nuttige onderzoeksdaten verrichten, zich door deskundigen laten bijstaan en dwingende termijnen voor antwoord opleggen; (federale) ambtenaren kunnen hiervoor eventueel van hun beroepsgeheim worden ontheven. Elke beslissing aangaande een klacht wordt zonder verwijl aan de belanghebbende meegedeeld en is uitdrukkelijk en deugdelijk gemotiveerd.

Het onderzoek van de klacht wordt opgeschort, wanneer omtrent de feiten jurisdictioneel beroep is ingesteld; de administratieve overheid licht de ombudsmannen hiervan in. De ombudsmannen brengen misdaden en wanbedrijven die zij in de uitoefening van hun ambt vaststellen, ter kennis van de procureur des Konings, terwijl tuchtvergrijpen kenbaar worden gemaakt bij de bevoegde overheid.

De wet van 22 maart 1995 bevat geen nadere bepalingen betreffende de inwerkingtreding.

L.V.

Vervroegde uittreding in de landbouwsector – Uitvoeringsbesluiten

De wet van 23 december 1994 tot instelling van een communautaire steunregeling voor vervroegde uittreding in de landbouwsector (*B.S.*, 25 januari 1995 en «Wetgeving in kort bestek», *R.W.*, 1994-95, 1139-1140) strekt ertoe een vervroegde uittredingsregeling – afgekort V.U.T. – in te voeren als bedoeld in de Verordening (EEG) nr. 2079/92 van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 30 juni 1992 (*Pb.* nr. L 215 van 30 juli 1992, 91). Deze wet omvat, behoudens een aantal begripsbepalingen (artikel 1), in hoofdzaak de financiële regeling van de V.U.T., terwijl aan de Koning de bevoegdheid wordt verleend om ter uitvoering van de voornoemde verordening de nadere regels voor de toepassing van die communautaire steunregeling te bepalen.

Het koninklijk besluit van 2 maart 1995 betreffende de nadere regels voor de toepassing van de communautaire steunregeling voor vervroegde uittreding in de landbouwsector en het ministerieel besluit van 13 maart 1995 tot vaststelling van de nadere regels voor de indiening van de steunaanvragen voor vervroegde uittreding in de landbouwsector (beide in *B.S.*, 7 april 1995; inwerkingtreding op 1 januari 1995) geven uitvoering aan de voornoemde wets- en verordeningsbepalingen.

In het koninklijk besluit worden de voorwaarden bepaald waaraan moet worden voldaan door respectievelijk de cedent (artt. 1 en 4), de overnemer-landbouwer (artt. 2 en 5) en de overnemer-niet-landbouwer (artt. 3 en 5), de procedure inzake de aanvraag en de toekenning van het supplement,... (artt. 6 e.v.). Het ministerieel besluit bepaalt in dezen de nadere regels voor de indiening van de steunaanvragen.

Er zij genoteerd dat de overnemer-landbouwer er zich toe verbindt zijn gehele bedrijf met inbegrip van de overgenomen grond ten minste vijf jaar uit te oefenen met inachtneming van de eisen van de geldende wetgeving inzake milieu-bescherming en minstens zolang de cedent het supplement geniet (art. 2, f, van het koninklijk besluit). Een analoge verplichting is opgelegd aan de overnemer-niet-landbouwer (art. 3, tweede lid, van het koninklijk besluit). Leven de voormelde personen deze verbintenis niet na, dan wordt, behoudens overmacht, door het Ministerie van Middenstand en Landbouw van de overnemer een bedrag teruggevorderd dat overeenstemt met de reeds aan de cedent-rechthebbende uitbetaalde supplementen vermeerderd met de supplementen waar de cedent nog recht op heeft. In geval van een niet-vrijwillige overtreding door de overnemer-landbouwer op de voormelde verplichting, zal evenwel een bedrag worden teruggevorderd dat overeenstemt met drie maal het maandelijks supplement (art. 12 van het koninklijk besluit).

G.D.

Autonome gemeentebedrijven

De wet van 28 maart 1995 (*B.S.*, 8 april 1995) wijzigt titel VI, hoofdstuk V, van de Nieuwe Gemeentewet en voegt tevens talrijke nieuwe bepalingen in met betrekking tot de gemeentebedrijven en de autonome gemeentebedrijven. Hier-

door worden bepaalde recente ontwikkelingen op het vlak van het economisch publiekrecht, als ingevoerd bij de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven, ook van toepassing op gemeentelijk vlak.

Luidens het nieuwe artikel 263bis N.Gem.Wet bepaalt de Koning de activiteiten van commerciële of industriële aard, waarvoor de gemeenteraad een autonoom gemeentebedrijf met rechtspersoonlijkheid kan oprichten.

Een dergelijk autonoom gemeentebedrijf wordt beheerd door een raad van bestuur en een directieraad. De gemeenteraad wijst de leden aan van de raad van bestuur, die ten hoogste de helft van het aantal gemeenteraadsleden met een maximum van achttien leden mag tellen. Krachtens artikel 263ter, § 2, derde lid, bestaat de meerderheid van de raad van bestuur uit gemeenteraadsleden, waarbij elke politieke groep vertegenwoordigd is. De gemeenteraadsleden wier mandaat eindigt, zijn van rechtswege ontslagnemend in het gemeentebedrijf; hoe dan ook eindigt het mandaat van elk bestuurslid op de eerste raadsvergadering volgend op de installatie van een nieuwe gemeenteraad. Onder en door de leden van de raad van bestuur wordt een voorzitter gekozen, wiens stem bij staking van stemmen doorslaggevend is.

De raad verricht alle nuttige en noodzakelijke handelingen om de doelstellingen van het autonome gemeentebedrijf te verwezenlijken; daartoe maakt hij jaarlijks een ondernemingsplan en een activiteitenverslag op (artikel 263septies), die worden megedeeld aan de gemeenteraad. De raad controleert ten slotte het bestuur van het directiecomité.

Het directiecomité bestaat uit een gedelegeerd bestuurder, tevens voorzitter, en vier bestuursdirecteurs aangesteld door de raad van bestuur. De opdrachten van het directiecomité zijn drievoudig: het dagelijks bestuur, de vertegenwoordiging m.b.t. dat bestuur en de uitvoering van de beslissingen van de raad van bestuur.

Om zijn doelstellingen te realiseren, mag het autonome gemeentebedrijf (cf. artikel 263sexies) met inachtneming van het specialiteitsbeginsel lichamelijke en onlichamelijke goederen verwerven, aanwenden en vervreemden, alsook rechtstreeks of onrechtstreeks in publiek- of privaatrechtelijke ondernemingen, verenigingen of instellingen, de zogenaamde filialen, participeren. In een dergelijk filiaal moet het autonoom gemeentebedrijf altijd over de meerderheid der stemmen beschikken en het voorzitterschap waarnemen.

Het toezicht op de financiële toestand en op de jaarrekeningen van een autonoom gemeentebedrijf komt toe aan een college van drie commissarissen, buiten de raad van bestuur gekozen. Ten minste één commissaris is lid van het Instituut van Bedrijfsrevisoren, beide andere zijn gemeenteraadslid (artikel 263quater).

Behoudens uitdrukkelijk andersluidende regelen, zijn de artikelen 53 tot 67 van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen en de wet van 17 juli 1975 m.b.t. de boekhouding en de jaarrekeningen van de onderneming van toepassing op de autonome gemeentebedrijven.

De wet is in werking getreden de tiende dag na haar bekendmaking in het Belgisch Staatsblad.

L.V.

Werkloosheid

Met het oogmerk het circuit van de voorschotten die door de R.V.A. aan de uitbetalingsinstellingen worden gestort, in

te korten wordt artikel 26 van het K.B. 25 november 1991 vervangen bij koninklijk besluit van 22 maart 1995 (tot wijziging van artikel 26 van het koninklijk besluit houdende de werkloosheidsreglementering en tot invoering van een artikel 168bis in hetzelfde besluit, *B.S.*, 8 april 1995). Aan de vorige versie van artikel 26 wordt de bepaling toegevoegd dat de voorschotten door de R.V.A. thans worden gestort op de centrale rekening van het hoofdbestuur van de uitbetalingsinstelling, geopend bij een door haar gekozen financiële instelling. De subrekeningen van de gewestelijke en lokale afdelingen van de uitbetalingsinstelling dienen verbonden te zijn aan deze centrale rekening.

Tegelijkertijd wordt door hetzelfde koninklijk besluit een artikel 168bis in het Nieuwe Werkloosheidsbesluit ingevoerd. Het staat de erkende uitbetalingsinstellingen onder bepaalde voorwaarden toe ten onrechte uitbetaalde sommen waarvoor zij aansprakelijk zijn, ten laste te leggen van een daartoe speciale aangelegde voorziening. De ten onrechte uitbetaalde som wordt dan uit de rekening van de uitbetalingsinstelling geschrapt. De voorziening wordt elke maand gestijfd met het bedrag van de intresten die de uitbetalingsinstelling geniet op de voorschotten die de R.V.A. overeenkomstig artikel 26 toekent.

Het K.B. van 22 maart 1995 heeft uitwerking met ingang van 1 januari 1994.

G.V.L.

GSM-mobilfoonnetten

Het K.B. van 7 maart 1995 (*B.S.*, 8 april 1995) betreffende het opzetten en het exploiteren van GSM-mobilfoonnetten, is ingedeeld in drie hoofdstukken en bevat eveneens vijf bijlagen. Het eerste hoofdstuk aangaande het bestek voor GSM-operator is ingedeeld in 9 afdelingen. Afdeling I licht de terminologie en definities toe. Afdeling II bespreekt het doel van de dienst en de reikwijdte van de vergunning. Afdeling III heeft het over de kwaliteit en de beschikbaarheid van de dienst. In afdeling IV worden de radio-elektrische aspecten belicht. Afdeling V behandelt een aantal aspecten in verband met de interconnectie. De commercialisering van de diensten komt aan bod in afdeling VI. De financiële lasten worden besproken in afdeling VII. Afdeling VIII bevat diverse bepalingen. Afdeling IX tenslotte handelt over het toezicht en de sancties. Hoofdstuk II licht de procedure toe voor de toekenning van de vergunning om een tweede GSM-net te exploiteren en is onderverdeeld in vier afdelingen. Het doel van de procedure en de samenstelling van de kandidaten wordt aangeduid in afdeling I. Het indienen van de kandidaturen komt aan bod in afdeling II. Afdeling III duidt de criteria aan inzake het onderzoek van de kandidaturen en afdeling IV handelt over de toekenning van de vergunning. In het derde hoofdstuk komen de slotbepalingen aan bod. Het besluit van 7 maart 1995 treedt in werking de dag van bekendmaking in het Belgisch Staatsblad. Hoofdstuk I zal toepasselijk gemaakt worden op BELGACOM of haar dochteronderneming onder de voorwaarden vastgelegd door de minister overeenkomstig artikel 10 van de wet van 12 december 1994. Dit hoofdstuk zal eveneens toepasselijk zijn op de tweede operator zodra diens vergunning overeenkomstig artikel 30 van dit besluit is toegekend.

Tenslotte kunnen de bijlagen 1,2,3 en 4 door de minister worden gewijzigd. Bijlage 1 legt de technische voorwaarden

in verband met het gebruik van frequenties vast. Bijlage 2 stelt de punten vast voor de interconnectie met het PSTN van BELGACOM. Bijlage 3 licht de financiële voorwaarden toe i.v.m. interconnectie. Bijlage 4 bespreekt eveneens de financiële voorwaarden voor gehuurde circuits. Bijlage 5 ten slotte duidt aan hoe de presentatie van het kandidatuurdossier dient te verlopen.

K.Bod.

Onderwijsrecht

Het besluit van de Vlaamse regering van 8 februari 1995 (*B.S.*, 11 april 1995) houdt de uitvoering in van de artikelen 154 en 158 van het universiteitsdecreet van 12 juni 1991. Het bevat meer bepaald de nadere regels voor het opmaken van de begroting en van de personeelsformatie van de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap.

Inzake de universiteitsbegroting verduidelijkt hoofdstuk II een aantal algemene begrotingsregels volgens de specifieke rechtspositie van de universiteiten en van hun personeel.

Met toepassing van hoofdstuk III van het besluit dient het universiteitsbestuur jaarlijks de begroting, conform het in bijlage vastgelegde model, vast te stellen en maakt het daarnaast een administratief document op waarin het de uitgaven nader specificeert overeenkomstig de eigen interne administratieve en beheersmatige organisatie en delegatie van beslissingsbevoegdheden. De begroting is ingedeeld in zes afdelingen die gelijksoortige inkomsten en uitgaven omvatten; bepaalde afdelingen kunnen evenwel afzonderlijke artikelen voor provisionele kredieten, die niet aan andere artikelen toegewezen zijn, opnemen. Tevens bevat elke universitaire begroting een raming van interne verrekkingen, d.w.z. door een afdeling ten behoeve van een andere afdeling gemaakte kosten of geleverde prestaties, en van overschrijvingen, hieronder te verstaan het overbrengen van een bedrag van een uitgavenartikel van een afdeling naar een inkomstenartikel van een andere afdeling.

Elke begrotingswijziging dient door de Vlaamse regering te worden goedgekeurd; binnen 30 dagen na de mededeling van de begroting aan de Vlaamse regering door de commissaris, stelt de Vlaamse regering het universiteitsbestuur in kennis van haar bezwaren en opmerkingen. Bij het verstrijken van die termijn wordt de begroting geacht te zijn goedgekeurd. De uitvoering van een begrotingswijziging is pas mogelijk hetzij na de goedkeuring, hetzij bij het verstrijken van de termijn van goedkeuring. De Vlaamse regering deelt de goedgekeurde universitaire begrotingen en begrotingswijzigingen mee aan de Vlaamse Raad.

Bij elke begroting voegt het universiteitsbestuur een personeelsformatie; dit document bevat het aantal formatieplaatsen voor de verschillende personeelsgeledingen en de gastprofessoren, alsmede de begrote bezettingsgraad voor het desbetreffende begrotingsjaar.

In navolging van de algemene toezichtsregels (cf. Veny, L., *De regelgeving op het academisch onderwijs*, niet-uitgegeven doctoraal proefschrift, Brussel, 1994, nrs. 600 e.v., p. 798) zien de regeringscommissaris en de inspecteur van financiën toe op de naleving van dit besluit.

Het besluit is in werking getreden m.i.v. het begrotingsjaar 1995.

L.V.

Inschakelingsbedrijven

K. Byt.

Het K.B. van 30 maart 1995 «tot uitvoering van hoofdstuk II van titel IV van de wet van 21 december 1994 houdende sociale bepalingen op de inschakelingsbedrijven» (B.S., 11 april 1995) bevat maatregelen waarmee vanaf 1 april 1995 uitvoering wordt gegeven aan artikel 61, § 1, tweede lid, van de genoemde wet. Werkgevers worden met een degressieve vrijstelling van de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid gedurende een periode van ruim vier jaar aangezet tot het in dienst nemen van door de Koning te bepalen categorieën van werkzoekenden.

Op de maatregel kan een beroep worden gedaan door inschakelingsbedrijven, dat zijn door de minister van Tewerkstelling en Arbeid te erkennen ondernemingen en verenigingen met rechtspersoonlijkheid, als dusdanig erkend en gesubsidieerd door de overheid van het Gewest of de Gemeenschap en die de professionele inschakeling van bijzonder moeilijk te plaatsen werklozen nastreven via een activiteit van productie van goederen of diensten.

De beoogde categorie van werklozen bestaat uit werkzoekenden die op het ogenblik van hun indienstneming ten minste gedurende twaalf maanden ingeschreven zijn als werkzoekende, geen diploma van hoger secundair onderwijs hebben behaald en gedurende de laatste twaalf maanden geen onderwijs met volledig leerplan genoten hebben, noch gedurende meer dan 150 uur als werknemer of 1 kwartaal als zelfstandige hebben gewerkt.

G.VL.

Banenplan

Hoofdstuk II van titel IV van de wet van 21 december 1994 bevat een zogenaamd banenplan dat werkgevers door middel van vrijstelling van sociale-zekerheidsbijdragen ertoe aanzet werkzoekenden aan te werven.

Maatregelen ter uitvoering van dat banenplan zijn genomen bij K.B. van 27 december 1994, dat thans wordt gewijzigd bij K.B. 30 maart 1995 (B.S., 11 april 1995).

De voorwaarden waaraan werkzoekenden moeten voldoen zijn gewijzigd, alsmede de lijst van werknemers die niet in aanmerking komen. De regels voor het bepalen van de toe te kennen vrijstelling zijn aangepast.

Het nieuwe koninklijk besluit is in werking getreden op 11 april 1995, met uitzondering van talrijke bepalingen die uitwerking hebben met ingang van 1 januari 1995. Aanwervingen die op grond van een vóór 11 april 1995 afgegeven banenkaart zijn geschied na diezelfde datum openen niettemin toch het recht op de bijdragevrijstelling.

G.VL.

Verzekeringsrecht

Tijdens de verslagperiode werd opnieuw een K.B. (K.B. van 16 januari 1995, B.S., 11 april 1995) dat een aantal technische aspecten van verzekeringsrecht normeert, in het Staatsblad bekendgemaakt. Eén van de belangrijkste bepalingen van dit K.B. is wellicht dat een brandverzekeringsovereenkomst voortaan ook de schade ten gevolge van storm moet dekken. Evenwel omschrijft het K.B. een aantal elementen die van deze verplichte dekking uitgesloten kunnen worden.

Rijksregister van de natuurlijke personen – Toegang voor de Belgische Nationale Orde van Advocaten

De Koning verleent reeds op grond van artikel 5, eerste lid, van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen (B.S., 21 april 1984, en F.B.W., nr. IB40) toegang tot het rijksregister aan o.m. notarissen en gerechtsdeurwaarders voor de informatie die zij krachtens een wet of een decreet bevoegd zijn te kennen. De wet van 30 maart 1995 (B.S., 13 april 1995) vult artikel 5, eerste lid, aan. Voortaan kan de Koning toegang verlenen tot het Rijksregister aan de Belgische Nationale Orde van Advocaten, «met als enig doel aan de advocaten de informatie mede te delen die zij nodig hebben voor de taken die zij als medewerkers van het gerecht vervullen».

G.D.

Witwassen van geld

Een K.B. van 24 maart 1995 (B.S., 13 april 1995) breidt het toepassingsgebied van de wet van 11 januari 1993 op het witwassen verder uit. Luidens art. 1 van het K.B. geldt de wet *ratione personae* voortaan ook t.a.v. professionele verleners van hypothecaire leningen en van consumentenkredieten, t.a.v. personen die kredietkaarten uitgeven of beheren en t.a.v. leasingondernemingen.

K. Byt.

Kieswetgeving – Controle van verkiezingsuitgaven

1. In het Belgisch Staatsblad van 15 april 1995 werd de wet van 5 april 1995 tot wijziging van de kieswetgeving bekendgemaakt. Deze wet streeft, in essentie, twee voornamen doeleinden na. In de eerste plaats beoogt zij het de kiezers mogelijk te maken voor verscheidene kandidaat-titularissen of opvolgers van een zelfde lijst te stemmen bij de verkiezingen voor de wetgevende kamers, de gewestraden en in de Duitstalige Gemeenschap. Daartoe worden wijzigingen aangebracht in het Kieswetboek (parlementsverkiezingen), de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur (verkiezingen voor de Vlaamse Raad en de Waalse Gewestraad), de wet van 12 januari 1989 tot regeling van de wijze waarop de Brusselse Hoofdstedelijke Raad wordt verkozen en de wet van 6 juli 1990 tot regeling van de wijze waarop de Raad van de Duitstalige Gemeenschap wordt verkozen.

Daarnaast strekt de wet ertoe het procédé van de stemming bij volmacht voor de voornoemde verkiezingen uit te breiden naar het voorbeeld van wat reeds voor de verkiezingen van het Europese Parlement het geval is (o.m. tot de studenten die studieredenen kunnen aanvoeren). Het Kieswetboek en de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europese Parlement worden met het oog daarop aangepast.

2. Nog in het Belgisch Staatsblad van 15 april 1995 is de bijzondere wet van 5 april 1995 bekendgemaakt. Deze bijzondere wet wijzigt zowel de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, als de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen. De in de bijzondere wet van 5 april 1995 vervatte re-

geling hangt in die zin samen met de sub 1 vermelde gewone wet van 5 april 1995 doordat die regeling er in essentie toe strekt de bijzondere wetten van 8 augustus 1980 en 12 januari 1989 af te stemmen op de wijzigingen welke de gewone wet van 5 april 1995 heeft aangebracht in de reeds genoemde gewone wetten van 16 juli 1993 en 12 januari 1989.

3. In drie afzonderlijke wetten van 10 april 1995 – eveneens bekendgemaakt in het Staatsblad van 15 april 1995 – worden wijzigingen aangebracht in de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale Kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen. Die wijzigingen hebben – gebald weergegeven – betrekking op respectievelijk het stuiten van de termijn voor het uitoefenen van de bevoegdheden van de controlecommissie in geval van ontbinding van de federale Kamers, op de inachtneming van de door het E.V.R.M. gewaarborgde rechten en vrijheden als voorwaarde waaraan politieke partijen moeten voldoen om op een dotatie aanspraak te kunnen maken en op de vermindering van het aan de politieke partijen toegestane bedrag inzake verkiezingsuitgaven.

4. Tot slot valt nog melding te maken van twee andere wetten van 10 april 1995 die in het Staatsblad van 15 april 1995 zijn bekendgemaakt en die, eensdeels, een regeling bevatten met het oog op het bepalen van de herkomst van de geldmiddelen bestemd voor verkiezingsuitgaven en, anderdeels, de wet van 19 mei 1994 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van de Vlaamse Raad, de Waalse Gewestraad en de Brusselse Hoofdstedelijke Raad, aanvullen met een regeling voor de verkiezing van de Raad van de Duitstalige Gemeenschap.

M.V.D.

Sociale-zekerheidsbijdragen op vakantiegeld

Krachtens de wetgeving op de jaarlijkse vakantie hebben werknemers die aanspraak kunnen maken op een volledige vakantie (vier weken), recht op de betaling van dubbel vakantiegeld voor drie weken en twee dagen. Bij C.A.O. nrs. 52 en 54 werd aan de werknemers dubbel vakantiegeld voor de derde dag van de vierde week toegekend voor de jaren 1992, 1993 en 1994. Die maatregel is verlengd voor de periode 1995 tot 1996 bij C.A.O. nr. 59.

Op het aldus toegekende conventionele dubbel vakantiegeld worden, zoals voorheen, de normale sociale-zekerheidsbijdragen ingehouden. Artikel 19, § 1, vierde lid, van het K.B. van 28 november 1969 werd in die zin aangepast bij K.B. 15 maart 1995 (B.S., 19 april 1995). De nieuwe regeling heeft uitwerking met ingang van 1 januari 1995.

G.V.L.

Arbeidsherverdeling in de openbare sector

De wet van 10 april 1995, krachtens artikel 1 als een bedrijfsplan op te vatten, beoogt de herverdeling van de arbeid in de openbare sector en ligt in de lijn van het globale regeeringsplan van 17 november 1993 inzake de tewerkstelling, het concurrentievermogen en de sociale zekerheid. Het K.B. van dezelfde datum voert de wet verder uit en bevat concrete bepalingen betreffende diverse aspecten van de arbeidsherverdeling in de openbare diensten. Beide rechtsregels wer-

den bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 20 april 1995.

De arbeidsherverdelende maatregelen voor de openbare sector verlopen volgens twee mechanismen, te weten de half-tijdse vervroegde uittreding (artikelen 3-5) en de vrijwillige vierdagenweek (artikelen 6-11). Beide formules doen zich voor als een recht voor elke individuele ambtenaar (zie *Gedr. St., Kamer*, 1994-95, nr. 1734/5, 2). De halfzijdse vervroegde uittreding verleent de ambtenaar de mogelijkheid gedurende een periode van maximaal vijf jaar voorafgaand aan de datum van (zijn al dan niet vervroegde) pensionering, halftijds te werken. Deze arbeidsherverdelende formule geldt voor het personeel van de federale overheid, de griffies en de parketten, de gemeenten en de provincies, alsook voor de personeelsleden van de in ministerraad overlegd besluit aangewezen besturen. Een ambtenaar die van dit recht gebruik maakt, ontvangt een wedde voor halftijdse prestaties en een bij wet vastgelegde forfaitaire maandelijks premie. Statutair is de ambtenaar die halftijds vervroegd uit dienst treedt, met verlof; de afwezigheid is met dienstactiviteit gelijkgesteld. Artikel 5 bepaalt ten slotte dat twee ambtenaren uit een zelfde overheidsdienst die zich op deze formule beroepen, vervangen moeten worden door één statutair personeelslid.

Evenzeer kunnen bepaalde vastbenoemde en contractuele ambtenaren opteren voor een vrijwillige vierdagenweek; bij in ministerraad overlegd besluit bepaalt de Koning de categorieën van personeelsleden en van functies die van dit recht uitgesloten zijn. Bij vrijwillige vierdagenweek ontvangt het personeelslid boven zijn verminderde wedde een bijkomende weddetoeslag. Het personeelslid dat vrijwillig van deze arbeidsregeling gebruik heeft gemaakt, kan eraan te allen tijde een einde maken. Hiertoe neemt hij een opzegging in acht van ten minste drie maanden, op zijn vroegst ingaand vanaf de eerste dag van de negende maand volgend op de aanvang van de verminderde prestaties.

In verband met de vrijwillige vierdagenweek kunnen de lokale besturen een verbintenis onderschrijven, waarin zij het voormelde recht, onder specifieke begeleidende maatregelen, voor hun personeel erkennen.

Bijzondere arbeidsherverdelende regelingen gelden voor de autonome overheidsbedrijven. Deze overheden kunnen onder de in artikel 12 opgesomde voorwaarden bedrijfsplannen sluiten, die samen met het financieel plan dienen te worden goedgekeurd. Voor andere administratieve overheden kan de Koning hetzij op individueel, hetzij op collectief verzoek van die overheden de bepalingen betreffende de half-tijdse vervroegde uittreding en de vrijwillige vierdagenweek toepasselijk maken. Wat de Gemeenschappen en de Gewesten betreft, kan het K.B. eveneens in andere arbeidsherverdelende maatregelen met gedeeltelijke looncompensaties voorzien, indien bijkomende arbeidsplaatsen worden gecreëerd en een financieel plan wordt overgelegd.

Titel VI van de wet is volledig gewijd aan begeleidende maatregelen inzake pensioenen, die er vooral toe strekken de pensioenrechten van de ambtenaren die zich op een van beide formules beroepen, te verzekeren.

Jaarlijks maakt de voor Ambtenarenzaken bevoegde federale minister een verslag op, dat hij indient bij de federale Kamers. In dit verslag wordt o.m. aandacht besteed aan de raming van de kosten van de maatregelen en de weerslag ervan op de inkomsten en de uitgaven van de sociale zekerheid.

De bepalingen inzake de inwerkingtreding zijn vrij complex; algemeen treedt de wet in werking op 1 juli 1995. Artikel 27 vermeldt echter talrijke afwijkingen op de algemene inwerkingtreding. Het K.B. van 10 april 1995 is voor de meeste bepalingen van kracht sinds 20 april 1995, met uitzondering van diverse overgangsregels die hetzij op 1 september 1995, hetzij op 1 januari 1996 van kracht worden.

L.V.

Vreemdelingen – Verplichtingen van de vervoerders

Artikel 74/4bis van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen (*B.S.*, 31 december 1980, en *F.B.W.*, nr. IB.60), ingevoegd bij wet van 8 maart 1995 (*B.S.*, 30 maart 1995; zie «Wetgeving in kort bestek», *R.W.*, 1994-95, 1348) vult het (verzwaaarde) sanctiesysteem aan met een regeling van administratieve geldboeten. Deze kunnen worden opgelegd aan de vervoerder bij elke vaststelling dat een vreemdeling in het land wordt binnengebracht die niet over de nodige documenten beschikt. Zij bedragen in principe 150.000 fr. per illegaal ingebrachte passagier. Blijft de vervoerder of diens vertegenwoordiger in gebreke de administratieve geldboete te betalen of te consigneren, dan kan door de bevoegde minister of zijn gemachtigde worden beslist tot inhouding van het vervoermiddel.

Het koninklijk besluit van 5 april 1995 (*B.S.*, 20 april 1995) bepaalt de wijze van consignatie en van betaling van de voornoemde administratieve geldboete. In principe dient de betaling te geschieden door storting. Is dit onmogelijk, dan kan dat gebeuren in handen van de bevoegde minister of van de agent die de overtreding heeft vastgesteld, indien die hiertoe de toestemming van de bevoegde minister of diens gemachtigde heeft verkregen. Kan de vervoerder het bedrag niet betalen in geld dat wettelijk gangbaar is in België, dan moet hij de geldboete voldoen in U.S.-dollars of in een munt van een lidstaat van de Europese Unie. Luidens artikel 4 worden alle betaalde administratieve geldboeten in de schatkist gestort.

De consignatie door de vervoerder van de administratieve geldboete bij de Deposito- en Consignatiekas wordt geregeld bij artikel 7 van het voornoemde besluit.

G.D.

Gemeentelijk referendum

De wet van 10 april 1995 tot aanvulling van de Nieuwe Gemeentewet met bepalingen betreffende de gemeentelijke volksraadplegingen (*B.S.*, 21 april 1995) beoogt een grotere betrokkenheid van de burgers bij het lokaal bestuur van de gemeente door middel van een geïnstitutionaliseerde vorm van participatiedemocratie. Deze wet is uiteindelijk het resultaat van een recent regeringsontwerp (*Gedr. St., Senaat*, 1994-95, nr. 1338/1, 24 pp.) dat, na talrijke vruchteloze parlementaire initiatieven sinds 1960, de federale wetgevende macht op zeer korte tijd behandelde en goedkeurde. Samen met de vele recente maatregelen op het vlak van de bestuurlijke vernieuwing (hierover Veny, L. en Bamps, Ch., «Het einde van de administratieve catacomben. Bestuurlijke vernieuwing in België», *Bestuurswetenschappen*, 1995, binnenkort te verschijnen) moet deze nieuwe inspraakvorm tot een verbetering van de relatie tussen de burger en de overheid leiden (zie ook Veny, L., «Omtrent de invoering van het ge-

meentelijk referendum», *T.GEM.*, 1995, nr. 3, te verschijnen). Het K.B. van dezelfde datum (*B.S.*, 21 april 1995) bepaalt de nadere procedureregels voor het houden van een gemeentelijke volksraadpleging.

Het initiatief tot het houden van een raadpleging aangaande de in de artikelen 118, 119, 121, 122 en 135 § 2 N. Gem. Wet opgesomde aangelegenheden kan luidens de nieuwe regels uitgaan hetzij op verzoek van ten minste 40% van de gemeenteraadskiezeraars, hetzij van de gemeenteraad. In elke omstandigheid komt hoe dan ook aan de raad de uiteindelijke beslissing tot het organiseren van een referendum toe.

Het verzoek van het kiezerskorps is gericht aan het college van burgemeester en schepenen; het verzoekschrift bevat een aantal verplichte vermeldingen en is vergezeld van een gemotiveerde nota en, eventueel, alle nuttige stukken (cf. de artikelen 319 en 320 N. Gem. Wet). Onmiddellijk na ontvangst controleert het college het verzoek op het vereiste aantal geldige handtekeningen; na «gunstige» controle is het college verplicht het verzoek op de agenda van de eerstvolgende gemeenteraadsvergadering in te schrijven (artikel 324 N. Gem. Wet), tenzij de raad klaarblijkelijk onbevoegd is; bij enige betwisting beslist steeds de gemeenteraad. Elke beslissing aangaande het al dan niet houden van een gemeentelijke volksraadpleging is gemotiveerd.

Uiterlijk de 30e dag vóór de raadpleging stelt het college, met toepassing van artikel 1, § 1, Gemeentekieswet, de kiezerslijst op (zie artikel 322, juncto artikel 1 van het K.B.); de verdeling van de kiezers over de verschillende bureaus geschiedt volgens artikel 8 van de Gemeentekieswet, waarna de artikelen 12 tot 20 van overeenkomstige toepassing zijn (cf. hoofdstuk II van het uitvoeringsbesluit).

Wat het onderwerp van de raadpleging betreft, legt artikel 323, eerste lid, strikte beperkingen op. Een gemeentelijke volksraadpleging is eveneens uitgesloten in een sperperiode van 16 maanden vóór de gewone vernieuwing van de gemeenteraad. Bovendien is het aantal raadplegingen beperkt tot zes referenda per zittingsperiode, met telkens ten minste zes maanden tussenpauze.

De raadpleging kan uitsluitend op zondag plaatshebben en de stemming is geheim. Deelneming aan de gemeentelijke volksraadpleging is in tegenstelling tot de raadsverkiezing niet verplicht, ofschoon het opnemen van de stemmen slechts doorgang vindt indien ten minste 40% van de kiezers aan het referendum hebben deelgenomen (artikel 322 N. Gem. Wet, juncto artikel 9 van het K.B.).

Ten minste een maand vóór de raadpleging stelt het bestuur een objectieve informatiebrochure ter beschikking. De vraagstelling is dermate geformuleerd dat met ja of nee kan worden geantwoord (hierover algemeen De Geest, G., «De vraagstelling bij een referendum», *Res Publica*, 1986, 3-21). De voorzitter van het hoofdbureau deelt de resultaten van de volksraadpleging mee aan het college van burgemeester en schepenen, waarop de uitslag op de bij de Koning vast te stellen wijze aan de bevolking kenbaar wordt gemaakt.

De wettelijke bepalingen, met uitzondering van de opdrachten aan de Koning, zijn in werking getreden op 1 mei 1995.

L.V.

Gewetensbezwaarden

De wet van 10 april 1995 (*B.S.*, 21 april 1995) houdt een wijziging in van artikel 37 van de wetten houdende het sta-

tuut van de gewetensbezwaarden, gecoördineerd op 20 februari 1980. De aanvulling van dit artikel vormt volgens de minister van Binnenlandse Zaken het logisch gevolg van de afschaffing van de militaire dienstplicht met ingang van 1 maart 1995, waartoe werd beslist tijdens de ministerraad van 9 februari 1995. De nieuwe bepaling staat toe de gewetensbezwaarden van de lichte 1993 en van de voorgaande lichte met onbepaald verlof te zenden. Drie gevallen werden uitgewerkt. Dienstplichtigen die vanaf 1 maart 1995 om een tijdelijke ambtsontheffing verzocht hadden of op die datum nog niet in dienst waren, worden respectievelijk met onbepaald verlof gezonden of niet meer opgeroepen. Aan de betrokken dienstplichtigen werd verder de mogelijkheid geboden om hun diensttijd uit te doen om sociale redenen, bv. tewerkstelling, hetzij voor de volledige resterende termijn, hetzij voor een gedeelte ervan, waarbij zij in dit laatste geval eveneens met onbepaald verlof worden gestuurd vanaf de door hen gekozen data.

Deze wet treedt in werking op de dag van bekendmaking in het Belgisch Staatsblad, zijnde 21 april 1995.

K.Bod.

Studentenarbeid en de arbeid van jeugdige werknemers

De wet van 21 maart 1995 (B.S., 21 april 1995) brengt een aantal wijzigingen aan in de wetgeving betreffende de studentenarbeid. De wet valt uiteen in drie delen.

a) *Beperking van het toepassingsgebied, voorkoming van misbruiken en controle op tewerkstelling van studenten.* – Allereerst wordt bepaald dat minderjarigen van 15 jaar of meer die nog aan de voltijdse leerplicht onderworpen zijn, geen «overeenkomst voor tewerkstelling van studenten» meer kunnen sluiten. In artikel 130bis van de Arbeidsovereenkomstenwet worden de woorden «vijftien jaar en meer» vervangen door de woorden «vijftien jaar en meer die niet meer onderworpen zijn aan de voltijdse leerplicht».

Vervolgens wordt een controle ingevoerd om na te gaan of de student een afschrift van het arbeidsreglement heeft ontvangen bij zijn indiensttreding. Om zeker te zijn dat de werkgever deze formaliteit nakomt, dient de werkgever voortaan, naast een afschrift van de arbeidsovereenkomst, een door de student ondertekend ontvangstbewijs te sturen aan de inspectie van de sociale wetten.

Tevens wordt artikel 124 van de Arbeidsovereenkomstenwet aangevuld. Dit artikel somt de gegevens op die in de arbeidsovereenkomst opgenomen dienen te worden. Voortaan dient de arbeidsovereenkomst «een beknopte beschrijving van de uit te oefenen functie of functies» te bevatten. Daarenboven worden de volgende bepalingen ingevoegd in artikel 124:

12° de aanvang en het einde van de gewone werkdag, het tijdstip en de duur van de rusttijden, de dagen van regelmatige onderbreking van de arbeid;

13° de plaats waar en de manier waarop de persoon te bereiken is, die overeenkomstig het A.R.A.B. is aangewezen om de eerste hulp te verlenen;

14° de plaats waar de bij hetzelfde reglement vereiste verbandkist zich bevindt;

15° de namen en contactmogelijkheden van de werknemersvertegenwoordigers in de ondernemingsraad;

16° de namen en contactmogelijkheden van de werknemersvertegenwoordigers in het comité voor veiligheid, ge-

zondheid en verfraaiing van de werkplaatsen van de onderneming;

17° de namen en de contactmogelijkheden van de leden van de vakbondsafvaardiging;

18° het adres en het telefoonnummer van de (inter-)bedrijfsgeneeskundige dienst;

19° het adres en het telefoonnummer van de inspectie van de sociale wetten van het district waarin de student wordt tewerkgesteld.

Wanneer de in de nummers 12° tot 19° bedoelde vermeldingen voorkomen in het arbeidsreglement, is het voldoende in het in artikel 123 bedoelde geschrift uitdrukkelijk daar-naar te verwijzen.

Ten slotte worden een aantal wijzigingen aangebracht in de sancties bij niet-naleving van deze wet: wanneer er geen geschrift wordt opgesteld overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 123 en 124 van de wet of geen afschrift bezorgd wordt aan de sociale inspectie, kan de student te allen tijde de overeenkomst beëindigen zonder naleving van een opzegtermijn en zonder vergoeding. Wanneer er geen geschrift is overeenkomstig de bepalingen van artikel 123, of wanneer in het opgestelde geschrift de vermeldingen ontbreken inzake de datum van het begin en van het einde van de uitvoering van de overeenkomst, het werkrooster of inzake de verwijzing naar het toepasselijke werkrooster in het arbeidsreglement, dan gelden voor de werkgever inzake deze overeenkomst dezelfde voorwaarden als voor de arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd. Het in de vorige zin bepaalde is evenwel niet van toepassing, wanneer de werkgever kan bewijzen dat het ontbreken van de vermelding van het werkrooster of van de verwijzing naar het toepasselijk werkrooster in het arbeidsreglement de student geen enkele schade berokkent.

b) *Wijzigingen betreffende de arbeid van jeugdige werknemers.* – Inzake de arbeid van jeugdige werknemers zijn de volgende veranderingen aangebracht: artikel 30 van de arbeidswet van 16 maart 1971 wordt aangevuld in de zin dat onder arbeidsduur wordt verstaan: «De tijd gedurende welke de jeugdige werknemer ter beschikking is van één of meer werkgevers.» Het doel van deze bepaling is ervoor te waken dat studenten niet meer dan één voltijdse job hebben.

Ook inzake de arbeidsduur worden er beperkingen aangebracht: de arbeidsduur voor jeugdige werknemers mag niet meer bedragen dan acht uren per dag en veertig uren per week. De Koning kan op eensluidend advies van het paritair orgaan, een hogere dagelijkse en wekelijkse grens vaststellen tot een maximum van tien uren per dag en vijftig uren per week voor de uitzonderingsgevallen van artikel 26 van de Arbeidswet. In artikel 32, § 1, wordt het eerste lid als volgt vervangen: «Buiten de zondagsrust moet aan jeugdige werknemers een bijkomende rustdag worden toegekend, onmiddellijk volgend op of voorafgaand aan de zondag. Jeugdige werknemers mogen alleen arbeid op zondagen, bijkomende rustdagen en feestdagen en overwerk verrichten in de gevallen respectievelijk bedoeld in de artikelen 12, 3° en 4°, en 26.»

Artikel 33, § 2, van dezelfde wet wordt vervangen als volgt: «§ 2. Wanneer jeugdige werknemers op zondagen of op bijkomende rustdagen tewerkgesteld worden, mag de inhaalrust niet minder bedragen dan zesendertig opeenvolgende uren. Jeugdige werknemers die arbeid op zondagen, bijkomende rustdagen of feestdagen verrichten, hebben recht op inhaalrust overeenkomstig het bepaalde respectievelijk in

artikel 16 van deze wet wat betreft de zondagsrust en in de artikelen 11 en 12 van de wet van 4 januari 1974 betreffende de feestdagen».

Ook inzake nachtarbeid worden een aantal wijzigingen ingevoerd.

c) *Wijzigingen door de verlaging van de burgerlijke meerderjarigheid tot 18 jaar.* – In het laatste hoofdstuk van de wet van 21 maart 1995 worden n.a.v. de verlaging van de leeftijd van burgerlijke meerderjarigheid tot achttien jaar een aantal wijzigingen aangebracht in de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten: artikel 43, eerste lid wordt opgeheven; in het tweede lid van hetzelfde artikel worden de woorden «die de leeftijd van achttien jaar niet heeft bereikt» geschrapt; in artikel 44 worden de woorden «die geen achttien jaar is» geschrapt.

Ten slotte wordt ook het begrip «scheepjongen» aangepast in de wet van 23 september 1931 op de aanwerving van het personeel der zeevisserij en in de wet van 5 juni 1928 houdende regeling van de arbeidsovereenkomst wegens scheepsdienst.

P.N.D.

Maatregelen tot bevordering van de tewerkstelling

De wet van 3 april 1995 (*B.S.*, 22 april 1995) bevat diverse maatregelen tot bevordering van de tewerkstelling.

Een eerste maatregel betreft de tewerkstellingsakkoorden. Dit betekent dat de werkgevers die ter uitvoering van een akkoord gesloten overeenkomstig de bepalingen van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 60 gesloten in de Nationale Arbeidsraad op 20 december 1994, een nettoaangroei van het aantal werknemers en daarenboven ten minste een gelijkwaardig arbeidsvolume aantonen, dit in vergelijking met het overeenstemmende kwartaal van 1994, voor elk nieuw in dienst genomen werknemer, geëngageerd na 31 december 1994, recht hebben op een vermindering van de werkgeversbijdragen voor sociale zekerheid van 37.500 frank per trimester. Indien de vermindering van 37.500 frank hoger is dan het bedrag van de werkgeversbijdragen voor sociale zekerheid, wordt het bedrag van de vermindering beperkt tot het bedrag dat overeenstemt met een volledige vrijstelling van de voornoemde werkgeversbijdragen, verschuldigd voor die werknemer. Deze voordelen kunnen alleen worden toegekend tijdens de geldigheidsduur van het tewerkstellingsakkoord en uiterlijk tot 31 december 1996. Indien de akkoorden niet worden nageleefd, of indien wordt vastgesteld dat de nettoaangroei van het aantal werknemers het gevolg is van transfers binnen dezelfde ondernemingen die behoren tot dezelfde groep of dezelfde economische entiteit, zal de werkgever gehouden zijn tot terugbetaling van het geheel of het gedeelte van de ten onrechte ontvangen voordelen.

Een tweede maatregel betreft het brugpensioen en het halftijds brugpensioen. De wet van 3 april 1995 bepaalt immers dat voor de periode van 1 januari 1995 tot 31 december 1996 in de paritaire comités of subcomités collectieve arbeidsovereenkomsten kunnen worden gesloten die voorzien in de invoering van een stelsel van conventioneel brugpensioen, als bedoeld in het K.B. van 7 december 1992 betreffende de toekenning van werkloosheidsuitkeringen in geval van conventioneel brugpensioen, voor de ontslagen werknemers die 55 jaar of ouder zijn tijdens de looptijd van deze collec-

tieve arbeidsovereenkomsten en op het ogenblik van de beëindiging van de arbeidsovereenkomst en die op dat ogenblik 33 jaar beroepsverleden als loontrekkende kunnen rechtvaardigen berekend overeenkomstig de artikelen 114, § 4, tweede lid, en 117, eerste lid, 3 van het koninklijk besluit van 25 november 1991 houdende de werkloosheidsuitkeringen. Met ingang van 1 januari 1997 wordt de leeftijd waarop de ondernemingen en de paritaire comités of subcomités bij collectieve arbeidsovereenkomst voor de ontslagen werknemers kunnen voorzien in de invoering van een stelsel van conventioneel brugpensioen, op minimaal 58 jaar gebracht. De Koning kan hierop evenwel afwijkingen toestaan. Met ingang van 1 januari 1995 wordt een bijzondere compenserende maandelijkse werkgeversbijdrage ingevoerd, bestemd voor de sector werkloosheid voor ieder conventioneel brugpensioen dat wordt toegekend, krachtens een collectieve arbeidsovereenkomst.

Titel III van de wet van 3 april 1995 handelt over enkele specifieke tewerkstellingsmaatregelen. Indien een werkgever een CAO sluit, kan hij vrijgesteld worden van het betalen van de 0,20% bijdrage op loon van zijn werknemers. Tevens bevat dit hoofdstuk een bepaling betreffende de stage der jongeren. De minister van Tewerkstelling en Arbeid kan op voorstel van het Beheerscomité van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, ondernemingen die een redelijke inspanning hebben gedaan in het voordeel van tewerkstelling geheel of gedeeltelijk vrijstellen van de verplichting om stagiairs tewerk te stellen.

Ten slotte bevat de wet een aantal bepalingen betreffende het betaald educatief verlof, de kinderopvang en de jaarlijkse vakantie.

P.N.D.

Ambtenarenrecht

1. Het K.B. van 31 maart 1995 (*B.S.*, 22 april 1995) brengt diverse wijzigingen aan in de K.B.'s van 2 oktober 1937 (statuut van het rijkspersoneel) en 8 januari 1973 (personeelsstatuut van sommige instellingen van openbaar nut). Die wijzigingen betreffen o.m.:

- het weglaten van het vereiste dat kandidaat-rijksambtenaren aan de wetten op de dienstplicht moeten hebben voldaan, gelet op de afschaffing van de militaire dienst;
- het geven van een paritair karakter aan de interdepartementale stagecommissie en het regelen van de werking ervan;
- het regelen van de vertegenwoordiging van de vakorganisaties in de stagecommissies en van de werking van deze laatste;
- het aanpassen van statutaire bepalingen met het oog op het invoeren van het nieuwe systeem van evaluatie;
- het toevertrouwen van sommige beroepen inzake evaluatie aan de raden van beroepen die reeds bij het statuut georganiseerd zijn, zulks met het oog op een vereenvoudiging van de procedures;
- het valoriseren van de anciënniteiten die rijksambtenaren in andere overheidsdiensten hebben verworven, rekening houdend met o.m. het van kracht worden van het K.B. bedoeld in artikel 87, § 4, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen;
- het verkorten en meer efficiënt maken van de tuchtprocedures;

- het op een duidelijker wijze afbakenen van de gevolgen van de tuchtschorsing t.a.v. de inhouding van wedde;
- het vervangen van het begrip «doorhaling» door het duidelijker en ook in het Wetboek van Strafvordering gebruikte begrip «uitwissing»;

- het versnellen van de procedure voor de departementale raden van beroep en de interdepartementale raad van beroep door o.m. het verhogen van het aantal gewone voorzitters en plaatsvervangende leden en het vastleggen van bepaalde termijnen. Tevens wordt het aan de appellant toekomend recht om de assessoren te wraken aan nadere regels onderworpen en wordt het recht van vertegenwoordiging van de ambtenaar voor de raden van beroep georganiseerd;
- het omschrijven van het begrip «tuchtdossier».

2. Het K.B. van 31 maart 1995 (*B.S.*, 22 april 1995) bevat bepalingen betreffende de nieuwe evaluatieregeling en regelt o.m. de inhoud van het individueel evaluatiedossier van de ambtenaren, de toe te passen evaluatiecriteria en de belangrijkheid ervan en de vermelding waartoe de evaluatie kan leiden. Een aantal bepalingen van het K.B. zijn specifiek voor de evaluatie van ambtenaren van bepaalde niveaus. Het M.B. van 3 april 1995 (*B.S.*, 22 april 1995) stelt het model van evaluatieblad vast.

3. Wat de inwerkingtreding van de sub 1 en 2 besproken besluiten betreft, zal telkens het artikel van het desbetreffend besluit dat die inwerkingtreding regelt, moeten worden geraadpleegd. Al naargelang de betrokken bepalingen zal de datum van inwerkingtreding ervan die zijn van de bekendmaking van het besluit in het Belgisch Staatsblad, dan wel die welke door de Koning zal worden vastgesteld. De datum van inwerkingtreding van sommige bepalingen zal dan weer verschillen volgens het niveau van de ambtenaren. Zo treedt bv. het K.B. van 31 maart 1995 – op artikel 8 ervan na – in werking op 15 september 1997 voor de ambtenaren van de niveaus 1 en 2+, en op 15 september 1998 voor de ambtenaren van de niveaus 2, 3 en 4.

M.V.D.

Bestrijding van mensenhandel en kinderpornografie

Luidens de indieners van het wetsvoorstel dat leidde tot de wet van 13 april 1995 houdende bepalingen tot bestrijding van de mensenhandel en van de kinderpornografie, (*B.S.*, 25 april 1995), ligt aan de basis van die wet, de werkzaamheden en de aanbevelingen van de onderzoekscommissie belast met een onderzoek naar een structureel beleid met het oog op de bestrafing en de uitroeiing van de mensenhandel (*Gedr. St., Kamer*, 1993-94, nr. 1381/6-93/94, 2; voor het verslag van deze commissie, zie *Gedr. St., Kamer*, 1991-92, nr. 673/1-91/92 (B.Z.), inz. 88-89 (aanbevelingen inzake de wijziging van de strafwet), 93-94 (vordering tot staking), 100 (opvang van slachtoffers), 102-103 (waarborgen voor een continu beleid)). Er werd geopteerd voor het aanpassen van de bestaande wetgeving, eerder dan voor het opstellen van een nieuwe bijzondere wetgeving (*Gedr. St. Kamer*, 1993-94, nr. 1381/6-93/94, 2). Dit leidde dan tot de volgende bepalingen:

1° *Het binnenbrengen van vreemdelingen.* – In de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen (*B.S.*, 31 december 1980, en *F.B.W.*, nr. IB.60), wordt een artikel 77bis ingevoegd. Deze nieuwe bepaling bestraft degene die, op welke manier ook, ertoe bijdraagt,

rechtstreeks of via een tussenpersoon, dat een vreemdeling het Koninkrijk binnenkomt of er verblijft, wanneer hij daarbij ten opzichte van de vreemdeling direct of indirect gebruik maakt van listige kunstgrepen, geweld, bedreigingen, of enige andere vorm van dwang of wanneer de dader daarbij misbruik maakt van de bijzonder kwetsbare positie waarin de vreemdeling verkeert. Van die activiteit een gewoonte maken, of bendevoorming, zijn verzwarende omstandigheden. Deze bepalingen veronderstellen of constateren m.a.w. een bepaald gebrek aan vrijheid bij de vreemdeling (*Gedr. St., Kamer*, 1993-94, nr. 1381/6-93/94, 6). De vraag of die vreemdelingen legaal dan wel illegaal verblijven in het Koninkrijk, is in rechte derhalve irrelevant, zodat de strafbaarheid zal afhangen van het (bewijs van) het vereiste moreel bestanddeel (cf. advies Raad van State, *Gedr. St., Senaat*, 1993-94, nr. 1142/2, 1, en *Gedr. St., Senaat*, 1993-94, nr. 1142/3, 12);

2° *Het wijzigen van de bepalingen in het Strafwetboek betreffende het bederf van de jeugd en prostitutie.* – In essentie zijn de wijzigingen de volgende:

- Artikel 379 (nieuw) Sw. bestraft de aanhitsing tot ontucht van minderjarigen. Deze bepaling is strenger dan voorheen: niet alleen wordt de strafmaat verhoogd; bovendien wordt het voorheen in de artikelen 379-380 Sw. uitgedrukte onderscheid in bestraffing al naargelang de staat van minderjarigheid aan de dader bekend was, verlaten. Artikel 379 Sw. is derhalve toepasselijk in beide gevallen, zodat artikel 380 Sw. wordt opgeheven. Verder worden qua bestraffing nog slechts de volgende leeftijdscategorieën onderscheiden: minder dan respectievelijk tien jaar, zestien jaar en de meerderjarigheid.

- Het nieuwe artikel 380bis maakt een onderscheid tussen het aanzetten tot en exploiteren van de ontucht en de prostitutie van meerderjarigen (§§ 1, 2 (strafbare poging die heden geldt voor alle in § 1 bepaalde misdrijven) en 3 (verzwarende omstandigheid indien sprake is van «gedwongen» prostitutie of ontucht)) en de prostitutie van een minderjarige (§§ 4 en 5 (verzwarende omstandigheid indien de minderjarige jonger dan tien jaar is)). Artikel 381ter wordt dan ook opgeheven, aangezien deze handelingen voortaan zijn begrepen onder artikel 380bis, § 3 (*Gedr. St., Kamer*, 1993-94, nr. 1381/1-93/94, 19). Ook artikel 381 wordt opgeheven. Opgemerkt zij onder de aangebrachte (inhoudelijke) wijzigingen, dat een aparte bestraffing van het souteneurschap niet langer voorkomt (i.e. het vroegere artikel 380bis, 3°, en de aldaar gegeven wettelijke definitie). Dit werd niet langer als opportuun beschouwd, doch impliceert niet dat souteneurschap niet langer strafbaar is (*Gedr. St., Kamer*, 1993-94, nr. 1381/1-93/94, 18): het wordt thans begrepen onder het 4°.

- Het nieuwe artikel 381bis Sw. («bis» hoewel er geen artikel 381 meer is) voorziet in een verzwarende omstandigheid indien de in de artikelen 379 en 380, §§ 3 en 4, bepaalde misdrijven daden betreffen van deelneming aan een bedrijvigheid van een bende.

- In artikel 382 wordt voorzien in een nieuwe sanctie en artikel 382bis regelt de bijzondere verbeurdverklaring.

3° *Het verbod op kinderpornografie.* – Luidens de toelichting bij het wetsvoorstel, bestraft het Strafwetboek reeds bepaalde vormen van openbare zedenschennis (nl. art. 383, eerste, derde en vierde lid, Sw.: door geschriften, afbeeldingen, prenten, zinnebeelden of voorwerpen) en voorzien de artikelen 386 (verzwarende omstandigheden voor de misdrijven omschreven in artikel 383 Sw.) en 386bis (tentoon-

stellen,... van prenten, afbeeldingen of voorwerpen van dien aard dat ze de verbeelding van minderjarigen beneden de achttien jaar prikkelen) in specifieke bepalingen die voorzien in een strengere bestraffing. De behoefte werd evenwel aangevoeld te voorzien in een bijzondere bepaling ter bestraffing van handelingen die te maken hebben met kinderpornografie en dit zowel wat de vervaardiging ervan betreft, als de verspreiding *sensu lato* ervan (*Gedr. St., Kamer*, 1993-94, nr. 1381/1-93/94, 17). Dit is de ratio legis van het nieuwe artikel 383bis Sw. Deze bepaling bestraft niet alleen het tentoonstellen, verkopen, verhuren, verspreiden,... ervan, maar ook degene die wetens die foto's,... bezit (art. 383bis, § 2);

4° *De extraterritorialiteit*. – Luidens artikel 10ter V.T. Sv. kan de Belg of de vreemdeling gevonden in België, die buiten het grondgebied van het Koninkrijk, een van de in die bepalingen opgenomen seksuele misdrijven heeft gepleegd, in België worden vervolgd, zelfs indien de Belgische overheid geen enkele klacht of officieel bericht van de buitenlandse overheid heeft ontvangen.

5° *Vordering tot staken*. – Artikel 9 van de besproken wet biedt aan de bevoegde ministers de mogelijkheid een vordering tot staking in te stellen bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, wanneer overtredingen van de sociale wetgeving zijn vastgesteld op plaatsen waar een redelijk vermoeden bestaat dat hetzij de in de artikelen 379 en 380bis Sw., hetzij de in het hiervoor besproken artikel 77bis van de Vreemdelingenwet omschreven misdrijven worden gepleegd. Artikel 10 bepaalt de procedure.

6° *Uitvoering en opvolging van de wet*. – De artikelen 11 en 12 bepalen een aantal uitvoerings- en opvolgingsmechanismen. Vermeld kan worden het verslag dat de Regering jaarlijks aan het Parlement dient uit te brengen, alsook de mogelijkheid die wordt geboden aan door de Koning daartoe erkende verenigingen en instellingen van openbaar nut om in rechte op te treden in alle rechtsgeschillen waartoe de toepassing van de besproken wet aanleiding kan geven.

G.D.

Verbod van reclame voor seksuele diensten en aanzetting tot ontucht door publiciteitsmiddelen

De wet van 27 maart 1995 (*B.S.*, 25 april 1995) voegt in het Strafwetboek een artikel 380quinquies in en heft artikel 380quater, tweede lid, op met ingang van 5 mei 1995.

In het nieuwe artikel 380quinquies zijn, op advies van de Raad van State, alle bepalingen opgenomen die verband houden met de bestraffing van verboden vormen van reclame op het stuk van prostitutie, ontucht, seksuele uitbuiting of het aanbieden van diensten van seksuele aard (*Gedr. St., Senaat*, 1994-95, nr. 1246/2, 5, en nr. 1246/1, 8). Het strekt ertoe, luidens de memorie van toelichting, «een einde te maken aan de publicatie van bepaalde advertenties in de media, voornamelijk in dag- en weekbladen, waarin diensten van seksuele aard worden aangeboden via telefoon via het systeem van de info-kiosklijnen (momenteel de 077-nummers, ook «roze telefoons» of «sex-lijnen» genoemd)» (*Gedr. St., Senaat*, 1994-95, nr. 1246/1, 1).

Het nieuwe artikel 380quinquies bestraft de volgende feiten:

1° het op enigerlei wijze, direct of indirect, reclame maken of doen maken (voor het begrip reclame, zie *Gedr. St., Senaat*, 1994-95, nr. 1246/2, 8-9), uitgeven, verdelen of ver-

spreiden voor een aanbod van diensten van seksuele aard (zie nr. 1246/2, 9-12) met een direct of indirect winstoogmerk, indien die reclame specifiek gericht is op minderjarigen of indien zij gewag maakt van diensten aangeboden door minderjarigen of door personen van wie beweerd wordt dat zij minderjarig zijn, zelfs indien de dader het aanbod verheelt onder bedekte bewoordingen (artikel 380quinquies, § 1). Een verzwarende omstandigheid is de omstandigheid dat deze reclame tot doel of tot gevolg heeft, direct of indirect, dat prostitutie of ontucht van een minderjarige of zijn exploitatie voor seksuele doeleinden wordt vergemakkelijkt;

2° het op enigerlei wijze, direct of indirect, reclame maken of doen maken, uitgeven, verdelen of verspreiden voor een aanbod van diensten van seksuele aard met een direct of indirect oogmerk, die worden verleend bij wege van een of ander telecommunicatiemiddel, zelfs indien de dader zijn aanbod verheelt onder bedekte bewoordingen (art. 380quinquies, § 2). Volgens de memorie van toelichting betreft het een algemeen verbod, doch het slaat slechts op de telecommunicatiemiddelen in de zin van artikel 68, 4°, van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsdiensten (*Gedr. St., Senaat*, 1994-95, nr. 1246/1, 2). Het gaat m.a.w. om de reclame voor de 077-lijnen, ongeacht of ze specifiek op minderjarigen is gericht of diensten betreft die door minderjarigen worden aangeboden (*Gedr. St., Senaat*, 1994-95, nr. 1246/2, 15). Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat de reclame voor diensten van seksuele aard aangeboden in een peepshow niet strafbaar is tenzij ze minderjarigen betreft, in welk geval artikel 380quinquies, § 1, van toepassing is (*Gedr. St., Senaat*, 1994-95, nr. 1246/2, 5);

3° Artikel 380quinquies, § 3, Sw. neemt het bestaande artikel 380quater, tweede lid, Sw. (aanzetting tot ontucht door enig publiciteitsmiddel) over, dat dan ook wordt opgeheven. Kranteadvertenties kunnen op grond van deze bepaling derhalve strafbaar zijn (zie bijvoorbeeld Luik, 20 mei 1986, *Jur. Liège*, 1986, 666; zie ook Denauw, A., *Inleiding tot het bijzonder strafrecht*, Antwerpen, Kluwer, 1992, 100; omtrent de «opportuniteit» van deze bepaling, zie *Gedr. St., Senaat*, 1994-95, nr. 1246/2, 16-19). Uit de verstrekte gegevens blijkt dat tijdens het jaar 1993 over het gehele grondgebied uitsluitend in het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Brussel drie veroordelingen werden uitgesproken op grond van het artikel 380quater, tweede lid, Sw. (geciteerd in *Gedr. St., Senaat*, 1994-95, nr. 1246/2, 19).

G.D.

Wet betreffende seksueel misbruik ten aanzien van minderjarigen

Luidens de uiteenzetting van de minister van Justitie, vormt de wet van 13 april 1995 betreffende seksueel misbruik ten aanzien van minderjarigen (*B.S.*, 25 april 1995, inwerkingtreding op 5 mei 1995) een onderdeel van een algemeen antwoord op het probleem van de pedofilie en sluit zij aan op de wet van 27 maart 1995 tot invoering van een artikel 380quinquies en tot opheffing van artikel 380quater, tweede lid, van hetzelfde wetboek (zie *supra*) en op de wet van 13 april 1995 houdende bepalingen tot bestrijding van de mensenhandel en van de kinderpornografie (zie *supra*) (*Gedr. St., Senaat*, 1994-95, nr. 1348/2, 3).

De essentiële punten van deze wet zijn de volgende (zie *Gedr. St., Kamer*, 1994-95, nr. 1785/3, 2):

- de verjaringstermijn van de strafvordering begint pas te lopen vanaf de dag waarop het slachtoffer de leeftijd van achttien jaar bereikt in de gevallen bedoeld in de artikelen 372, 373, 375, 379, 380 en 380bis Sw. Er zij evenwel opgemerkt dat artikel 380 Sw. wordt opgeheven door de wet van 13 april 1995 houdende bepalingen tot bestrijding van de mensenhandel en van de kinderpornografie (*B.S.*, 25 april 1995, 10823). Een (vluchtige) lectuur van de parlementaire stukken van deze bepaling biedt geen antwoord op de vraag of zij onmiddellijk toepasselijk is op reeds «gepleegde» misdrijven (zie evenwel (impliciet) *Gedr. St., Senaat*, 1994-95, nr. 1348/2, 11). Zonder deze problematiek in het raam van deze rubriek te willen én te kunnen uitputten, lijkt te mogen worden aangenomen dat overeenkomstig de algemene beginselen die de werking in de tijd van (straf)procedureregels beheersen, deze bepaling onmiddellijk van toepassing is op de strafvordering die nog niet is verjaard op 5 mei 1995 (zie Dupont, L. en Verstraeten, R., *Handboek Belgisch strafrecht*, Leuven, Acco, 1990, 136-137);

- elke minderjarige – bedoeld wordt iedere persoon die niet meerderjarig is, waarbij de leeftijdsgrens wordt bepaald door de Belgische wet: zie inz. Cass., 3 mei 1989, *J.L.M.B.*, 1989, 1258, en de problematiek geschetst in het advies van de Raad van State: *Gedr. St., Senaat*, 1994-95, nr. 1348/1, 11-12 – die het slachtoffer is van de feiten bedoeld in een van de voornoemde misdrijven, heeft het recht zich tijdens elk verhoor door rechterlijke instanties te laten begeleiden door een meerderjarige naar zijn keuze, behalve wanneer het openbaar ministerie of een onderzoeksmagistraat ten opzichte van deze persoon met een gemotiveerde beslissing anders oordeelt in het belang van de minderjarige, of ten einde de waarheid aan het licht te brengen (art. 91 (nieuw) Sv.). Op vraag of de «rechterlijke instantie» ook de politieoverheid omvat die de eerste klacht ontvangt, bevestigt de minister dat deze bepaling ieder verhoor door een rechterlijke instantie beoogt, dat wil zeggen iedere instantie die gemachtigd is om te verhoren of om een klacht te ontvangen, die handelt onder het toezicht van of op verzoek van het parket of de onderzoeksrechter (*Gedr. St., Senaat*, 1994-95, nr. 1348/2, 25). Het begrip «rechterlijke instantie» moet derhalve zo ruim mogelijk worden opgevat, zodat de politie «in de geest van het wetsontwerp als een rechterlijke instantie dient te worden beschouwd» (*Gedr. St., Kamer*, 1994-95, nr. 1785/3, 11);

- de mogelijkheid tot het uitspreken van bepaalde ontzettingen bij elke veroordeling wegens feiten bedoeld in de artikelen 372 tot 386ter Sw. (art. 382bis (nieuw) Sw.);

- het verdubbelen van de maximumgevangenisstraf voor het verzuim hulp te verlenen of te verschaffen aan iemand die in groot gevaar verkeert en het invoegen van een verzwarende omstandigheid indien de persoon die in groot gevaar verkeert een minderjarige (in de burgerrechtelijke zin: *Gedr. St., Senaat*, 1994-95, nr. 1348/1, 4) is (art. 422bis Sw.);

- de mogelijkheid tot correctionalisering van een verkrachting gepleegd op een kind dat geen volle tien jaar oud is (art. 375, laatste lid, Sw.) (art. 2, derde lid, 7° (nieuw), van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden, *B.S.*, 5 oktober 1867, en *F.B.W.*, nr. IV.115);

- het opleggen van een aantal procedurevoorschriften bij de beslissing tot voorwaardelijke invrijheidstelling of tot invrijheidstelling van bepaalde geïnterneerden, zoals o.m. een

verplicht advies van een dienst die gespecialiseerd is in de begeleiding of de behandeling van seksuele delinquenten die een straf hebben ondergaan, c.q. geïnterneerd werden wegens feiten bedoeld in de artikelen 372 tot 386ter Sw. en gepleegd op de persoon van een minderjarige of met zijn deelneming (artt. 6-8 van de besproken wet).

G.D.

Prijsaanduiding – Homogene financiële diensten

Ter uitvoering van artikel 6, 1, van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument, worden in het K.B. van 23 maart 1995 (*B.S.*, 26 april 1995) een aantal regels uitgewerkt inzake de tariefaanduiding van de homogene financiële diensten te koop aangeboden in de onderneming van de verkoper. Het besluit voorziet in een normalisatie in de voorstelling van het tarief van de meest gebruikte basisdiensten (de zichtrekening, de spaarrekening, de terbeschikkingstelling van de briefwisseling, de termijnrekening, de wisselkoers, de internationale betalingen, het consumentenkrediet, het hypotheekkrediet, het huren van een safe). De salons, beurzen en tentoonstellingen worden uitdrukkelijk gelijkgesteld met de onderneming van de verkoper.

Het K.B. bevat tevens regels voor tariefaanduiding wanneer de tekoopaanbieding van een homogene financiële dienst plaatsvindt buiten de onderneming van de verkoper (verkoop ten huize of op de arbeidsplaats van de consument) of wanneer de tekoopaanbieding op afstand gebeurt (telebankieren, thuisbankieren, self-banking).

Het merendeel van de bepalingen van het besluit treedt in werking op 1 oktober 1995, met uitzondering van artikel 5 (tekoopaanbieding «buiten de gelijktijdige fysieke aanwezigheid van de verkoper en de consument») dat pas op 1 april 1996 in werking treedt.

M.V.D.

Voorlichting van ondernemingsraden inzake tewerkstelling

Het K.B. van 7 april 1995 (*B.S.*, 28 april 1995) is er gekomen wegens het feit dat de werknemers en hun vertegenwoordigers dringend op de hoogte moeten worden gebracht van de gevolgen van de inzake tewerkstelling genomen maatregelen waarvan sommige worden toegepast vanaf 1994.

Op het ogenblik dat de inlichtingen, bedoeld bij artikel 15, b, 1°, van de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven, worden gegeven, zal het ondernemingshoofd of zijn afgevaardigde schriftelijk informatie verschaffen over de tewerkstellingssituatie in de onderneming.

Deze informatie heeft betrekking op:

1° Vermindering van de sociale zekerheidsbijdragen in het kader van:

- de bedrijfsplannen tot herverdeling van de arbeid, bedoeld in de artikelen 23 tot 41 van het K.B. van 23 december 1993 tot uitvoering van de wet van 6 januari 1989 tot vrijwaring van 's lands concurrentievermogen;

- de maatregelen ter bevordering van de tewerkstelling van jongeren in het kader van het jongerenbanenplan, bedoeld in de wet van 23 juli 1993;

- de vermindering van de sociale bijdrage voor lage lonen, bedoeld in de artikelen 46 tot 54 van het K.B. van 24 december 1993;

- de vrijstelling per netto bijkomende werknemer van de R.S.Z.-werkgeversbijdragen bedoeld in titel I van de wet van 3 april 1995 houdende maatregelen ter bevordering van de tewerkstelling;

- de vermindering en/of de vrijstelling van de werkgeversbijdragen bedoeld in titel IV, hoofdstuk II van de wet van 21 december 1994 houdende sociale en diverse bepalingen;

2° de ingroeibanen, bedoeld in de artikelen 19 tot 22 van het K.B. van 24 december 1993;

3° de maatregelen inzake de opeenvolgende arbeidsovereenkomsten voor een bepaalde tijd, bedoeld in artikel 10bis van de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten.

Al die informatie wordt schriftelijk verstrekt en moet ten minste betrekking hebben op:

- het financieel voordeel dat de onderneming heeft genomen;

- de weerslag ervan op de loonkosten;

- de gevolgen ervan voor de tewerkstelling, uitgedrukt in aantal tewerkgestelde werknemers en in voltijds tewerkgestelde equivalenten.

Indien er geen ondernemingsraad is, wordt deze informatie verstrekt aan de vakbondsafvaardiging. Bij ontstentenis van vakbondsafvaardiging wordt de informatie halfjaarlijks verstrekt aan de werknemers door aanplakking van een bericht op dezelfde plaats als het bericht bedoeld in artikel 15 van de wet van 8 april 1965 tot instelling van de arbeidsreglementen.

De informatie wordt aan de organen en aan de betrokken werknemers medegedeeld door middel van een fiche die overeenstemt met het model vastgesteld door de minister van Tewerkstelling en Arbeid en door de minister van Economische Zaken.

De minister van Tewerkstelling en Arbeid en de minister van Economische Zaken kunnen bepalen dat de verstrekte informatie voor echt verklaard wordt door de bedrijfsrevisor, bedoeld in artikel 15bis van de wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven.

P.N.D.

Technische eisen bromfietsen

Door een aantal bepalingen aan te passen van het K.B. van 10 oktober 1974 houdende algemeen reglement op de technische eisen waaraan de bromfietsen, de motorfietsen en hun aanhangwagens moeten voldoen, beoogt het K.B. van 6 april 1995 (B.S., 28 april 1995) zo spoedig mogelijk een einde te maken aan de frauduleuze invoer van niet goedgekeurde motorfietsen. In art. 3, A, § 3, wordt het proces-verbaal van goedkeuring nader toegelicht. Welke informatie het zelfklevend vignet bestemd voor de inschrijvingsaanvraag dient te bevatten, wordt onder § 7 van punt B besproken. De gewijzigde versie van art. 7 handelt thans over de goedkeuringskosten. Dit heeft meteen tot gevolg dat de bepalingen en bedragen aangaande de goedkeuringskosten, als opgenomen in de bijlage bij het M.B. van 18 januari 1977 tot vaststelling van het tarief der vergoedingen voor de afgifte van goedkeuringsdocumenten en processen-verbaal van goedkeuring,

geschrappt dienden te worden. Art. 36 bepaalt wie bevoegd is voor het toezicht. Art. 36bis ten slotte stelt de straffen vast.

Dit besluit treedt in werking de eerste dag van de eerste maand volgend op die gedurende welke het in het Belgisch Staatsblad verschenen is, meer bepaald op 1 mei 1995.

K.Bod.

Statuut van de openbare kredietinstellingen

De onzekerheid omtrent de bestemming van de openbare kredietinstellingen blijft op regelgevend vlak aanleiding geven tot verdere wetteksten en uitvoeringsbesluiten. Een van de grote problemen betreft het feit dat aan de herschikking die de wet van 17 juni 1991 vooropstelde, slechts gedeeltelijk gevolg is gegeven. Een verdere aanpassing was dan ook gewenst. Deze geschiedde bij K.B. van 7 april 1995 (K.B. tot wijziging van de wet van 17 juni 1991 tot organisatie van de openbare kredietsector en van het bezit van de deelnemingen van de openbare sector in bepaalde privaatrechtelijke financiële vennootschappen en houdende diverse andere bepalingen inzake de verkoop van activa, B.S., 29 april 1995) als gevolg waarvan een verdere herstructurering van de sector van de OKI's doorgang vond. Bedoeld K.B. bracht met name een aantal wijzigingen in voormelde wet van 17 juni 1991 aan, als gevolg waarvan enerzijds de privatisering van de OKI's zich verder doorzet en anderzijds de erop van toepassing zijnde regelgeving in grotere mate op de realiteit wordt afgestemd.

Een van de belangrijkste innovaties van het K.B. van 7 april 1995 betreft de positie van de A.S.L.K.-Holding. Allereerst voert het K.B. m.b.t. bedoelde houdstermaatschappij een naamswijziging door. Als gevolg hiervan staat zij voortaan bekend als de Federale Participatiemaatschappij. Met deze naamswijziging wil de regelgever beklemtonen dat de emittenten van de aandelen die tot de belangrijkste vermogensbestanddelen van de houdstermaatschappij behoren – bedoeld zijn de A.S.L.K.-Bank en de A.S.L.K.-Verzekeringen – niet onder de controle van de houdstermaatschappij zelf ressorteren, maar integendeel onder de controle van een private financiële groep (met name Fortis). Door de naamswijziging geeft de regelgever op symbolische wijze uiting aan dit gegeven (art. 1 K.B. 7 april 1995).

Het K.B. normeert in tweede instantie de rechtspositie van het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet. De wet van 1991 had deze OKI ondergebracht in de groep van de A.S.L.K.-Holding en had bepaald dat bedoelde holding steeds de meerderheid van de door het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet uitgegeven aandelen moest bezitten. Het K.B. van 7 april 1995 maakt het mogelijk dat de Holding (voortaan de Federale Participatiemaatschappij geheten) minder dan de helft van de door het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet geëmitteerde aandelen zou bezitten. Op het moment dat de participatie van de Federale Participatiemaatschappij onder de 50%-drempel zal dalen, vindt luidens het K.B. een omvorming ervan in een privaatrechtelijke, naamloze vennootschap plaats. Vanaf dat ogenblik zal het bekend staan onder de naam Landbouwkrediet N.V. (art. 2 K.B. 7 april 1995; zie ook de artt. 11 e.v. K.B. 7 april 1995) en niet langer gelden als een OKI, maar integendeel als een particuliere kredietinstelling, die alle bankactiviteiten zal kunnen uitoefenen en die daarenboven zonder meer ressorteert onder het stelsel van de wet van 22 maart 1993 (en m.b.t. de

vennootschapsrechtelijke aspecten, de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen). M.b.t. het bestuursstelsel geldt dan zonder meer het protocollair stelsel in de zin van art. 26 van de wet van 22 maart 1993 (zie de artt. 17 e.v. K.B. 7 april 1995).

In derde instantie bepaalt het K.B. de positie van het Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet. Onder het stelsel van de wet van 1991 was het de bedoeling de instelling om te vormen tot een zogeheten publiekrechtelijke naamloze vennootschap en haar te doen ressorteren onder de controle van de (op te richten) Gemeentekrediet-Holding. Wegens het feit dat de oprichting van laatstbedoelde *holding* om diverse redenen geen doorgang vond, werd evenmin overgegaan tot de omvorming van het C.B.H.K. tot een publiekrechtelijke naamloze vennootschap. Het K.B. van 7 april 1995 voert de in 1991 geplande omvorming alsnog door en wijst de in het kader van de omvorming uit te geven aandelen toe aan de Federale Participatiemaatschappij, die steeds de meerderheid van de aandelen in de C.B.H.K. zal moeten aanhouden (artt. 28 e.v. K.B. 7 april 1995). Evenwel verliest het C.B.H.K. zijn statuut van OKI, wegens het feit dat het zijn depositoactiviteiten heeft overgedragen aan de N.M.K.N.

Tot slot schept het K.B. van 7 april 1995 klaarheid m.b.t. de positie van het Gemeentekrediet. In de wet van 1991 was een groepering van de bancaire activiteiten van het Gemeentekrediet enerzijds en van de N.M.K.M. en het Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet anderzijds in het vooruitzicht gesteld. Deze zouden met name de drie dochtervennootschappen van de nieuw op te richten Gemeentekrediet-Holding gaan vormen. Evenwel stuitte deze hervorming op de weerstand van het directiecomité van het Gemeentekrediet, reden waarom m.b.t. de herstructurering van het Gemeentekrediet, aan de wet van 1991 nooit uitvoering is gegeven. Het K.B. van 7 april 1995 bekrachtigt de toestand van niet-naleving van de wet van 1991 en heft hiertoe tal van bepalingen van de wet van 1991, die in feite dode letter waren gebleven, eenvoudigweg op.

Als gevolg van het K.B. van 7 april 1995 vindt duidelijk een verdere privatisering van de OKI's plaats. Dit blijkt uit het feit dat een aantal OKI's nu zonder meer privaatrechtelijke instellingen geworden zijn (of zullen worden), namelijk de A.S.L.K.-Bank en -Verzekeringen, het Gemeentekrediet en het Landbouwkrediet. De andere instellingen gelden na de wetwijzigingen nog als publiekrechtelijke N.V.'s; het betreft de Federale Participatiemaatschappij, de Nationale Kas voor Beroepskrediet en het Centraal Bureau voor Hypothecair krediet (art. 45 K.B. 7 april 1995).

K. Byt.

Aanpassing wet auteursrecht

Het initiële wetsvoorstel tot wijziging van de wet betreffende het auteursrecht en de naburige rechten van 30 juni 1994, ingediend door de heer Erdman (*Gedr. St., Senaat*, 1993-94, nr. 1151/1), had een tweeledig doel. Enerzijds was er de vaststelling door de commissie voor Justitie van de Senaat bij de laatste bespreking van het wetsvoorstel betreffende het auteursrecht en de naburige rechten dat de tekst die door de Kamer was overgezonden een aantal, vaak fundamentele, verschillen vertoonde met de tekst die oorspronkelijk door de Senaat was goedgekeurd. Zo had de Kamer geopteerd voor de afschaffing van de mogelijkheid die de Ko-

ning had om het bedrag van de rechten verschuldigd voor het kopiëren voor eigen gebruik, aan te passen. De senaatscommissie wenste dan ook, in het bijzonder na protest van de universiteiten tegen deze afschaffing, terug te keren naar de tekst zoals die door de Senaat was goedgekeurd. Er werd echter overeengekomen dit punt te behandelen in een afzonderlijk wetsvoorstel. Anderzijds waren er heel wat vormfouten in de door de Kamer goedgekeurde tekst geslopen. Dit werd in hetzelfde wetsvoorstel rechtgezet. Vervolgens werd het ontwerp overgezonden aan de Kamer, geamendeerd en opnieuw overgezonden aan de Senaat.

De uiteindelijke wet van 3 april 1995 (*B.S.*, 29 april 1995) zorgt dus voor een aantal wijzigingen van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten.

Voorbeelden van een aantal van die wijzigingen zijn:

- artikel 1 dat voorziet in de omzetting van artikel 1.6 van de richtlijn 93/98 EEG van 29 oktober 1993 betreffende de harmonisatie van de beschermingstermijn van het auteursrecht en van bepaalde naburige rechten, via de invoeging van een nieuw lid in artikel 2, § 3, van de wet van 30 juni 1994. Het voornoemd artikel 1.6 van de richtlijn bepaalt dat, voor werken waarvan de beschermingstermijn niet berekend is vanaf de dood van de auteur of auteurs en die niet binnen 70 jaar na hun totstandkoming op geoorloofde wijze voor het publiek toegankelijk zijn gemaakt, de bescherming vervalt na verloop van die termijn;

- de artikelen 2 (aanvulling van artikel 22, § 1, met een punt acht) en 5 (aanvulling van artikel 46 met een punt 7) die in bepaalde uitzonderingen voorzien ten gunste van het Koninklijk Belgisch Filmarchief;

- artikel 7 dat de Koning machtigt de evenredige vergoeding verschuldigd wegens reprografie, aan te passen naargelang van de betrokken sectoren (artikel 61, eerste lid) en artikel 8 waardoor de minister het recht krijgt om in rechte op te treden om bij elke overtreding van de wet of de statuten een sanctie te vorderen (artikel 76).

De wet van 3 april 1995 is op 9 mei 1995 in werking getreden.

VD.S.

Aanvullende pensioenen

De wet van 6 april 1995 betreffende de aanvullende pensioenen (*B.S.*, 29 april 1995) heeft luidens haar eigen bepalingen tot doel de betrekkingen te regelen die tussen de werkgever en de door een arbeidsovereenkomst verbonden werknemer inzake aanvullende pensioenen kunnen ontstaan, de procedure vast te leggen die bij de invoering van een aanvullend pensioen in de onderneming moet worden gevolgd, de pensioenrechten en reserves te beschermen die door de werknemers worden opgebouwd en de inspraak van de werknemers in dezen uit te breiden.

Hoofdstuk I definieert een aantal begrippen met het oog op de toepassing van de wet.

Hoofdstuk II bevat het beginsel dat de beslissing tot invoering, wijziging of opheffing van een stelsel van aanvullend pensioen tot de uitsluitende bevoegdheid van de werkgever behoort, behoudens indien van de werknemer een persoonlijke bijdrage wordt geleverd en de pensioentoezegging voor alle werknemers geldt.

Het aanvullend pensioen wordt beheerst door een pensioenreglement dat echter de bij hoofdstuk III vastgelegde

wetsbepalingen in acht moet nemen met het oog op gelijke behandeling van diverse werknemers en de eerbiediging van verworven pensioenrechten.

Hoofdstuk IV bevat een aantal maatregelen ter bestrijding of voorkoming van zogenaamde «pensioenbreuken».

De werkgever is ertoe gehouden bepaalde informatie mede te delen en moet, naargelang van het geval, het advies van de ondernemingsraad, het veiligheidscomité of bepaalde leden daarvan inwinnen met betrekking tot de aangelegenheden die door de wet zijn opgesomd.

De controle op de naleving van de bepalingen van de wet op de schending waarvan strafrechtelijke sancties staan, wordt toevertrouwd aan de Controledienst voor de Verzekeringen.

De wet treedt in werking op 1 januari 1996 en bevat, zoals in dit soort aangelegenheden kan worden verwacht, een aantal bijzondere bepalingen tot regeling van situaties die vóór haar inwerkingtreding zijn ontstaan en nadien nog gevolgen sorteren.

G.V.L.

Verlies van titels aan toonder

Een wet van 22 maart 1995 (*B.S.*, 29 april 1995) brengt een aantal technische wijzigingen aan in de wet van 24 juli 1921 op de buitenbezitstelling van toondertitels. Deze wijzigingen hebben vooral tot doel de in de laatstvermelde wet gehanteerde terminologie meer af te stemmen op de wetswijzigingen die zich de laatste tijd op financieelrechtelijk gebied hebben voorgedaan.

K. Byt

Toegelaten beroepsarbeid voor gepensioneerden

Met ingang van 1 januari 1993 zijn strengere controlemaatregelen en sancties opgenomen in de reglementering van de aan gepensioneerden toegelaten beroepsarbeid. Uit de praktijk blijkt dat de betrokkenen niet steeds op de hoogte waren van de te vervullen formaliteiten of ten onrechte meenden ze te hebben vervuld. Zij stonden bloot aan belangrijke financiële sancties, ook wanneer hun goede trouw niet ter discussie stond of zij slechts zeer bescheiden inkomsten hadden.

De Rijksdienst voor Pensioenen krijgt daarom thans ten aanzien van zowel werknemers als zelfstandigen de bevoegdheid, overeenkomstig door de Koning te bepalen modaliteiten, geheel of gedeeltelijk af te zien van die sancties. Naar analogie met de werknemersregeling wordt bovendien bepaald dat de toepassing van de sancties geen weerslag heeft op het recht van gepensioneerde zelfstandigen op bijzondere bijslag. De nieuwe regeling heeft uitwerking met ingang van 1 januari 1993 (wet van 7 april 1995 tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen en van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen, *B.S.*, 29 april 1995; wet 6 april 1995 tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 50 van 24 oktober 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor werknemers, *B.S.*, 29 april 1995).

G.V.L.

Parlementaire overlegcommissie

Luidens artikel 82, eerste lid, van de Grondwet regelt een parlementaire overlegcommissie die paritair is samengesteld uit leden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en van de Senaat, de bevoegdheidsconflicten tussen de twee kamers en kan die commissie te allen tijde, in onderlinge overeenstemming, de in de artikelen 78 tot 81 van de Grondwet voorgeschreven termijnen van onderzoek verlengen.

Uit deze grondwetsbepaling vallen de volgende twee belangrijkste opdrachten af te leiden van de parlementaire overlegcommissie, die een voorname rol zal spelen bij het in de praktijk brengen van het nieuwe tweekamerstelsel «door een permanente dialoog in te stellen tussen de Senaat en de Kamer van Volksvertegenwoordigers» (*Gedr. St., Senaat*, 1993-94, nr. 941/1, 1-2):

- de overlegcommissie zal de bevoegdheidsconflicten tussen de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Senaat regelen: zij zal beslissen of een wetsvoorstel of -ontwerp aan een volledige of vereenvoudigde tweekamerprocedure moet worden onderworpen, dan wel of de behandeling in één kamer opportuun is. Die beslissing zal geval per geval gebeuren;

- een andere voorname opdracht van de overlegcommissie bestaat in het vaststellen van de berekeningswijze en – om redenen die verband houden met de werkdruk – de verlenging van de termijnen waarbinnen de Senaat de wetsontwerpen aan zich zal moeten trekken en er uitspraak over doen (dit zijn de in de artikelen 78 tot 81 van de Grondwet bedoelde evocatie- en onderzoekstermijnen).

In het Belgisch Staatsblad van 29 april 1995 werd de wet van 6 april 1995 bekendgemaakt. Deze wet beoogt uitvoering te geven aan artikel 82, derde lid, van de Grondwet, luidens welke bepaling een wet de samenstelling en de werkwijze van de parlementaire overlegcommissie regelt, alsmede de berekeningswijze vaststelt van de in de artikelen 78 tot 81 van de Grondwet gestelde termijnen.

Benevens een groot aantal autonome bepalingen waarin de samenstelling en de werkwijze van de overlegcommissie worden geregeld en de berekeningswijze van de voornoemde termijnen wordt vastgesteld, worden door de wet van 6 april 1995 ook nog een aantal wijzigingen in de gecoördineerde wetten op de Raad van State aangebracht. Die wijzigingen hebben uitsluitend op de werking van de Afdeling Wetgeving van de Raad van State betrekking en houden onder meer in dat die afdeling ambtshalve zal moeten onderzoeken of een voor advies voorgelegd ontwerp of voorstel van wet of een amendement daarop betrekking heeft op aangelegenheden bedoeld in de artikelen 74, 77 of 78 van de Grondwet, met betrekking tot de onderscheiden bevoegdheden van Kamer en Senaat.

Te vermelden valt nog dat luidens artikel 18 van de wet van 6 april 1995 de ontwerpen en voorstellen van wet die niet door beide kamers zijn aangenomen, bij de eerstkomende algehele vernieuwing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers volgend op de inwerkingtreding van dat artikel als niet bestaande worden beschouwd, met dien verstande evenwel dat de ontwerpen van naturalisatiewet die hangende zijn in de Senaat na te zijn overgezonden door de Kamer, van rechtswege opnieuw aanhangig zijn bij deze laatste.

Op het zoëven aangehaalde artikel 18 na, waarvoor niet in een specifieke regeling van inwerkingtreding is voorzien,

treedt de wet van 6 april 1995 in werking «bij de eerstvolgende algehele vernieuwing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers».

M.V.D.

Bodemsanering

Het decreet betreffende de bodemsanering van 22 februari 1995 (*B.S.*, 29 april 1995) is gebaseerd op een voorontwerp, opgesteld door de Interuniversitaire Commissie tot Herziening van het Milieurecht, onder voorzitterschap van professor H. Bocken en past, wat de Europese context betreft, in het Europese streven naar een objectieve aansprakelijkheid met betrekking tot de milieuaangelegenheden. Dit decreet komt tegemoet aan de dringende noodzakelijkheid te beschikken over een nieuw decretaal kader voor het bodemsaneringsbeleid in het Vlaamse Gewest. Ervaringen met de pogingen van OVAM om «ambtshalve saneringen» uit te voeren op grond van het oude artikel 21, § 2, c) van het afvalstoffendecreet, wezen uit dat deze summiere bepaling geen bruikbaar instrument is om, tegen de wil van de eigenaar van de verontreinigde bodem, tot ambtshalve sanering over te gaan en de kosten hiervan te verhalen.

Over de oorspronkelijke versie van dit ontwerp werd op 5 augustus 1992 het advies van de SERV en de MINA-Raad gevraagd. Het advies van de SERV dateert van 18 november 1992, het advies van de MINA-Raad van 3 februari 1993. Het voorontwerp werd principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 30 september 1993, voor advies voorgelegd aan de Raad van State en ten slotte, na de nodige aanpassingen, goedgekeurd door de Vlaamse regering. Op 15 juli 1994 werd het overgezonden aan het Vlaamse Parlement.

Benevens de algemene bepalingen in hoofdstuk I, omvat het decreet inhoudelijk de volgende krachtlijnen.

In de eerste plaats wordt voorzien in een inventarisatie van de bodemverontreiniging (hoofdstuk II), vervolgens maakt het decreet een onderscheid tussen nieuwe bodemverontreiniging (hoofdstuk III) en historische bodemverontreiniging (hoofdstuk IV) met elk een verschillende regeling wat betreft de verplichting tot sanering, de prefinanciering en de aansprakelijkheid. Dit onderscheid vormt een belangrijk onderdeel van het decreet samen met het principe dat de vervuiler zal moeten betalen. Daarnaast bestaat er ook een gemengde bodemverontreiniging die als nieuw wordt beschouwd indien de twee voornoemde soorten van verontreiniging niet kunnen worden onderscheiden. Voor de nieuwe bodemverontreiniging bestaat er een verplichting tot bodemsanering zodra de bodemsaneringsnormen overschreden zijn. Deze normen en waarden zullen vastgesteld worden door de Vlaamse regering.

Verder bepaalt het decreet de te volgen stappen bij de onderzoeks- en saneringsprocedure voor de bestrijding van bodemverontreiniging. Daarenboven zijn er bijzondere procedures bij overdracht van gronden (hoofdstuk V). Deze procedure is er hoofdzakelijk op gericht de belangen van de kopers veilig te stellen en ervoor te zorgen dat bodemsanering waar nodig plaatsvindt. Hoofdstuk VI behandelt de sluiting van inrichtingen of stopzetting van activiteiten, terwijl hoofdstuk VII de tussenkomst van OVAM, hoofdstuk VIII de bevoegdheden van de Vlaamse regering en hoofdstuk IX de afstand van eigendomsrecht tot voorwerp hebben. De

hoofdstukken X en XI, ten slotte, bevatten een aantal straf- en slotbepalingen.

Het decreet treedt in werking zes maanden na de datum van publikatie in het Belgisch Staatsblad, met uitzondering evenwel van de artikelen 4, 36 en 41, § 2, die een jaar na deze datum in werking treden.

Verder zijn de bepalingen van artikel 37 van het decreet van 2 juli 1981 betreffende de voorkoming en het beheer van afvalstoffen niet van toepassing op bodem en afval in de bodem die het voorwerp uitmaken van bodemsanering.

V.D.S.

Auteursrecht – Vergunningen voor beheersvennootschappen

Het koninklijk besluit van 6 april 1995 betreffende de vergunning voor de vennootschappen voor het beheer van de rechten bedoeld in artikel 65 van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten (*B.S.*, 29 april 1995), heeft tot doel de toekenning van de vergunning bedoeld in artikel 67 van de auteurswet (*B.S.*, 27 juli 1994) te regelen. Overeenkomstig artikel 2 van het K.B. van 6 april 1995, wordt deze vergunning verleend aan de beheersvennootschappen die zich gedragen naar de wet, waarin de functie van bestuurder of zaakvoerder wordt uitgeoefend door personen die daartoe over de nodige professionele betrouwbaarheid en ervaring beschikken en waarvan het personeel en de materiële middelen worden aangewend op een wijze die in overeenstemming is met hun activiteitenprogramma. Artikel 3 daarentegen somt een aantal personen op die niet over de vereiste professionele betrouwbaarheid beschikken.

Nadat de vergunningsaanvragen aan de minister zijn meegedeeld – de beheersvennootschappen die niet zijn bedoeld in artikel 72, vierde lid, van de Auteurswet, zijn verplicht een aantal stukken bij hun vergunningsaanvragen te voegen – beslist de minister overeenkomstig artikel 5, § 2 tot weigering of tot toekenning van de vergunning.

De beheersvennootschappen die bestaan op het ogenblik van de inwerkingtreding van artikel 67 van de Auteurswet, kunnen hun activiteiten voortzetten tot de beslissing tot verlening of weigering van de vergunning, op voorwaarde dat de vergunningsaanvraag wordt ingediend binnen zes maanden vanaf de inwerkingtreding van dit artikel 67.

Dit besluit treedt in werking de eerste dag van de maand volgend op die gedurende welke het in het Belgisch Staatsblad is bekendgemaakt, namelijk op 1 mei 1995.

V.D.S.

BALIE

Samenstelling Orde der Advocaten bij het Hof van Cassatie:

Stafhouder: mr. J. Kirkpatrick
Leden: mrs. L. Simont, L. De Gryse, P. Van Ommeslaghe, C. Draps.

Samenstelling Orde der Advocaten bij de balie te Antwerpen:

Stafhouder: mr. H. Lange

Leden: mrs. J. Stevens, J. Verstraete, F. Mattheessens, A. Meeusen, B. Samyn, R. Eugene, J. Jespers, G. Marinus, S. Wens, J. Dyck, D. Wuyts, P. Segers, Chr. Van Hunsel, K. Stappers, A. Collin, G. Bresseleers.

Samenstelling Orde der Advocaten bij de balie te Brugge:

Stafhouder: G. Dhoest
Leden: mrs. W. Vanbeylen, R. Beuls, W. De Becker, R. Volckaert, H. Vandeputte, Th. Goegebeur, J. Van Der Perre, T. Willems, E. Priem, R. Oppalfens, B. Staelens, H. De Loose, L. Verbeke, H. Weys.

Samenstelling Orde der Advocaten bij de balie te Brussel (N):

Stafhouder: mr. K. van Alsenoy
Leden: mrs. G. Boliau, E. Carre, L. Lemmerling, R. Tournicourt, J. De Bondt, L. Walley, G. Bogaert, M. Buekens, J. Steenberghe, H. Van den Nest, K. Ronse, A. Tallon, D. De Greef, P. Stalpaert, Chr. Struyven, F. Fleerackers.

Samenstelling Orde der Advocaten bij de balie te Eupen:

Stafhouder: mr. A. Bourseaux
Leden: mrs. M. Lebeau, M.-R. Grimar, H. Leclerc, G. Zians.

Samenstelling Orde der Advocaten bij de balie te Gent:

Stafhouder: mr. Ph. Leroy
Leden: mrs. L. De Muynck, F. Baert, P. Van Malleghem, P. de Clippele, P. De Cordier, Chr. De Ganck, F. L. De Vlieghe, M. Van Den Daelen, Th. Beele, M. Herssens, M. Van Poucke, D. Matthys, A. De Ruyck, M. Heymans, F. Hofmans, E. Cleeren.

Samenstelling Orde der Advocaten bij de balie te Ieper:

Stafhouder: mr. H. De Ponthiere
Leden: mrs. R. Delobel, M. Muylle, M. Decramer, F. Desmet, J. Houtman, B. Heens, P. Deseyne, H. Baron.

Samenstelling Orde der Advocaten bij de balie te Kortrijk:

Stafhouder: mr. Chr. Kestens
Leden: mrs. Ch. Laysen, B. Van Dorpe, E. Debusschere, Chr. Deleu, R. Honoré, Chr. Declercq, K. Vandenbogaerde, J. Colpaert, V. Dewulf, Ph. De Jaegere, F. Deboutte, L. Lambert, L. Decaluwe, K. Segers.

Samenstelling Orde der Advocaten bij de balie te Leuven:

Stafhouder: mr. R. Vandebroek
Leden: mrs. M. Schouteden, G. Michel, JM. Van Eecke, P. Siffert, F. Norman, A. Bergmans, G. Jaspaert, L. Jordens, F. Wouters, K. Hubrechts, C. Van Casteren, H. Boutsen, P. Verlooy, P. Dillemans.

Samenstelling Orde der Advocaten bij de balie te Mechelen:

Stafhouder: mr. R. Coel
Leden: mrs. L. Van Den Eede, H. Van Den Berghen, J. Vrijdaghs, J. De Ridder, K. Lens, Ph. Stiers, R. Lacourt, R. Feremans, L. Charlier, S. Van Roy, M. Joris, L. Kools, E. Van Daele, G. Verschuren.

Samenstelling Orde der Advocaten bij de balie te Tongeren:

Stafhouder: mr. J. Smets
Leden: mrs. E. Jageneau, F. Gilkens, J. Wirix, J. Smeets, R. Miguet, P. Cox, G. Alofs, Ph. Noelmans, A. Sas, J. Vandersanden, B. Bekkers, F. Reard, E. Vanbergen, L. Tack.

Samenstelling bestuur Vlaamse Conferentie bij de balie te Antwerpen.

Voorzitter: mr. J. Colaes
Leden: mrs. G. Marinus, Th. Mortelmans, K. Rommens, E. Joris, J. Hendrickx, H. Vanden Berghe, R. Van Gysel, B. Verstreken, T. Neefs, P. Van Geem, B. Noels.

Samenstelling bestuur Vlaams Pleitgenootschap bij de balie te Brussel.

Voorzitter: mr. M.E. Storme
Leden: mrs. A. Tallon, P. Callens, B. Blanpain, F. Keuleneer, K. Vorlat, G. Bogaert, Y. Brosens, I. Buelens, P. Cools, K. De Taeye, P. Dillen, M. Goiris, J. Szabo, D. Van Gerven, S. Vanschoubroek, K. Vercreaye

Samenstelling bestuur Conferentie van de Jonge Balie te Leuven.

Voorzitter: mr. V. Coigniez
Leden: mrs. E. Halsband, B. Van Lindt, A.-M. Vanroy, A. Lemmens, J. Danckaerts, B. Theys, Chr. Hubrechts, L. De Meirman, B. Huygelier, W. Vanparijs.

Samenstelling bestuur van de Jonge Balie van Advocaten te Oudenaarde.

Voorzitter: mr. J. Van Den Noortgate
Leden: mrs. V. Vandewalle, L. Pluym, E. De Boever, Ph. Dupont, Ph. Vande Weghe, G. Huysman, F. Uylebroeck, K. Wijnant, B. Piessevaux, J. Lamon.

Samenstelling bestuur Conferentie van de Jonge Balie te Tongeren.

Voorzitter: mr. E. Geurts
Leden: mrs. S. Jorissen, P. Bouts, M. Driessen, M. Goemans, R. Moors, I. Craeghs, P. Boyen, E. Schellingen, M. Stylman.

NOTARIAAT

De Kamer van Notarissen van het Arrondissement Antwerpen werd voor het dienstjaar 1995-1996 als volgt samengesteld:

Voorzitter: mr. H. Casman
Eerste syndicus: mr. M. De Graeve
Tweede syndicus: mr. I. De Sadeleer
Verslaggever: mr. J. Van Bael
Secretaris: mr. A. van Opstal
Penningmeester: mr. B. Cols
Leden: mrs. J. De Roeck, D. Smets, R. Vandekerckhove.

Waren aftredend en wettelijk niet herkiesbaar: mrs. F. Hendrickx, A. Michielsens en P. van den Hove d'Ertsenryck.

MEDEDELINGEN

Correctionalisering van een wanbedrijf

Het arrest van Hof Brussel, 29 maart 1994, *R.W.*, 1994-95, 162, is vernietigd door Cass., 7 juni 1994, *Arr. Cass.*, 1994, nr. 292, waarvan een der overwegingen luidt: «dat het onderzoeksgerecht voor de aan zijn zijn beoordeling overlegde feiten, wettelijk als misdad om-schreven, regelmatig verzachtende omstandigheden in acht nam en de verdachte verwees naar de correctionele rechtbank».